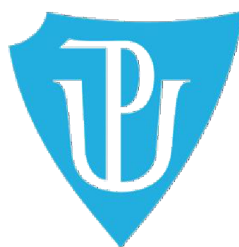

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Katedra psychologie

SPOLEČNĚ STRÁVENÝ ČAS
RODIČŮ S DĚTMI
A ŽIVOTNÍ SPOKOJENOST RODIČŮ
V KONTEXTU DOBY

PARENTING TIME AND PARENTS' WELL-BEING
IN CONTEXT OF TIME

Bakalářská diplomová práce

Autor: **Mgr. Lucie Polcarová, Ph.D.**

Vedoucí práce: **PhDr. Marek Kolařík, Ph.D.**

Olomouc

2023

Poděkování

Děkuji vedoucímu bakalářské práce, PhDr. Marku Kolaříkovi, Ph.D., za jeho přístup a čas. Děkuji všem rodičům ochotným zamyslet se, zúčastnit se a sdílet kus ze svého soukromí.

Děkuji mojí rodině, zvláště pak mému muži a mamce, za podporu při studiu a zvládání všech komplikací, které studium s dětmi obnáší. Děkuji mojí rodině také za to, že je mi inspirací ve směru, kterým se vydávám ve vlastním rodičovství a přispívá k mojí životní spokojenosti. Děkuji mým třem dětem, že mě nechávají být nejen matkou, ale i studentkou.

Místopřísežně prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou prací na téma: „Společně strávený čas rodičů s dětmi a životní spokojenost rodičů v kontextu doby“ vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Brně dne 30.3.2023

Podpis .....

OBSAH

Číslo	Kapitola	Strana
	OBSAH	4
	ÚVOD.....	7
	TEORETICKÁ ČÁST.....	9
1	Rodičovství.....	10
1.1	Rodičovský styl	11
1.2	Sociodemografické aspekty rodičovství.....	13
1.2.1	Výzkum v České republice.....	14
1.2.2	Výzkum v zahraničí.....	15
1.2.3	Výzkum zaměřený na lockdown	17
1.3	Vybrané směry výzkumu rodičovství.....	18
2	Společně strávený čas rodičů s dětmi	21
2.1	Kvalita a množství stráveného času	23
2.1.1	Kvantita	23
2.1.2	Kvalita	26
2.2	Rozdíl mezi matkami a otci	29
2.3	Spolu-rodičovství	31
2.4	Intenzivní rodičovství.....	33
3	Životní spokojenost	35
3.1	Vymezení pojmů spojených s životní spokojeností	35
3.2	Determinanty životní spokojenosti.....	36
3.3	Životní spokojenost v různých fázích života.....	37
3.3.1	Životní spokojenost rodičů – matek a otců	38
3.3.2	Životní spokojenost s ohledem na spolu-rodičovství	39
4	Vliv doby s koronavirem na rodičovství	42
4.1	Vliv na společně strávený čas.....	42
4.2	Vliv na vztahy v rodině	44
4.3	Vliv na zdraví	45
4.4	Vliv na životní spokojenost.....	46
	VÝZKUMNÁ ČÁST.....	48
5	Výzkumný problém a cíl práce	49
5.1	Výzkumný problém.....	49
5.2	Cíl práce.....	50
6	Typ výzkumu a použité metody	51
6.1	Typ výzkumu a metody	51
6.1.1	Dotazník	52

7	Sběr dat a výzkumný soubor.....	54
7.1	Etické hledisko a ochrana soukromí.....	54
7.2	Výběr respondentů/probandů.....	54
7.3	Sběr dat.....	55
8	Formulace hypotéz ke statistickému testování.....	56
8.1	Obecné.....	56
8.2	Trávení času a životní spokojenost.....	56
8.3	Kontext doby.....	56
9	Práce s daty a výsledky.....	57
9.1	Úprava dat.....	57
9.2	Výzkumný soubor.....	58
9.3	Vyhodnocení výsledků.....	58
9.3.1	Sociodemografická data.....	59
9.3.2	Společně strávený čas s dětmi.....	61
9.3.2.1	Množství času.....	61
9.3.2.2	Kvalita času.....	63
9.3.2.3	Aktivito-hodina.....	67
9.3.3	Spokojenost.....	69
9.3.3.1	Rodičovská spokojenost.....	69
9.3.3.1.1	Spokojenost se společně stráveným časem.....	69
9.3.3.1.2	Rodičovství a vliv na životní spokojenost.....	70
9.3.3.2	Životní spokojenost.....	70
9.3.4	Změny s koronavirem.....	74
9.3.5	Otevřená otázka rodičovství.....	74
9.4	Výsledky ověření platnosti statistických hypotéz.....	75
9.4.1	Obecné.....	75
9.4.2	Trávení času a životní spokojenost.....	77
9.4.3	Kontext doby.....	78
10	Diskuse.....	80
10.1	Sociodemografické charakteristiky rodičů.....	80
10.2	Společně strávený čas rodičů s dětmi.....	82
10.2.1	Kvantita.....	82
10.2.2	Kvalita.....	84
10.3	Spokojenost.....	87
10.4	Trávení času a životní spokojenost.....	90
10.5	Vliv doby s koronavirem na rodičovství.....	91
10.6	Limity.....	92
10.7	Doporučení, aplikovatelnost, přínosy do praxe.....	94

11	Závěr.....	95
12	Souhrn	97
	POUŽITÁ LITERATURA.....	101
	SEZNAM TABULEK A OBRÁZKŮ.....	113
	PŘÍLOHY	114

ÚVOD

Vybrala jsem si téma, ke kterému mám osobně blízko a s jehož aspekty se potýkám každým dnem ve svém vlastním rodičovství. Nejen já řeším otázku, jak k dětem přistupovat, abychom byli všichni v rodině spokojeni. Se stejným problémem se potýká i moje okolí, což mě vedlo k zaměření této práce na životní spokojenost v rodičovství. Období prvních 6 let života je pro dítě důležité a rodičovský styl je jeden ze základních faktorů, které formují jeho osobnost. Tato oblast byla mnohokrát zkoumána. Negativní vlivy různých rodičovských stylů byly popsány. Práce vychází z myšlenky, že v praxi se však výzkumem nechává inspirovat jen málo rodin, spíše se rodičovský styl nechává plynout. V této práci jsem se zaměřila na prozkoumání důležitého aspektu rodičovství, ve kterém se může rodičovský styl projevit, a to je čas strávený s dětmi, jeho kvalita a kvantita s ohledem na dobu, ve které rodiče děti vychovávají. Vzhledem k tomu, že v průběhu vypracovávání bakalářské práce se rozběhla pandemie COVID 19, musela být teoretická i praktická část uzpůsobena těmto okolnostem, a nakonec je plně zahrnula, protože taktika vyčkávání na konec tohoto období, nebyla nejvhodnějším řešením. Z vlastní zkušenosti jsem věděla, že rodiče byli v té době specificky poznamenanou skupinou a rozhodla jsem se to ověřit a také zahrnu do výzkumného záměru, ale přitom neopustit původní plán zkoumat aspekty rodičovství s ohledem na životní spokojenost rodičů.

Společně strávený čas s dětmi je považován za to nejdůležitější, co jako rodiče můžeme dětem nabídnout. V této práci byla sledována nejen kvantita tohoto času, ale i jeho kvalita. Tzn., jaké aktivity běžné rodiny využívají k náplni společného času. V neposlední řadě bylo u rodičů poptáváno, zda na čas strávený s dětmi a na životní spokojenost měla vliv pandemie koronaviru.

Práce by mohla být brána jako sonda do běžných rodin s výsledky přínosnými v preventivním přístupu v psychologii rodiny. Pokusila jsem se poukázat na riziková témata rodičovství, které ohrožují spokojenost ve zvláště náročné a specifické době. I sebevíce milující rodiče dělají chyby, kterými mohou negativně ovlivnit osobnosti svých dětí, třeba jen z pouhé nevědomosti. Kam až tyto chyby mohou v nejhorších případech dojít, vidíme u zanedbávaných dětí. Že se však tyto problémy mohou rozvést z počátečních banálních neshod v rodinných nastaveních, je také důležité zkoumat i přes to, že je těžké toto téma uchopit a operacionalizovat.

Podmínkou zařazení rodičů do výzkumu bylo, že již vychovávají společně s partnerem minimálně jedno dítě, nejméně předškolního věku. Předpokládalo se, že s rolí rodiče jsou již vyrovnaní a mají v rodině nastavený rodičovský styl, rodina žije v nějakém pravidelném režimu a nemá větší trvalé problémy, tzn., měla by být více méně spokojená.

Mám za to, že edukace rodičů je v této oblasti velmi důležitým prvkem. A i kdyby tato práce nepřinesla jiné výsledky, za mne bude přínosem jen to, že se rodiče – probandi – zamyslí nad zbytečnostmi, které ohrožují jejich vztahy s dětmi.

O tom, že rodičovství bude mít na životní spokojenost vliv, nemůžeme pochybovat, ale výzvou byla operacionalizace tohoto výzkumného problému. Pro rozsah této práce jsem si vybrala čas rodičů strávený s dětmi a hledala spojitosti s jejich životní spokojeností s ohledem na náročnou dobu, kterou rodiče s dětmi prošli a na jejich sociodemografický status. Věnovala jsem se času, jeho kvalitě, množství i intenzitě a hledala proměnné, které se k času a životní spokojenosti váží. Těmto tématům jsem se věnovala v teoretické části i praktické části práce, stejně tak pojmům, které vyplývají z názvu práce.

TEORETICKÁ ČÁST

1 RODIČOVSTVÍ

V posledních desetiletích došlo k výrazné proměně představ o rodičovství. Na rodiče jsou, co se týká výchovy a péče o děti, pravděpodobně kladeny jiné a svým způsobem mnohem vyšší nároky, než tomu bylo dříve. Společenská očekávání, která se týkají toho, jaký by rodič měl být, jsou často nedosažitelná, případně vykreslují mateřství jako pouze pozitivní, jako smysl života ženy, což se často nemusí shodovat s realitou. Vzhledem ke snadné dostupnosti informací se od rodičů dále implicitně očekává, že se stanou odborníky na výchovu a péči o dítě. Rodiče mají k dispozici a na výběr z nepřehledného množství různých výchovných přístupů, které stanovují pravidla toho, jak se k dítěti a před ním chovat, a také jak se k dítěti a v jeho přítomnosti nechovat (Daňsová et al., 2021). Vágnerová (2012, s. 17–19) věnuje popisu rodiny a rodičovství několik stran, zde je výběr:

Rodina je nejvýznamnější sociální skupinou, která zásadním způsobem ovlivňuje psychický vývoj dítěte. Všichni členové rodiny jsou ve vzájemné interakci, vzájemně se ovlivňují a přizpůsobují, často nevědomě. Rodina dítěti individualizovaně a pro ni typickým způsobem zprostředkovává různé zkušenosti. Základní poznatky, které zde získá, ovlivní způsob, jakým bude chápat další informace a jak na ně bude reagovat. Každá rodina žije svůj vlastní příběh, jehož specifičnost je dána osobností rodičů, jejich vzájemným vztahem i chápáním hodnoty vlastní rodiny, kterou spoluvytvářejí. Pořadí narození dětí, jejich pohlaví, sociální kontext, do něhož se narodily, jim vymezuje určitou roli, kterou zde mají zastávat, resp. vymezuje hranice jejich možností. Děje se tak prostřednictvím představ a očekávání rodičů, jaká k jednotlivým dětem mají. Vzhledem k uvedeným odlišnostem se k nim rodiče nechovají úplně stejně a jednotlivé děti mohou samozřejmě i rozdílně reagovat, protože nejsou ani stejně disponovány. Rodiče nemají ke všem svým potomkům stejná očekávání, nevěnují se jim ve stejné míře a stejným způsobem. I rodičovské chování se v průběhu času mění, je ovlivňováno jak jejich zkušenostmi, tak projevy konkrétního dítěte, na něž je zaměřeno.

V dnešní době existuje o rodičovství nespočet odborných a vědeckých publikací. I proto není snadné se v nich orientovat a zúžit toto téma do několika bodů. I přes to, že se tato bakalářská práce nevěnuje prakticky rodičovským stylům, je to dle našeho názoru něco, co rámuje celé rodičovství a nemělo by být v teoretické části vynecháno. V dalších

kapitolách pak budou zmíněny sociodemografické aspekty rodičovství a vybrané směry výzkumu rodičovství.

1.1 Rodičovský styl

Masopustová et al. (2018) sepsali ve své studii přehledně historii vývoje zájmu o rodičovství. Po dlouhou dobu byly děti považovány za „malé dospělé“ a problematice jejich výchovy nebylo věnováno (až na výjimky – například J.-J. Rousseau) mnoho pozornosti. Rodičovství a optimální rodičovské péči se více pozornosti dostalo až na začátku 20. století. Zhruba od té doby je patrný vliv rad odborníků na výchovu a trendy v rodičovství. Jedním z prvních odborníků, kteří se věnovali výchově, byl J. B. Watson, který v roce 1928 vydal knihu *Psychological Care of Infant and Child*. V knize byla doporučována výchova podle striktních pravidel, kladoucí velké nároky na dítě, s důraznými hranicemi a kontrolou nad chováním dítěte. Watson odrazoval od spoléhání se na mateřskou intuici a od projevování emocí a lásky k dítěti, jelikož by takové projevy mohly vést k rozmazlení dítěte. Téměř opačný přístup než Watson, doporučoval psychoanalytik B. Spock, jehož kniha *Baby and Child Care* vyšla v roce 1946. Spock naopak doporučoval, aby se rodiče ve výchově dítěte řídili svou intuicí, a nabádal je, aby se snažili nahlížet na své jednání i z pozice dítěte, vžít se do jeho prožívání a snažit se uspokojovat jeho potřeby, což považoval za klíčové pro zdravý vývoj dětské osobnosti. Významný dopad na přístupy k rodičovství měla práce D. Baumrindové, která v šedesátých letech 20. století rozdělila typy rodičovské výchovy do tří výchovných stylů: autoritářského, autoritativního a permissivního (shovívavého) rodičovského stylu, které se liší v míře kontroly a autonomie, nároků kladených na dítě či nastavování hranic a vstřícnosti vůči dítěti (Masopustová et al., 2018). Dle jiných autorů to bylo ještě dříve, model tří stylů vedení nebo taktéž výchovy navrhl K. Lewin těsně před druhou světovou válkou v roce 1939, nazvaný tehdy jako autokratický, integrační a liberální (Hrazdilová, 2019).

K tomu byl mnohem později jinými autory dopracován koncept čtvrtého rodičovského stylu – zanedbávajícího. Autoritativní styl byl v posledních desetiletích vyzdvihován jako ten, který má nejvíce benefitů pro vývoj dítěte. Tento zmíněný styl byl však dále doplňován. Další autoři zpřesnili definici autoritativního rodičovství a objasnili rozdíl mezi škodlivými (např. donucovacími) a pozitivními (např. konfrontačními) formami prosazování rodičovské moci (Smetana, 2017). Další autorky do konceptu pozitivního a negativního autoritativního stylu zahrnuly novou dimenzi psychologické kontroly (Kuppens

& Ceulemans, 2019). Autorky uvádějí, že zohledněním psychologické kontroly v přístupu rodičů k dětem se mírně zvětšil rozdíl mezi matkami a otci.

Jiní autoři (Padilla-Walker & Nelson, 2012; Schiffrin et al., 2014) pracovali s výchovným stylem, tzv. *helicopter parenting* a jeho vlivem na děti, dospívající či na dospělost. Další autoři (Kim et al., 2013; Fu & Markus, 2014) se zase zabývali výchovným stylem matek tzv. *tiger mother/parenting*, typickým pro Asii. Ten v naší kultuře není tolik skloňován, na rozdíl od předchozího zmíněného – *helicopter parenting*. Přičemž *tiger mothers* děti angažují do dalších aktivit nad rámec školy, aby zajistily jejich úspěch a tlačí na výkon, tak *helicopter mothers* jsou více ochranné a konstantně své dítě monitorují (Kutrovic, 2017) a „obletují“, jak vyplývá z názvu.

V současné době se do tématu rodičovství a jeho výzkumu dostává nový trend, a to je intenzivní rodičovství a spolu-rodičovství. Tyto trendy jsou tak silné, že si je vymezíme zvlášť v následujících kapitolách.

V České republice se problematice stylů výchovy věnuje například profesor Čáp. S kolegy vypracovali Dotazník stylů výchovy pro děti od 8 do 12 let (Čáp et al., 2000). Přes model čtyř a dvanácti polí způsobu výchovy nakonec vypracovali model devíti polí způsobu výchovy. Zde jsou uvedeny jednotlivá pole výchovy: 1. Výchova autokratická, tradiční a patriarchální, 2. Liberální výchova s nezájmem o dítě, 3. Pesimální forma výchovy, 4. Výchova přísná a přitom laskavá, 5. Optimální forma výchovy se vzájemným porozuměním, 6. Laskavá výchova bez požadavků a hranic, 7. Rozporné řízení relativně vyvážené kladným až extrémně kladným emočním vztahem, 8. Kamarádský vztah s dobrovolným dodržováním norem, 10. Výchova emočně rozporná (Hrazdilová, 2019).

Smetana dále uvádí, že navzdory značnému pokroku v chápání rodičovství a jeho účinků na vývoj dětí probíhají neustálé debaty o tom, jak jej nejlépe pojmout a měřit. Po celá desetiletí bylo rodičovství charakterizováno z hlediska globálních, konzistentních a stabilních výchovných stylů, které byly zmíněny výše (Smetana, 2017).

Někteří autoři kritizovali, že jsou výzkumy jednosměrné, tj., nezkoumá se, jak se navzájem ovlivňuje dítě a rodič a dávají moc velkou váhu pouze rodičovskému stylu (Kerr et al., 2012). To však vyžaduje mnohem komplexnější a rozsáhlejší studii, než je možné provést v rámci bakalářské práce. Proto náš výzkum řeší pouze pohled rodiče, bez vlivu na dítě.

V posledních letech však převažují studie zkoumající variace podél různých rodičovských dimenzí kvůli obavám, zda styly přesně zachycují kontextové variace a mají stejný význam v různých skupinách. Je upozorňováno na to, že je nutné se na rodičovské styly dívat optikou kultury a doby (Smetana, 2017). Autorka popisuje rodiče jako flexibilní, schopné nasadit různé styly na různé situace, s různými cíli, o různých potřebách dětí i různých typech chování dětí.

Rodičovské styly byly původně konceptualizovány jako transakční a spojené se sociální kompetencí, ale studie se většinou zaměřovaly na efekty mezi rodiči a dětmi. Pokroky ve statistickém modelování vedly k přísnějším testům obousměrnosti (Smetana, 2017). Z toho vyplývá, že co bylo méně zkoumáno, to byly účinky dítěte na rodiče (Flouri, 2010; Kerr et al., 2012). A proto někteří autoři zkoumají oboustranný vliv. Významné účinky dítěte na rodiče byly zjištěny u permissivního a shovívavého rodičovství, u autoritativního rodičovství nebyly zjištěny žádné obousměrné účinky, naopak obousměrné účinky byly pozorovány u matky, ale ne u dítěte autoritářského rodiče (Moilanen et al., 2015).

Reflexe rodičů je málo probádána. Častěji se ve výzkumech řeší, jak rodičovský styl ovlivnil dítě, ale jaký na něj mají názor sami rodiče, toho je publikováno méně. Rodičovské styly dále v teoretické části rozebírány nebudou, ač s kvalitou trávení času s dětmi zajisté souvisí, tak téma přesahuje rozsah bakalářské práce.

Také se ukázalo, že výzkum se již v současné době tolik nezaměřuje na samotné styly výchovy, ale na nová komplexnější témata a trendy, které budou probrány v následujících kapitolách.

1.2 Sociodemografické aspekty rodičovství

Vzhledem k tomu, jakým stylem byli vybírání respondenti pro tuto práci, nelze předpokládat, že výsledky budou reprezentovat celou populaci. Abychom si udělali objektivnější názor o složení rodičů, budou citovány studie zahraničních autorů. K lepšímu srovnání s českou populací rodičů zase budou zmíněny výzkumy v rámci závěrečných prací, které téma rodičovství často řeší.

1.2.1 Výzkum v České republice

Masopustová et al. (2018) prováděli komplexní longitudinální dotazníkovou studii rodičovství – *Domov* – v České republice. Na začátku se zapojilo 1 181 respondentů (převážně žen 1057), v době, kdy byl sběr dat konečný, se počítalo s 657 respondenty. Uvádějí, že průměrný věk žen v jejich souboru v době těhotenství byl 29,1 let, nejmladší ženě bylo 17 let, nejstarší 44 let. Průměrný věk prvorodiček v jejich výzkumu byl 28,13 let. Co se týče vzdělání, pohybovaly se výsledky takto: základní 2,3 %, učiliště 2,7 %, střední škola bez maturity 3,6 %, učiliště s maturitou 1,5 %, střední odborná škola s maturitou 30,7 %, gymnázium 5,7 %, vyšší odborná škola 4,6 %, vysoká škola – bakalářský stupeň 13,7 %, vysoká škola – magisterský stupeň 33,3 %, vysoká škola – doktorský stupeň 1,8 %. V jedné domácnosti s biologickým otcem dítěte žilo v době těhotenství 95,4 % žen, odděleně 2,9 % žen, jiné rodinné uspořádání bylo u 1,7 % žen. Dítě zařazené do studie bylo prvním dítětem pro 58,1 % žen, 41,9 % žen již mělo nějaké děti – 1 dítě mělo 78,8 % žen, 2 děti 18,7 % žen, 3 děti 1,7 % žen, 0,8 % žen mělo 4 a více dětí. Zaměstnaných bylo ve třetím trimestru těhotenství 54,8 % žen, včetně podnikatelek. Nezaměstnaných bylo 7,5 % žen, studovalo 4,7 % žen, na mateřské dovolené bylo 33 % žen. V obci do 2 000 obyvatel žilo 25,2 % žen, mezi 2 000 až 15 000 obyvatel 22,6 % žen, mezi 15 000 až 80 000 obyvatel 15,5 % žen, mezi 80 000 až 1 000 000 obyvatel 21,3 % žen a v obcích nad 1 000 000 obyvatel žilo 15,4 % žen. Pohlaví dětí ve výzkumu bylo poměrně vyvážené, 51,5 % chlapců a 48,5 % dívek. V navazující studii Masopustové et al. *Yummy Mummy* se zapojilo celkem 131 žen.

Dotazníkového šetření, které realizovala Faltusová (2017) ohledně životní spokojenosti matek na mateřské a rodičovské dovolené, se zúčastnilo 107 respondentek, nejvíce zastoupenou věkovou kategorií byly ženy ve věku 31–35 let, v kategorii vzdělání bylo nejvíce vysokoškolaček. Většina respondentek žila v manželství, nejvíce odpovídaly na dotazník ženy, které měly jedno dítě.

Masopustová et al. (2018) uvádějí, že je vidět postupný nárůst podílu pracujících matek (ať už na hlavní pracovní poměr, dohodu o provedení práce apod.). Zatímco krátce po narození dítěte většina žen z jejich studie nepracovala, postupně jejich podíl klesal a ve třech letech věku dítěte pracovala již více než polovina matek. Ve většině případů se v této době ještě nejednalo o práci na plný úvazek. Z pracujících matek většina (85 %) uváděla, že začala pracovat ještě před skončením rodičovské dovolené, pouze 15 % matek, které ve třech letech dítěte pracovalo, začalo pracovat až po skončení rodičovské dovolené.

Do výzkumu se více zapojují matky než otcové (Masopustová et al. 2018). V jejich longitudinální studii rodičovství to bylo 10,5 % mužů na začátku výzkumu a 15,9 % mužů na konci výzkumu. Potvrzuje to i Stárková (2022), které se nepodařilo získat muže respondenty do výzkumu vzdělávání se rodičů vůbec.

Masopustová et al. (2018) uvádějí, že ani v jejich rozsáhlé studii, kdy se na začátku zapojilo 1181 respondentů, není možné považovat výběrový soubor za reprezentativní vzorek populace matek malých dětí od narození do tří let věku v České republice. Je pravděpodobné, že do výzkumu byly zapojeny spíše matky, které se o rodičovství aktivně zajímají, převažují matky, které mají partnera a vysokoškolské vzdělání, lze se tedy domnívat, že se jednalo o matky s dobrým zázemím materiálním, ale také ve vztazích. I přes tyto limity byl vzorek poměrně variabilní z hlediska věku matek, z hlediska velikosti obcí a zastoupení krajů, kde žijí. Do výzkumu se zapojily matky všech typů vzdělání a rovněž byly v souboru zastoupeny prvorodičky i vícerodičky. Díky tomu představují jimi prezentované výsledky jedinečnou sondu do života současných rodin s malými dětmi.

Vařečková (2021) se ve své závěrečné práci věnovala sociální izolaci žen na mateřské dovolené. Do kvantitativního výzkumu získala data od 248 žen. Respondentky z 44 % žily na vesnicích do 5000 obyvatel, dalších 23 % respondentek žilo ve městech do 10 000 obyvatel. Vdaných bylo 55 % žen anebo s partnerem (40 %). Celkově mělo nejvíce žen středoškolské vzdělání s maturitou (38 %) a poté vysokoškolské (32 %). Z pohledu počtu dětí v šetření převažovaly ženy, které měly nejčastěji jedno dítě (59 %). Dvě děti mělo 35 % žen. Tři a více dětí uvedlo 6,5 % žen. Nějakou formu zaměstnání mělo celkově 25 % žen.

Fabiánové (2020) se do dotazníkového šetření o přípravě na rodičovství podařilo zapojit z 200 respondentů 71 % žen a 29 % mužů. Z toho bylo 37 % ve věkové kategorii 26–30 let, 30 % pak z kategorie 31–35 let, 15 % z kategorie 36–40 let a věková kategorie 15–25 let se objevila z 13 %, věková kategorie 41–45 let z 5 %. Nejvíce (41 %) bylo respondentů s vysokoškolským vzděláním a následně se středoškolským vzděláním zakončeným maturitní zkouškou (39 %), vyššího odborného vzdělání dosáhlo 11 % respondentů a se středním vzděláním bez maturity bylo 9 %.

1.2.2 Výzkum v zahraničí

Autorkám (Kuppens & Ceulemans, 2019) se do studie rodičovských stylů podařilo oslovit téměř stejný počet otců (538) a matek (583) vlámských dětí (301 chlapců a 299 dívek) základních škol ve věku 8–10 let, k vyplnění dotazníku. Zúčastněným matkám a otcům bylo

v průměru 38 a 40 let. Většina rodičů získala 12 až 15 let vzdělání. Nejvíce dětí (84 %) žilo v tradičních úplných rodinách se sezdanými biologickými rodiči, ostatní patřily do smíšené rodiny (5 %), domácnosti se sdílenou péčí (2 %) nebo do domácnosti s jedním rodičem (9 %).

Autoři (Lari & Al-Emadi, 2022) sledovali množství a kvalitu stráveného času u pracujících katarských rodičů. Podařilo se jim nasbírat data od 288 mužů a 215 žen, rodičů dětí od 1 do 17 let. Téměř 45 % účastníků uvedlo, že dokončilo bakalářské studium nebo nějakou formu vysokoškolského vzdělání. Dítě ve věku 5–12 let mělo 50 % z nich, 7 % bylo rodičů kojenců a 24 % rodičů dětí ve věku 13–17 let. Účastníci pracovali většinou pět dní v týdnu na plný úvazek mimo domov, přičemž 54 % mělo manžele/manželky pracující na plný úvazek mimo domov. Až 90 % respondentů pracovalo ve státních organizacích.

Riazi et al. (2021) se do kvalitativní studie vlivu COVIDU na pohyb dětí podařilo nabrat také více mužů (n=19) než žen (n=10). Někteří autoři se naopak zaměřují výhradně na otce. Studie naznačují, že přibližně 54 % otců žijících v USA je ženatých a žije se svými dětmi. Otcové žijící s rodinou jsou obvykle starší (> 30 let), mají vysokoškolské vzdělání, udržují si zaměstnání. Naopak 11 % otců s dětmi do 18 let nežije se svými dětmi a toto číslo se stále zvyšuje (Capaldi et al., 2003).

Dotti Sani & Treas (2016) sledovaly časové deníky rodičů ve věku 18–65 let z jedenácti zemí světa – Velké Británie, Kanady, Francie, Německa, Dánska, Norska, Itálie, Nizozemska, Slovinska, Španělska a USA, z let 1965 až 2012. Podařilo se jim srovnat data od 122 271 rodičů (68 532 matek a 53 739 otců).

Autorky Craig et al. (2014) se zabývaly množstvím času rodičů tráveného s dětmi v průřezu let 1992 až 2006 v Austrálii. Zkoumaly data od 880 rodičovských párů v roce 1992 a od 754 párů v roce 2006 ve věku od 20 do 59 let s nejméně jedním dítětem ve věku 0–14 let. V roce 1992 mělo vysokoškolský titul 10 % žen a 18 % mužů, v roce 2006 to bylo 28 % žen a 25 % mužů. V roce 1992 mělo práci 60 % žen a přes 90 % mužů a v roce 2006 přes 70 % žen a 93 % mužů. Věk dětí v rodině se pohyboval obdobně v letech 1992 i 2006, 0–4 roky bylo 48 % a 46 % dětí, 5–9 let bylo 26 % a 28 % dětí, 10–14 let bylo 26 % a 25 % dětí. Stejně tak počet dětí byl obdobný v letech 1992 a 2006. Jedno dítě mělo 37 %, dvě děti 41 % a 44 % rodičů mělo tři a více dětí.

1.2.3 Výzkum zaměřený na lockdown

Moore et al. (2020) sledovali v kvantitativní studii o dopadech pandemie 1472 kanadských rodičů. Bylo zařazeno 54 % žen, 84,2 % rodičů bylo v manželství nebo partnerství, 88,7 % mělo univerzitní nebo střední vzdělání, 70,1 % pracovalo na plný úvazek. Průměrný věk dětí byl 8,1 roku z rozmezí 5–11 let a 14,9 roků ve skupině 12–17 let.

Výzkumu o vlivu lockdownu na rodiče a adolescenty se zúčastnilo také více žen (81 %) než mužů. Úroveň vzdělání rodičů byla poměrně různorodá: 12 % nízké (střední nebo nižší), 33 % střední (odborné vzdělání) a 55 % vysoké (Bülow et al., 2021). Ve studii zabývající se rodičovstvím v době pandemie byli účastníci (n = 405), rodiče, rekrutovaní po celých USA. Tato studie zkoumala údaje od rodičů (69 % matek a 31 % otců) s alespoň jedním dítětem ve věku 0–12 let. Většina byla běloši (71 %) a 41 % mělo alespoň bakalářský titul (Lee et al., 2021).

Také byl zkoumán efekt lockdownu (LD) v době COVID-19 na postoje matek k výchově dětí ve věku 3–6 let. Zmíněná studie byla navržena pomocí vestavěného smíšeného designu. Kvantitativní výzkumný soubor tvořilo 673 matek a kvalitativní výzkumný soubor tvořilo 16 matek. Většinu dětí (35,1 %) bylo 5 let, 54,2 % dětí byli chlapci, 56,9 % dětí mělo sourozence. Většina (46,2 %) matek měla dvě děti. Nejpočetnější skupina matek (36,7 %) ve sledovaném souboru byla ve věku 31–35 let, 48,4 % mělo vysokoškolské vzdělání. Podle vnímaného měsíčního příjmu většina matek (70,4 %) uvedla, že své příjmy vnímá jako střední. Téměř polovina matek (44 %) žila ve čtyřčlenné rodině (Toran & Özden, 2022).

Cílem další práce bylo prozkoumat zkušenosti rodin s dětmi a dospívajícími během pandemie koronaviru (COVID-19) v Uruguayi. V březnu 2020 byla provedena online studie s 1725 rodiči s dětmi do 18 let. Byli dotazováni, jak se cítili, co prožili za změny ve svém každodenním životě, jak vypadala každodenní rutina dětí, změny provedené ve vztahu a péči o děti, změny, které vnímaly ve stravovacích vzorcích dětí, změny v jejich vztahu k dětem, změny nálady a chování jejich dětí a jejich reakce na tyto změny. Ženy tvořily 79 % a muži 21 %, největší podíl participantů byl ve věku 26–45 let, a nízkého socioekonomického statusu (66 %), střední školu mělo 57 %, 18 % základní školu, 13 % univerzitu a 12 % technické vzdělání neuniverzitní. V domácnosti o 4 členech žilo 29 % respondentů, 27 % pak ve více než 6 lidech. V 63 % se jednalo o rodiny s dětmi ve věku 0–5 let, 59 % mělo děti ve věku 6–12 let a 42 % mělo děti ve věku 13–18 let (Ares et al., 2021).

Ve studii, kde se zaměřili na vliv velikosti rodiny na změny během COVID-19, vyplnilo online dotazník 1407 italských rodičů (70,1 % matek). Mladší než 34 let bylo 10 % rodičů, 38 % bylo mezi 35 a 44 lety, 39 % bylo mezi 45 a 54 lety a 13 % bylo pře 54 let. Základní vzdělání mělo 10 % z nich, střední 57 %, 33 % univerzitní. V manželství žilo 77 %, v partnerství 17 % a 3,4 % bylo rozvedených. Co se týče velikosti rodiny, 49 % rodičů mělo 1 dítě, 42 % rodičů mělo 2 děti, 8,5 % mělo tři a více dětí. 48 % rodičů mělo nejstarší dítě ve věku do 13 let, 20 % rodičů mělo děti mezi 13–17 lety a 32 % bylo rodičů mladých dospělých mezi 18 a 34 lety (Canzi et al., 2021).

Laufer & Bitton (2021) sledovali 437 rodičů z Izraele (26,3 % mužů a 73,7 % žen) nezletilých dětí. Věk rodičů se pohyboval mezi 25 a 65 lety. Většina rodičů byla sezdaná a většina z nich měla vysokoškolské vzdělání (73 %), 58 % rodin žilo ve městě. U rodičů sledovali úroveň obav, vnímání chování dětí, copingové strategie, odolnost a psychické utrpení v době pandemie.

1.3 Vybrané směry výzkumu rodičovství

Konkrétní směry výzkumu se pak dále rozbíhají k větším detailům. Daly by se rozdělit například na výzkumy na komplikovaných rodinách a na běžných rodinách, přičemž je sledován vliv směrem dítě – rodič, či obousměrný vliv, ale velice často z pohledu dětí a posuzováním jejich prospívání, chování, popř. osobnostních charakteristik.

První skupinou je myšlena skupina probandů, kteří se již ocitli v nějaké komplikované situaci. Může se například jednat o rodiče porušující zákony, jak uvádějí Prguda & Burke (2019), v jejich studii byl zkoumán přenos rodičovských praktik od rodičů majících problém se zákony a preventivní opatření k zamezení přenosu neefektivních a škodlivých stylů. Neefektivní rodičovské chování a jeho přenos či zmírnění mezi generacemi sledovali také Belsky et al. (2009). Bylo prokázáno, že antisociální chování mladých otců zprostředkovává vztah mezi prožíváním problematického rodičovství v dětství a přenášením takových neúčinných rodičovských postupů během rodičovství (Capaldi et al., 2003). To potvrzují i Bailey et al. (2009), kteří zdůrazňují potřebu preventivních zásahů zaměřených na přerušování mezigeneračních cyklů přenášání špatných rodičovských postupů. Část prací se pak zabývá tím, jak rodičovství ovlivňuje psychopatologii dětí, např. Flouri (2010). Někteří autoři zase pracují s rodinami, které byly zapojeny do sociálních programů ke zlepšení maladaptivního chování rodičů, pro zlepšení emočních a psychosociálních problémů dětí (Garcia et al., 2018).

Co se týče výzkumu běžných rodin, druhé zmíněné kategorie, ten se více přibližuje tématu bakalářské práce. I když i u běžných rodin se často řeší negativní jevy a jejich prevence. Ze zahraničních prací byly například prováděny longitudinální studie přenosu konstruktivních rodičovských praktik, které se přenášejí z generace na generaci (Chen & Kaplan, 2001). Další autoři zkoumali pozitivní rodičovství a vliv na externalizující chování dětí, jako je agresivní, delikventní a hyperaktivní chování, s ohledem na geny, při zapojení dvojčat v longitudinální studii (Boeldt et al., 2012). Externalizující chování u dětí ve věku 7–14 let z devíti různých zemí a jak je spojeno s rodičovským stylem zkoumali i další autoři (Lansford et al., 2018). Také se zkoumaly vazby mezi rodičem a dítětem s ohledem na emocionální rodičovství a problémové chování adolescentů (Wang et al., 2021). Nebo byl sledován vliv stresu rodičů na jejich rodičovské praktiky a na chování adolescentů a souvislost mezi těmito jevy (de Maat et al., 2021).

Tato práce se zabývá konkrétními aspekty rodičovství běžných rodin v kontextu doby a české rodiny. Proto pro nás jsou relevantní také výzkumy, které byly prováděny na českých matkách a otcích či dětech, a to i v rámci závěrečných prací. Například práce Hodačové et al. (2015) se zabývá dopadem rodičovského stylu na děti a adolescenty z jejich pohledu. Nebo nepřímo např. sledováním sebehodnocení dětí a mládeže a jejich životní spokojenosti (Zemanová & Dolejš, 2015).

Obdobně je tomu však i v zahraničních výzkumech. Jsou publikovány výstupy o vlivu rodičovského stylu na děti různých věků různého zázemí. Zahraniční výsledky se shodují s výsledky na českých adolescentech a to v tom, že i španělští adolescenti pod vlivem autoritářských a zanedbávajících rodičů mají nižší sebeúctu (García et al., 2018). Práce se často zaměřují na to, jaký vliv má rodičovství na následné chování dětí v pozdějším věku (Bornstein et al., 2018). Výsledky naznačují důležitost osvojení pozitivního rodičovského stylu pro kultivaci prosociálního chování dětí předškolního věku (nejenom v Číně; Hu & Feng, 2022).

Výzkum z Nizozemska (Van Holland De Graaf et al., 2018) se zaměřil na socioekonomické koreláty v rodičovství matek a otců. Autoři dospěli k závěru, že rodičovské chování otců se zdá být spojeno s rodičovskými a dětskými charakteristikami a kontextovými faktory způsobem, který je podobný tomu, jak jsou tyto faktory spojeny s rodičovským chováním matek.

Autoři Van Lissa & Keizer (2020) se v longitudinální studii zabývali, jak se množství a kvalita času stráveného s dětmi ve věku 6–12 let podepisuje na emocionálním nastavení a přizpůsobení dětí. Zkoumali vliv matek i otců, jejich projevy a výchovné metody. Nezkoumali však samotný dopad na rodiče. Uvádějí, že interakce mezi kvalitou a kvantitou trávení času s dětmi byly ve výzkumu rodičovství do značné míry přehlíženy.

Co se také v rámci rodičovské problematiky hojně zkoumá v posledních letech, je vliv spolu-rodičovství ve výchově dětí na jejich chování, prožívání a blaho. Tématu je věnován prostor v pozdějších kapitolách, kde je pojem spolu-rodičovství vymezen.

Pro přehled bylo jmenováno, jakými směry se ubírá výzkum rodičovství v současné době. V této bakalářské práci se dále zaměříme na ty aspekty rodičovství, které jsou spojeny s trávením času rodičů a dětí. Konkrétně si v následujících kapitolách rozebereme, jak je to s kvalitou a kvantitou společně stráveného času. Jak se odlišuje strávený čas s dětmi u matek a otců, či jakými termíny se hemží soudobé výzkumy rodičovství. Vybíráme dva podstatné pro naši práci, a to je spolu-rodičovství a intenzivní rodičovství.

2 SPOLEČNĚ STRÁVENÝ ČAS RODIČŮ S DĚTMI

Čas, který tráví rodiče s dětmi společně, je jedním s nejdůležitějších faktorů jejich vztahu. Literatura s jistotou dokládá, jak je čas rodičů strávený s dětmi zásadní pro jejich vývoj a budoucnost, a to zejména v malém věku. Studie zdůrazňují, že to není jen o kvantitě, ale hlavně o kvalitě společně stráveného času. To je to, co ovlivňuje výsledky dětí a jejich životní spokojenost (Kutrovátz, 2017). Autorka dále vyzdvihuje kvalitní společně strávený čas, kdy vznikají vzpomínky na dětství, z prožitku vzájemné pospolitosti a sounáležitosti, měl by být spontánní, zahrnovat rodinné tradice, rituály a události. Upozorňuje, že pohled na kvalitu stráveného času je sociálním konstruktem a v dnešní společnosti se kvalitním časem rozumí ten, kdy dítě nějakým způsobem posouváme, necháváme ho vyvíjet se.

Když se zaměříme na benefity toho, když se rodiče aktivně věnují svým dětem, je prokázáno, že rodičovský čas s dětmi vede k pozitivním výsledkům dítěte v těchto oblastech – školní úspěch, kognice, osvojování jazyka, chování. To, jak se dětem rodiče věnují, je závislé na jejich vzdělání, čas stoupá s vyšším vzděláním rodičů a lepším ekonomickým zázemím (Dotti Sani & Treas, 2016).

Ač je rodičovství probádáno důkladně, co se týče různých výchovných metod a jejich zařazení do rodičovského stylu, či různé vlivy výchovy na vztahy rodiče a dítěte nebo chování dětí v pozdějším věku, jak bylo zmíněno v předchozích kapitolách, jen málo prací se konkrétně zaměřuje na to, jak takový život s dětmi vypadá prakticky, co spolu rodiče a děti dělají a kolik spolu tráví času. Dále je text zaměřen na studie, které se tomuto tématu nejvíce přibližují.

Zaměření na kvantitu versus kvalitu stráveného času s dětmi může být ovlivněno disciplínou výzkumníka. Například vývojoví psychologové se mohou více zajímat o kvalitu rodičovské chování, zatímco sociologové se mohou více zajímat o kvantitativní měření. Odborníci dále tvrdí, že by další výzkum měl zacílit na měření stejných rodičovských konstruktů ve výzkumných studiích bez ohledu na pohlaví rodiče. Částečně proto, že došlo k velkému sblížení v definicích týkajících se matek a otců, jejich rodičovských rolí a v množství času, který rodiče obou pohlaví tráví s dětmi. To znamená, že je obzvláště důležité zahrnout do dnešního výzkumu stejné kvalitativní a kvantitativní rodičovské konstrukty pro

otce a matky, protože jak otcové, tak matky stále více přebírají stejné rodičovské povinnosti a zapojují se do stejných rodičovských aktivit se svými dětmi (Fagan et al., 2014).

Ať už chceme otce a matky posuzovat ze stejných hledisek, nemůžeme pominout fakt, že v České republice zůstává na mateřské a rodičovské dovolené drtivá většina matek, srovnáváme-li s otci. To samo o sobě vede k samozřejmému nerovnoměrnému zapojení obou rodičů, které se mohou rodiče pokoušet vyrovnat. Například tím, že se žena zapojí částečně do pracovního procesu.

Sladování pracovního a rodinného života může být na jednu stranu zdrojem konfliktů, na straně druhé se tyto oblasti mohou také vzájemně obohacovat. Nástup matky do zaměstnání v prvních letech života dítěte může mít různé příčiny a zároveň různé dopady na vývoj dítěte a na vztah mezi matkou a dítětem. Ukazuje se, že nástup matky do zaměstnání může přinášet mnohé benefity nejen pro matku, ale také pro dítě samo i pro celou rodinu. Zatímco pro některé ženy je návrat do zaměstnání zátěží a nutností, pro jiné působí jako prevence rodičovského vyhoření a umožňuje jim se dítěti v čase, který spolu tráví, plně věnovat. Podobně důležité je i reflektovat, jakým způsobem je péče o dítě zajištěna v době matčiny nepřítomnosti, jak se dítě na danou situaci dokáže adaptovat a jak kvalitní je čas, který matka s dítětem tráví (Masopustová et al., 2018).

Ve většině dnešních rodin zůstává péče o děti rozdělena nerovnoměrně mezi otce a matky. Má se za to, že přetrvávání genderového rozdělení péče o děti má mnoho příčin, včetně rodinných hodnot, rozdílu v příjmu, sociálního kontextu. Je pravděpodobné, že všechny tyto faktory interagují. Pro odhalení těchto interakcí bylo analyzováno mnoho rodin různého původu z Austrálie, Dánska, Francie a Itálie. Tyto země mají různé vzorce zaměstnanosti, sociální a rodinné politiky a kulturní postoje k rodičovství a rovnosti pohlaví. Bylo srovnáno trávení času s dětmi matek a otců z manželských párů. Výsledky ukazují, že pracovní podmínky a vzdělání matek a otců se mírně vztahují k podílům péče o děti a tento vztah se v jednotlivých zemích liší. Rozdíly mezi národy nacházíme v tom, zda z chování matek, otců nebo obou manželů vyplývá rovnější podíl. I když je matka zaměstnána, tak stále odvádí největší podíl práce v domácnosti a kolem dětí. Nejvíce se domácnosti a dětem věnovaly zaměstnané ženy ve Francii, naopak nejvíce práce v domácnosti zaměstnané ženy zůstalo na muži v Dánsku (Craig & Mullan, 2011).

Craig et al. (2014) zmiňují hlavní faktory, které ovlivňují čas strávený s dětmi. Řadí mezi ně pohlaví, vzdělání, zaměstnanost a věk dítěte. Přičemž i když se otcové zapojují

v péči o děti daleko více než dříve, stále převládá v péči o děti žena, kdy tráví více času rutinními činnostmi a péčí, načež otcové se častěji zapojují do hry, vzdělávání, povídání si a jiných volnočasových aktivit. Muži spíše tráví čas s dětmi společně s partnerkou než sami. Co se týče vzdělání, to vyšší, spojené se střední třídou, napomáhá k trávení času více vzdělávacím způsobem, ale závislost na vzdělání není silná. Více zaměstnaní rodiče tráví s dětmi méně času, ale velikost tohoto efektu je malá, trend není nepřímo úměrný. Zaměstnaní rodiče častěji ukrajují čas pro děti ze svého osobního volného času. S přibývajícím věkem dětí se čas trávený s nimi snižuje. Studie prokázaly, že čas strávený s dětmi do tří let je nejdůležitější pro jejich vývoj.

2.1 Kvalita a množství stráveného času

Posuzujeme-li čas strávený s dětmi, je možné toto téma rozdělit na kvalitu času, tj. prováděné aktivity rodičů s dětmi a kvantitu času, tj. kolik času s dětmi rodiče tráví.

2.1.1 Kvantita

Studie ze Spojených států odhalují, že otcové v domácnostech s dvěma rodiči ztrojnásobili množství času stráveného v primární péči o děti z 2,5 hodiny týdně v roce 1985 na 7 hodin týdně v roce 2000 (Fagan et al., 2014).

Trend zvyšování společně stráveného času potvrzují i další autorky, které srovnávaly časové deníky rodičů dětí do třinácti let z 11 zemí světa od roku 1960 do roku 2012. Dospěly k závěru, že vysokoškolsky vzdělaní lidé se věnují dětem více než lidé s ostatním vzděláním (nebylo však statisticky průkazné), mají strmější nárůst času věnovaného dětem. Nejmenší nárůst byl zaznamenán ve Slovinku, kde ne-vysokoškolsky vzdělaní rodiče nezvýšili svůj čas s dětmi (otcové dokonce snížili). Ve Francii dokonce matky s obojím vzděláním věnovaly dětem méně času než v minulých letech, otcové čas pouze mírně zvýšili. V Norsku a Dánsku sice nebyl vidět prudký nárůst (hlavně u norských otců bez vysokoškolského vzdělání), nutno však dodat, že hlavně matky trávily dost času s dětmi již v počátcích sledování (1965). Výsledky této práce dále ukázaly, že matky strávily péčí o své děti v roce 2012 průměrně 104 minut denně, zatímco roku 1965 to bylo jen 54 minut denně – to je nárůst téměř na dvojnásobek. U otců byla změna ještě mnohem výraznější, vzrostla na čtyřnásobek z 16 minut denně roku 1965 na 59 minut denně roku 2012. Vzdělané matky se dětem věnovaly průměrně 123 minut, méně vzdělané matky 94 minut. U otců je rozdíl podobně znatelný, vzdělanější se věnovali dětem 74 minut denně, méně vzdělaní průměrně 50 minut

denně (Dotti Sani & Treas, 2016). Tato studie byla prezentována i v médiích (Pöthe, 2017), takže český rodič měl možnost se srovnat a zamyslet se nad tím, jak je to u nich doma.

Podobný trend, jako v předchozí studii, byl prokázán již v dřívějších výzkumech otců v 16 průmyslově vyspělých evropských zemích pomocí údajů z průzkumu využití času. Navzdory časovému tlaku, kterému dnešní rodiny čelí, se zdá, že rodiče věnují dětem více času než v 60. letech minulého století. Výsledky také naznačily, že matky nadále věnovaly péči o děti více času než otcové, ale rozdíly mezi pohlavími se snížily. Konzistence těchto výsledků napříč zeměmi naznačila celosvětový trend směřující ke zvýšení času, který rodiče investují do dětí. Na rozdíl od všeobecného přesvědčení, že dnešní rodiče věnují dětem méně času než v nedávné minulosti, data naznačila pravý opak – alespoň u sezdaných rodičů s dětmi mladšími pěti let. U ženatých otců zaměstnaných na plný úvazek se čas věnovaný péči o děti zvýšil z přibližně 0,4 hodiny denně v roce 1960 na 1,2 hodiny v roce 2000. Vzestupný trend byl pozorován také u žen, s nárůstem o 1,1 hodiny denně u matek zaměstnaných na plný úvazek (na 2,2 h.) a 1,3 hodiny u nezaměstnaných (na 3,4 h.). Skutečnost, že nezaměstnané matky nejvíce zvýšily čas, který věnují dětem, naznačuje, že za to mohou jiné faktory než časová dostupnost, včetně možné touhy více investovat do dětí. Zaměstnaní rodiče věnovali svým dětem o něco méně času než nezaměstnaní rodiče, ale rozdíl byl malý ve srovnání s rozdílem podle postavení v zaměstnání a době věnované placené práci. Je zřejmé, že rodiče šetřili čas s dětmi tím, že zkracovali volný čas na osobní aktivity (Gauthier et al., 2004). K podobným závěrům dospěli i další autorky (Buehler & O'Brien, 2011), které zjistily, že ačkoli literatura uvádí významné souvislosti mezi zaměstnáním matek a časem stráveným s dětmi, souvislosti mezi těmito proměnnými jsou často malé až střední. Matky zaměstnané na částečný úvazek trávily více času vzděláváním se s batolaty než matky zaměstnané na plný úvazek. Velikost vlivu na stav zaměstnanosti však byla malá. Podobně zjistily malý vliv zapojení matek do školních aktivit u dětí školního věku na zaměstnanost.

I další zahraniční výzkumy ukázaly, že zkrácení času, který matka tráví s dítětem, nebylo u zaměstnaných matek tak výrazné, jak bychom mohli čekat vzhledem k času, který matka tráví v práci. V jedné ze studií z USA bylo zjištěno, že zaměstnané matky pracující na plný i částečný úvazek (v půl roce věku dítěte), pracovaly průměrně 33 hodin týdně a trávily přímou interakcí se svými dětmi jen o 1,7 hodiny méně než nezaměstnané matky. Zaměstnané matky se v rámci času s dětmi mnohem více zaměřovaly na přímou interakci s dítětem a zkracovaly čas na jiné činnosti, jako jsou domácí práce či čas pro sebe. Také si svoji nepřítomnost vynahrazovaly o víkendy, a to hlavně hraním si, povídáním si s dítětem

nebo mazlením. U nepracujících matek byl o víkendech čas, který tráví s dětmi, redukován. Některé výzkumy dokonce naznačují, že zaměstnané matky jsou senzitivnější a pozitivnější během interakcí s dítětem oproti matkám nezaměstnaným (Broom, 1998; Crockenberg & Litman, 1991; Harrison & Ungerer, 2002; Huston & Rosenkrantz Aronson, 2005; Hsin & Felfe, 2014 In Masopustová et al., 2018).

Autoři (Raley et al., 2012) zkoumali data od 6,6 tis. otců a 7,4 tis. matek dětí ve věku pod 13 let a zjistili, že otcové trávili v primární péči o dítě o něco více než 7 hodin týdně, pokud matka nebyla zaměstnána mimo domov. Pokud však byly matky zaměstnány a vydělávaly od 60 % do 99 % výdělku otců, trávili otcové 9 hodin v primární péči týdně a matky 15,3 hodiny týdně v primární péči o dítě. Poměr péče otců a matek se navíc neustále zvyšoval, protože matky přispívaly více výdělkem. Ačkoli tato zjištění naznačila, že matky stále trávily podstatně více času než otcové se svými dětmi v primární péči o děti, existovaly jasné důkazy o konvergenci v množství času otců a matek s dětmi.

Z dalších časových deníků z let 1986–2015 v Kanadě vyplynulo, že čas strávený s dětmi se od poloviny roku 1980 zvýšil, a to o 1 hodinu denně pro otce a 1,5 hodiny pro matky. Tento nárůst byl způsoben nejen aktivitami péče o děti, ale také časem rodičů stráveného domácími pracemi a „volným“ časem matek v přítomnosti dětí, kdy byly dostupné na zavolání (Wray et al., 2021).

Z jiných studií vyplynulo, že matky tráví čas s dětmi jinak než v minulých letech. Čas, který matky věnovaly aktivitám, jako je hraní si s dětmi, čtení nebo pomoc s domácími úkoly, se téměř ztrojnásobil z 1,5 hodiny týdně v roce 1965 na 4,0 hodiny týdně v roce 2000. Nicméně čas matek, který trávily rutinními starostmi o děti, jako je krmení, oblékání a koupání dětí, zůstal během tohoto období konstantní a s přibývajícím věkem dětí klesal (Bianchi et al. 2005).

Na toto téma jsou zaměřeny i další studie ze Španělska a Norska, kdy se stále opakuje stejný trend. Matky trávily více času s dětmi než otcové. Co se týče socioekonomického statusu, zaměstnaní otcové v business třídě trávili nejméně času péčí o děti, všechny ostatní kategorie trávily více času než v minulosti, s největším nárůstem u střední třídy (Borràs et al., 2021; Ellingsæter et al., 2022). Vzdělanější otcové ale v jiných studiích ukázali nárůst času stráveného s dětmi i s domácími pracemi (Sullivan et al., 2014).

Trávení času s dětmi se různí dle postavení rodiče. Bylo ověřeno, že rodiny, kde bylo více a mladších dětí, trávily spolu více času. Matky trávily péčí o děti o víkendu méně než

ve všední den. Zaměstnaní rodiče, starší rodiče a single rodiče trávili s dětmi méně času (Dotti Sani & Treas, 2016).

2.1.2 Kvalita

Gracia (2015) zkoumal, jaký vliv má socioekonomické postavení rodičů na trávení času s dětmi. Přišel na to, že sociální postavení matek, na rozdíl od sociálního postavení otců, mělo vliv na trávení volného času s dětmi. Vzdělání matek mělo spojitost s jejich venkovními aktivitami s dětmi i s domácími kulturními aktivitami. Sociální třída byla negativně spojena s tím, jak děti sledovaly televizi. Čas otce s dětmi v domácích kulturních aktivitách, a zejména v kulturních aktivitách mimo domov, byl pozitivně spojen se vzděláním manželky. To znamená, že privilegované matky ve Spojeném království hrály aktivní roli při organizování kulturních aktivit mimo domov se svojí rodinou. Sdílený volný čas otce a dítěte byl slabě spojen s jeho vzděláním a sociální třídou. Vzdělání matky bylo důležitější pro kulturní aktivity, zatímco její sociální třída byla lepším prediktorem rozdílů ve sledování televize s dětmi. Silnější dopady sociální třídy na sledování televize s dětmi přitom mohly odrážet špatné materiální zdroje znevýhodněných rodin. Rodiče z dělnické třídy jsou skutečně chudí na čas a příjmy, které by mohly omezovat jejich účast na „sofistikovaných“ kulturních aktivitách s dětmi, což je nutí omezit většinu svého volného času na nenákladnou činnost, jako je sledování televize.

Ukázalo se, že trávení času s dětmi aktivitami jako je cestování, kultura, vzdělávání se, je spojeno se střední třídou a vyšším vzděláním rodičů. Někteří autoři to považují za překvapivé, protože právě tato sociální vrstva by měla mít více prostředků zaplatit si profesionální hlídání a nevěnovat se dětem osobně, což se nepotvrzuje (Dotti Sani & Treas, 2016).

Paquette (2004) uvádí, že při srovnání interakcí matka–dítě a otec–dítě, otcové hrají zvláště důležitou roli v rozvoji otevřenosti dětí vůči světu. Zdá se, že muži mají tendenci děti vzrušovat, překvapovat a na chvíli destabilizovat. Mají také tendenci povzbuzovat děti, aby riskovaly, a zároveň zajišťovat jejich bezpečí a ochranu, a tak dětem umožňují naučit se být odvážnější v neznámých situacích a stát si za svým. Tato dynamika však může být účinná pouze v kontextu emocionálního pouta mezi otcem a dítětem. Tento vztah se nazývá aktivační vztah otec–dítě, na rozdíl od vztahu připoutanosti matka–dítě, jehož cílem je uklidnit a utěšit děti v dobách stresu. Aktivizační vztah se rozvíjí především fyzickou hrou.

Zejména se předpokládá, že „drsňácká“ hra otce a dítěte podporuje u dětí poslušnost a rozvoj soutěžních dovedností.

Wang et al. (2014) zjistili, že množství otcovského zapojení do školy se pojilo s otcovskou vřelostí a pozitivně předpovídalo školní výsledky a přizpůsobení chování adolescentů. Jia et al. (2012) však poukazují, že socioemocionální vývoj dětí je řízen dítětem i rodiči. Transakční rámce se však při studiích vztahů mezi otcem a dítětem používají jen zřídka. Když bylo podrobena výzkumu, vyšlo, že hravé a starostlivé zapojení otců pozitivně predikovalo emoční přizpůsobení předškoláků ve škole, ale pouze v případě, že je doprovázel podpůrný vztah mezi rodiči.

Stejskalová (2019) pro svoji závěrečnou práci zpovídala děti od 11 do 13 let, jak jsou spokojeni s kvalitou a množstvím volného času, které tráví s rodiči. Většina dětí nebyla spokojena s množstvím času, který s nimi rodiče tráví, častěji otcové. U matek byly děti nespokojeny spíše s kvalitou stráveného času. Děti oceňovaly i společný čas strávený u televize (toho bylo dostatek), hraní her (toho by ocenily více), ale postesklly si, že by víc času rády trávily na výletech, venku, mimo domov, ale že tomu nedovoluje pracovní vytížení rodičů. Výzkum byl však kvalitativní s velmi malým počtem respondentů (6).

Dotti Sani & Treas (2016) sledovaly i kvalitu stráveného času rodičů s dětmi. Autorky sledovaly záznamy o běžných aktivitách spojených s péčí o děti jako je krmení a příprava jídla pro kojence a děti, mytí, přebalování, ukládání do postýlky nebo vstávání, hlídání dětí a dozor, poskytování lékařské péče, čtení nebo hraní si s dětmi, pomoc s domácími úkoly. Sledovaly však převážně kvantitativně, tzn., zajímalo je, kolik času rodiče tráví těmito činnostmi více, než jestli tyto činnosti a jak rovnoměrně jsou zařazeny.

Naopak autorky Craig et al. (2014) zajímalo nejen množství stráveného společného času v rodině, ale také jeho kvalita. Kladly si zejména otázku, zda nárůst množství času rodičů tráveného s dětmi je otázkou intenzivního rodičovství. Při měření kvality stráveného času si čas rozdělily do 3 hlavních kategorií. První kategorie zahrnovala primární rutinní činnosti s dětmi jako je hygiena, oblékání, vstávání a ukládání, krmení/jezení, přemísťování dětí, čekání na ně a vyzvedávání, předávání a zajišťování bezpečnosti. Do této kategorie spadalo také povídání si, naslouchání, učení, čtení a hraní her. Druhá kategorie zahrnovala péči o děti jako sekundární činnost, kdy rodiče děti hlídali, zatímco dělali jinou činnost, převážně domácí práce. Třetí kategorie zahrnovala čas strávený ve společnosti dítěte (vyjma spánek), patřil sem čas strávený rekreací a volnočasovými aktivitami, popř.

sociální/komunitní interakcí, a to pouze s dítětem anebo i s partnerem/partnerkou a ostatními dětmi jako rodina. Aktivity zahrnovaly sport, outdoorové aktivity, hry a koníčky, čtení a koukání na TV, společenské akce, kino, divadlo, koncerty, muzea a náboženské akce. Výsledky ukázaly, že je to aktivní péče o děti, která se postupem času zvýšila, spíše než širší kategorie trávení času ve společnosti dětí. Vzhledem k tomu, že aktivní péče o děti je podmnožinou všech dob s dětmi, znamená to, že během doby, kdy jsou spolu, se rodiče v roce 2006 aktivněji zaměřovali na děti než v roce 1992. To podporuje myšlenku, že rodičovství v roce 2006 bylo intenzivnější. K největším změnám došlo také u otců. Dělal více v celé řadě úkolů péče o děti, včetně praktické rutinní péče. Jako nejdůležitější výsledek autorky uváděly, že část času rodičů s dětmi trávili aktivní péčí o děti a rekreačními a volnočasovými aktivitami s dětmi, což naznačovalo větší zaměření na děti. Čas strávený mezi otcem a dítětem, zejména v oblasti fyzické péče, se prodloužil více než čas matek (z mnohem nižšího základu).

Někteří autoři uvádějí, že péče o děti, jako je fyzická péče, hraní, čtení nebo dohlížení na domácí úkoly, které se často bere ve výzkumech jako ten čas strávený s dětmi, tvoří asi jen jednu třetinu času, který rodiny tráví společně a je důležitější u malých dětí. Do času stráveného společně se ale zahrnuje i ten, kdy se dělají domácí práce, volnočasové aktivity, nebo kdy se společně jí. Společné večeře jsou přitom rodiči velice pozitivně hodnoceny, jako společně strávený čas. Zahrnuje také čas, kdy jsou rodiče dětem k dispozici, ale ne v přímé interakci. Jiné nahlédnutí na obsah stráveného času může vyústit k mylným interpretacím časových deníků, kdy v různých letech a různých výzkumech zahrnovali rodiče do společného času jiné typy aktivit (Wray et al., 2021).

Podle údajů o využití času z Itálie v letech 1988–2002 se „kvalitní čas“ (např. pomoc s domácími úkoly, hraní) zvýšil ve srovnání se „základní péčí“ (např. dohled, fyzická péče) (Mancini & Pasqua, 2009).

Odborníci varují před nekvalitně stráveným časem s dětmi, to může zahrnovat jednak čas strávený u obrazovek, který je ve větším množství a nízké kvalitě nebezpečný pro dětský mozek (Hutton et al., 2020), nebo čas strávený při rozvážení na kroužky, kdy se jedná o příliš strukturovaný čas dětí, ale ne navození kontaktu s rodičem. To potvrzuje i psychiatr a psychoterapeut Peter Pöthe (2017).

2.2 Rozdíl mezi matkami a otci

Před dvaceti lety muži a otcové ve statistických portrétech rodin většinou chyběli. Výzkum a údaje o rodičovství, plodnosti a zakládání rodin se zaměřovaly především na ženy a matky (Castillo et al., 2011).

I když se toto v posledních desítkách let změnilo, otcové, ač už s uvedenými potížemi v četnosti, jsou do výzkumu zařazováni. Stále však vládne představa, a to u obou pohlaví, že péče o děti je očekávána hlavně od žen. Geograficky tato představa slábne směrem na západ a do skandinávských zemí. V České republice je toto přesvědčení stále silné, jak vyplývá i z výzkumů.

Respondentky ve výzkumu Masopustové et al. (2018) byly opakovaně dotazovány, zda mají možnost být někdy samy bez dítěte. Vyhodnotili, že téměř polovina matek (konkrétně se jednalo o 45,4 % respondentek ve třech měsících a 45,8 % respondentek v šesti měsících věku dítěte) do půl roku věku dítěte nebyvala sama bez dítěte. K tomu 19 % žen nebyvalo bez dítěte ani v době, kdy bylo dítěti již osmnáct měsíců. Z těchto žen byly pouze čtyři ženy bez partnera (4,4 %), ostatní ženy partnera měly. Absence času pro sebe bez přítomnosti dítěte tedy nebyla primárně důsledkem single rodičovství, a můžeme se tedy spíše domnívat, že princip nezastupitelnosti mateřské péče v rámci ideologie intenzivního mateřství byl v populaci respondentek výzkumu relativně rozšířeným přesvědčením. Nedá se tedy říct, že by matky, které si dopřejí i nějaký čas bez dítěte, byly více zastoupeny mezi prvorodičkami nebo vícerodičkami. Respondentky, které v osmnácti měsících věku dítěte ještě bez dítěte nebyvaly, měly vyšší míru úzkostnosti než respondentky, které uvedly, že bez dítěte někdy bývají. Ženy, které měly možnost být bez dítěte, pociťovaly nižší míru stresu než ženy, které bez dítěte nebyvaly.

Matky mají tendenci trávit více času se svými dětmi než otcové. Také bylo zjištěno, že vliv otců je více závislý na kontextu než vliv matek, a zdůrazňuje význam zkoumání prediktorů procesů v rámci rodiny v budoucím výzkumu (Van Lissa & Keizer, 2020). Krátkodobá odloučení matky od dítěte mohou působit spíše psychohygienicky a v případě, že je po dobu matčiny nepřítomnosti péče o dítě zajišťována otcem, navíc posilovat rozvoj vztahu mezi nimi a zapojení otce do výchovy (Masopustová et al., 2018).

Fagan et al. (2014) se zabývali otázkou, zda by výzkumníci měli hledat oddělené konceptualizace rodičovského chování otců a matek. Domnívají se, že neexistuje dostatek důkazů k závěru, že konstrukty otcovství a mateřství jsou jedinečné. Jejich argument je

založen na třech faktech. Za prvé, existuje řada studií, které ukazují, že konstrukty otcovství a mateřství jsou stejné. Za druhé, existují důkazy, že rodičovské chování otců ovlivňuje výsledky dětí způsobem, který je podobný účinkům rodičovského chování matek. Za třetí, otcové a matky se stále více podobají mezi svými rolemi, typy chování, se kterými zapojují děti, a množstvím času, který s dětmi tráví. Autoři však připouštějí, že některé výzkumy naznačují, že oba rodiče ovlivňují děti podobně, ale že účinky mohou být silnější u matek.

V posledních desítkách let se stále poukazuje na důležitost role otce v životě dítěte. Tématu se věnuje velká část studií, tento zájem je spojený s proměnou rodiny v posledních čtyřech dekadách (Flouri, 2010). Vlivy otce na děti by se v dnešní době už rozhodně neměly přehlížet a mělo by se pracovat s tím, že muži mají stejné rodičovské charakteristiky, jako matky, ačkoli kvantitativně odlišné (Fagan et al., 2014). Otázkou však zůstává, jak otce přesvědčit k dobrovolnému zúčastnění se výzkumu. To se zdá být v našich podmínkách stále výzvou.

Feinberg et al. (2019) se zaměřili na otce a jejich spokojenost při narození dítěte. Zkoumali rodiče (143 matek a 140 otců) s dětmi ve věku 10 měsíců. Pomocí otázek monitorovali jejich stresory a jak trávili den, nezaměřili se však na kvalitu času, stráveného s dětmi. Zjistili, že spokojenost se mění ze dne na den a je provázaná se spokojeností partnerky a celkovou kvalitou vztahů. Autoři poukazují na potřebu porozumět slabým a silným stránkám otců v kontextu rodinného systému s ohledem na jejich spokojenost.

Autoři z Kataru (Lari & Al-Emadi, 2022) uvádějí, že ve srovnání s pracujícími matkami je u otců méně pravděpodobné, že tráví čas péčí o děti, což ukazuje na genderové rozdíly v zapojení rodičů. Jak otcové, tak matky se domnívali, že jsou velmi zapojeni do života svých dětí. Přesvědčení matek o míře zapojení jejich manželů do péče o děti bylo nízké, přičemž 47 % matek uvedlo, že jejich manželé jsou velmi zapojeni, 35 % dostatečně a 15 % nedostatečně. Na rozdíl od jejich manželek se většina otců domnívala, že jejich ženy se významně podílejí na životě jejich dětí (75 %) a že ženy přebírají větší zodpovědnost v péči o děti. Výsledky ukazují, že 57 % mužů nesouhlasilo a 43 % souhlasilo s tvrzením, že jejich práce koliduje s jejich touhou trávit více času se svými dětmi. Pro srovnání, 54 % žen s tímto tvrzením souhlasilo, zatímco 46 % nesouhlasilo. Téměř 29 % žen ve srovnání s pouhými 7 % mužů však uvedlo, že nejsou spokojeni se svou pracovní dobou. Tato nespokojenost může být důsledkem četných rodinných povinností vdaných žen, což vede k potížím při sladění rodinných a pracovních povinností. Tyto výsledky naznačují, že matky byly obecně více zapojeny a že neviděly stejnou míru zapojení a času stráveného s dětmi u

otců. Účastníci byli také požádáni, aby uvedli, jak často trávili čas se svými dětmi různými aktivitami a dovednostmi mimo školní hodiny mezi otci a matkami, včetně hraní, pomáhání svým dětem s domácími úkoly, bohoslužbami, sledováním televize a účastí na rodinných volnočasových aktivitách. Zjištění ukázala, že volnočasové aktivity obecně trávily děti častěji s otci než s matkami. Co se týče trávení času s dětmi, 56 % mužů uvedlo, že tráví dost času, 48 % žen uvedlo, že netráví dost času, ale 70 % mužů si myslelo, že jejich ženy tráví s rodinou dost času. Zatímco 51 % žen si myslelo, že jejich muži tráví dost času s rodinou, 45 % mělo opačný názor.

V longitudinální studii, která se zabývala společně stráveným časem matek a otců s dětmi přišli na to, že čas, který tráví rodiče s prvorozenými a druhorozenými dětmi se liší ve prospěch (více stráveného času) s druhorozenými. Zatímco s prvorozenými trávili otcové čas spíše ve společnosti, s druhorozenými si užívali více času jeden na jednoho při volnočasových aktivitách. Matky naopak trávily s dětmi více času při domácích pracích a u jídla. Otcové více času trávili s potomky u médií. Dále zjistili, že společenský čas s dětmi klesal v průběhu dospívání, ale dyadický čas vyvrcholil v rané a střední adolescenci. Sociální čas druhorozených se snižoval pomaleji než u prvorozených. Mladí lidé, kteří trávili více dyadického času se svými otci, měli vyšší sebehodnotu a sociální kompetence (Lam et al., 2012).

V naší práci jsme se nezabývali tím, kolik rodiče tráví času v dyadickém vztahu s jednotlivými dětmi, šlo spíše o průzkum toho, jak vnímají celkové množství času, které tráví s dětmi.

2.3 Spolu-rodíčovství

Zajímavá představa, která lépe kopíruje sám život je, že se matky a otcové berou ve výzkumu jako neodlučitelné faktory v rodičovství. V literatuře se proto čím dál častěji objevuje pojem spolu-rodíčovství čili společné rodičovství, jako výsledek zájmu o rovnoměrné zapojení rodičů. Nejedná se v našem případě o sdílené rodičovství rozvedených rodičů, kde se tento termín také používá.

Spolu-rodíčovství je definováno jako společný „podnik“ dvou nebo více dospělých, kteří se podílejí a společně pracují na výchově dítěte, za což sdílejí zodpovědnost (Hock & Mooradian, 2013). Současná literatura se vlivu spolu-rodíčovství věnuje více, než tomu bylo v minulém století. Spolu-rodíčovství se stává něčím samozřejmým, proto by

v této práci měla být o něm zmínka. V anglicky psaných textech se používá termín *coparenting*.

Efektivní rodičovství a dobré vztahy mezi rodiči, vedoucí k pozitivnímu spolu-rodičovství jsou brány jako důležité preventivní opatření pro pozitivní vývoj dětí (Hawkins et al., 2022). Proto by na ně měla být zacílena intervence a vzdělávací kurzy, aby rodiče skrz svoje vztahy a spolu-rodičovství mohli ovlivňovat blaho dítěte i svoje (Feinberg & Kan, 2008). Kvalita spolu-rodičovství se přitom buduje už v prenatálním životě dítěte, během porodu a po něm. Proto i typ porodu ovlivňuje následně spokojenost matek a ruku v ruce jde se spolu-rodičovstvím (Zerle-Elsäßer & Gniewosz, 2021).

Například Feinberg (2003) uvádí, že je známo dost na to, aby bylo možné začít usilovat o zlepšení vztahů ve společném rodičovství prostřednictvím jak univerzálních intervencí (např. vzdělávání, masmédiá, literatura pro rodiče), tak cílených intervencí s různými rodinami. Takové intervence budou mít potenciál využít toho, co víme o vazbách mezi párovým vztahem a o dětech a překlenout tak propast mezi tím, co se týká výlučně páru a pak vztahu rodič – dítě. Tímto způsobem mohou teorie a výzkum rodinných systémů poskytnout základ pro celo-rodinný přístup k podpoře rodiny, prevenci a léčbě. Spolu-rodičovství se týká způsobů, jak se rodiče vztahují k sobě navzájem v rodičovské roli. I když se literatura o společném rodičovství obvykle používá k popisu výchovy dětí v rozvedených rodinách, obsahuje také poznatky pro intaktní rodiny. Dle autora „dělba práce“ v péči o děti přímo ovlivňuje kvalitativní chování při výchově dětí a přizpůsobení dětí.

Pokud jde o vztahy mezi kvantitativním zapojením a kvalitativním rodičovským chováním, výsledky ukázaly, že větší zapojení je spojeno s více žádoucím rodičovským chováním. Bylo také zjištěno, že když byli oba rodiče více zapojeni, projevovali větší vřelost, důslednost a induktivní uvažování. Zejména otcové hlásili podstatně větší rodičovskou vřelost, když oba rodiče byli více zapojeni. V závěru autoři zdůrazňují, jak důležitá je interakce mezi kvantitou a kvalitou stráveného času s dětmi a dodávají, že všichni členové rodiny by mohli mít prospěch z rovnoměrnějšího rozdělení úkolů péče o děti. To zdůrazňují převážně z důvodu, že nespravedlivé rozdělení náročného úkolu, jakým je péče o děti, narušuje mezirodičovské vztahy a podkopává blaho dítěte (Van Lissa & Keizer, 2020). Např. autorky Holland & McElwain (2013) se zabývaly spolu-rodičovstvím a jeho vlivem na partnerský vztah. Toto téma ale nebude více rozebíráno.

2.4 Intenzivní rodičovství

Intenzivní rodičovství je fenoménem posledních desetiletí. Intenzivní rodičovství zahrnuje ideální výchovu dětí, které jsou středobodem. Výchovu vedenou rodiči jako odborníky, kteří se vzdělávají a poskytují nejlepší péči ať už v oblasti emocí, kognitivního vývoje, sociálního vývoje či fyzického vývoje. Dosažení takových cílů je časově i finančně velice náročné a pracné. Od rodičů se očekává, že se svými dětmi budou komunikovat, hrát si, věnovat se jejich potřebám a soustředit se na jejich rozvoj. Od matek se přitom očekává, že budou hrát primární roli v této péči a budou stále k dispozici. Otcové jsou pod menším tlakem, ačkoli studie dokazují, že tato očekávání se stále více rozšiřují i na otce (Cheung & Lui, 2022; Kutrovátz, 2017).

Trend intenzivního rodičovství by měl vést k zvyšování aktivně stráveného času s dětmi, jako je mluvení s nimi, hraní si s nimi, čtení, dělání úkolů, plnění fyzických potřeb, a to vše se upřednostňuje před nezúčastněným hlídáním či před nestrukturovaným časem rodičů a dětí. Často je to na úkor volného času rodičů. Přitom ale sdílený volný čas upevňuje rodinné vazby, může být odpočinkem pro dospělé a zábavou pro děti. Navíc při kulturních akcích, jako je návštěva muzeí, zoo a galerií se rozšiřují obzory dětem. Tento společně strávený čas přispívá k naplnění emocionálních i vzdělávacích potřeb dětí (Craig et al., 2014).

V posledních letech se však upozorňuje a zkoumá se nebezpečí intenzivního rodičovství. Například Kutrovátz (2017) zdůrazňuje riziko časového stresu rodičů, kteří se snaží vše dokonale zorganizovat, rodinu, práci, volný čas a následně se cítí zcela „vyždímaní“. Walper & Kreyenfeld (2022) popisují tři dimenze, ve kterých intenzifikace rodičovství přináší velký stres rodičům v Německu, a to je ekonomický tlak, časový tlak a tlak vycházející ze vzdělávacího systému. Tento tlak logicky sílí u single rodičů.

Podle ideologie intenzivního mateřství by měla matka obětovat své potřeby ve prospěch potřeb dítěte, měla by být odborníkem na otázky týkající se péče a výchovy a její péče je chápána jako nezastupitelná. V podstatě by tak měla trávit s dítětem veškerý svůj čas a plně se mu věnovat a správně jej rozvíjet. Je pochopitelné, že tyto vysoké nároky se mohou odrážet v prožívání rodiče a být zdrojem stresu (Daňsová et al., 2021).

Další negativa zmiňují i Masopustová et al. (2018). Přesvědčení vycházející z trendu intenzivního mateřství, že dítě v kojeneckém věku musí být v neustálé přítomnosti matky a

matka je v péči o dítě naprosto nezastupitelná, jsou mylná a nemají oporu v poznacích vývojové psychologie ani teorie vazby.

Speciální odnoží intenzivního rodičovství by mohl být trend nazývaný *Yummy mummy* zacílený na ženy – matky. Tímto mateřským přístupem se mimo jiné zabývali i Masopustová et al. (2018) ve své studii. V přístupu *Yummy mummy* je akcent kromě dokonalosti v péči o dítě kladen také na dokonalost v dalších oblastech života ženy, jako je kariéra, partnerství, vzhled apod. Ideální matka je tedy vykreslována jako zdravá, sexy, šťastná, úspěšná a její dítě jako vždy se usmívající (Daňsová et al., 2021). V mnohém se tato ideologie překrývá s popisem *tiger mothers* a *helicopter mothers*.

3 ŽIVOTNÍ SPOKOJENOST

Životní spokojenost je komplikovaný pojem zahrnující hned několik dalších termínů a konstruktů. Tato bakalářská práce si neklade za cíl detailně tento fenomén zmapovat, pouze mu udělit přehledný rámec, od kterého se odráží použitá literatura a výzkumný záměr.

3.1 Vymezení pojmů spojených s životní spokojeností

Blatný & Šolcová (2016) uvádějí, že pozitivním stránkám lidského života nebyla v psychologii dlouho věnována dostatečná pozornost. Není to však nikterak překvapivé – psychologie je vědní obor, jehož hlavním praktickým výstupem je pomoc lidem, proto se historicky obracela k tématům převážně lidsky bolestným. Snahou psychologů bylo popsat a pochopit, jaké jsou zdroje a příčiny osobní nepohody, a jak tyto negativní stavy a nesnáze překonávat a zvládat. Tento stav se však výrazně změnil v posledních třiceti letech, kdy se osobní pohoda (a další související konstrukty jako štěstí, životní spokojenost či kvalita života) stala jedním z nejstudovanějších psychologických témat.

Jednou z klíčových a převládajících teoretických koncepcí pro současnou pozitivní psychologii je rozlišení mezi tzv. hédonickou osobní pohodou, která je spojována s Epikúrovou filozofií, a Aristotelovou eudaimonií. Hédonická komponenta je chápána ve smyslu dosahování emocionálně prožívané slasti, libosti, radosti či určité euforie a je spojována s maximalizací příjemných zážitků, a tedy spíše se senzorickými prožitky a potěšením. Kdežto eudaimonická komponenta vychází z tradice lidského vývoje a životních výzev, a je vztahována ke smysluplnosti lidského bytí, sebeaktualizaci, osobnímu růstu, seberealizaci a k životu v ctnosti. Hédonická a eudaimonická osobní pohoda představují samostatné konceptuální konstrukty, které jsou však vzájemně korelované a jsou proto pojímány jako vzájemně se doplňující. Zhruba od 80. let 20. století lze v odborné literatuře sledovat doslova expanzivní nárůst studií věnující se problematice štěstí a životní spokojenosti, tedy konstruktům, které je možné zahrnout pod zastřešující koncept osobní pohody (*subjective well-being*) (Pivarč, 2022).

Blatný & Šolcová (2016) pak zmiňují termíny, se kterými se pracuje v dnešní době, a to jsou dva teoretické koncepty, a to subjektivní a psychologickou pohodu (*subjective well-being*, *psychological well-being*), vycházející z předchozích dělení. Subjektivní pohoda

vychází z hédonické tradice a zahrnuje vysokou úroveň prožívaných pozitivních emocí, nízkou úroveň prožívaných negativních emocí a kognitivní hodnocení vlastního života jako celku – životní spokojenost. Psychologická pohoda vychází z eudaimonické tradice a je považována za výsledek uskutečňování pozitivních životních snah, jako je dosažení nezávislosti, sebedřijetí, harmonických vztahů s druhými, vlády nad prostředím, v němž člověk žije, životního cíle a osobního růstu.

„Životní spokojenost (*life satisfaction*) je definována jako vědomé, globální hodnocení vlastního života jako celku“ (Blatný, 2010, citováno v Hodačová et al., 2015). Ve skutečnosti vymezení pojmu v literatuře není vůbec jednoduché a jednoznačné. Existuje také velké množství termínů a jejich anglických ekvivalentů, které by měly zahrnovat obdobný obsah. Připomeňme si ty, které uvádějí Zemanová & Dolejš (2015): *well-being* – pohoda/osobní pohoda, *happines* – štěstí, *quality of life* – kvalita života, *welfare* – blaho, ale i *health* – zdraví, či *mental health* – duševní zdraví.

Jak se definuje spokojenost v životě, štěstí a související pojmy shrnuje ve své práci stručně Hamplová (2006). Zmiňuje, že neexistuje jasný a jednoznačný koncept, co kvalita života znamená. Na počátku 20. století se pod kvalitou života rozuměla především materiální úroveň společnosti, v 60. letech se začalo uvažovat o širším pojetí tohoto pojmu a kvalita života se začala chápat jako nematerialistická dimenze života. V dalším vývoji se výzkum kvality života výrazně individualizoval a dnes se orientuje převážně na subjektivní vnímání a hodnocení vlastního života. Přechod od kvality života ke štěstí a životní spokojenosti však problém s definicí nevyřešil. Zprvé, není opět jasné, co tyto pojmy přesně znamenají, a zadruhé se liší názory na to, jaký je mezi nimi rozdíl. Často se rozlišuje štěstí jako stav, ve kterém převažují pozitivní emoce nad negativními, a životní spokojenost, v níž se odráží rozumové hodnocení vlastního života. Tato definice však není univerzální. I přes značné rozdíly má většina definic životní spokojenosti, štěstí a subjektivního či psychologického blaha společné, že zdůrazňuje subjektivitu hodnocení – lidé jsou spokojeni a šťastní, pokud se tak cítí nebo pokud o sobě říkají, že se tak cítí.

3.2 Determinanty životní spokojenosti

Červenka (2020) vypracoval tiskovou zprávu o životní spokojenosti v roce 2020. V kvótním výběru z populace ČR (starší 15 let) se spokojenost se životem podle průzkumu zvyšuje spolu se stupněm nejvyššího dokončeného vzdělání, se zvyšujícím se příjmem domácnosti respondenta, se zlepšujícím se hodnocením životní úrovně vlastní domácnosti,

se zlepšujícím se hodnocením ekonomické situace v ČR a s rostoucí spokojeností s politickou situací. Spokojenost se životem se naopak snižuje spolu s rostoucím věkem. Z hlediska ekonomické aktivity jsou více spokojeni se svým životem studenti, vysoce kvalifikovaní odborníci nebo vedoucí pracovníci, nižší odborní pracovníci a řadoví úředníci. Naopak méně spokojeni či více nespokojeni se cítí být nezaměstnaní, důchodci a lidé pracující v nekvalifikovaných nebo polo-kvalifikovaných dělnických profesích. Z hlediska rodinného stavu jsou méně spokojeni ti, kdo jsou ovdovělí nebo rozvedení, naopak spokojenějšími jsou lidé doposud svobodní.

Höhne (2022) píše, že pilotní data výzkumu *Současná česká rodina potvrdila*, že materiální podmínky a životní spokojenost jsou spolu pozitivně korelovány (s lepší materiální úrovní je spojena vyšší životní spokojenost), přičemž jsou ovlivňovány i dalšími charakteristikami. Materiální podmínky domácností sledované prostřednictvím míry materiální deprivace jsou determinovány především ekonomickými faktory, významný vliv však má také socio-demografické složení domácnosti a dostupnost sociálního zázemí. Rovněž pro celkovou životní spokojenost je podstatné určité materiální zajištění, větší váhu ovšem mají psychosociální okolnosti. Do životní spokojenosti se kladně promítá zejména duševní pohoda, citové a sociální zázemí reprezentované jednak existencí blízkých osob, na které je možné se spolehnout, ale i absencí depresivních pocitů. Významným prediktorem v obou oblastech je zdravotní stav.

3.3 Životní spokojenost v různých fázích života

Celá řada sociologických, psychologických i lékařských výzkumů ukazuje, že významným faktorem, který ovlivňuje jak fyzické a psychické zdraví člověka, tak jeho celkovou životní pohodu, spokojenost a kvalitu života, je rodinný stav (Hamplová, 2006).

Křížková & Hašková (2003) uvádějí závěry průzkumu veřejného mínění o postavení žen na trhu práce, který byl proveden v rámci omnibusového šetření již před dvaceti lety. Zkoumanou populací byli obyvatelé České republiky starší 15 let. Výzkum byl proveden kvótním výběrem vzorku 1067 respondentů (521 mužů, 526 žen) na základě proporcionálního zastoupení kvótních znaků v populaci ČR. Autorky uváděly, že pokud se zeptaly mužů a žen na to, zda pro pocit spokojenosti v životě potřebují být spokojeni se svou prací, rodinou a partnerským životem nebo/a společenským životem, zjistily, že 92 % žen a 95 % mužů musí být pro pocit spokojenosti v životě spokojeno s rodinou a svým partnerským životem. Se svou prací musí být spokojeno shodně 89 % žen i mužů. Tyto

vysoké téměř shodné podíly důrazu na spokojenost v práci i rodině u žen i mužů jen dokazují, že práce není v životě jednotlivých žen významně méně důležitá než v životě mužů a stejně tak rodina není méně důležitá v životě mužů než žen. Se společenským životem (přátelé, koníčky, veřejné aktivity apod.) musí být spokojeno 88 % mužů a 85 % žen, aby zažívali pocit spokojenosti v životě.

Hamplová (2006) se věnovala tomu, jak jsou spokojeny sezdané a nesezdané páry v evropských zemích. Rozsáhlá teoretická i empirická literatura ukázala, že manželství zvyšovalo kvalitu lidského života po mnoha stránkách, mimo jiné zlepšovalo i duševní pohodu a štěstí. Pozitivní vliv manželství a partnerství přitom nešlo vysvětlit jen lepším zdravotním stavem a lepší finanční situací ženatých a vdaných, svoji roli nepochybně hrály i „měkčí“ faktory jako vzájemná společnost, podpora, pomoc a povzbuzení.

3.3.1 Životní spokojenost rodičů – matek a otců

V další studii Nešporová & Hamplová (2014) zjistily, že rodiče v ČR vykazují vyšší životní spokojenost oproti bezdětným vrstevníkům, a to ve věkové kategorii 32 let a výše. Zatímco v postkomunistických zemích a zemích jižní Evropy udávají rodiče v porovnání s bezdětnými osobami nižší míry spokojenosti s vlastním životem, v zemích severozápadní Evropy platí spíše vztah opačný a rodiče jsou tam zpravidla spokojenější než lidé bezdětní. Nejsilnější pozitivní vztah mezi rodičovstvím a životní spokojeností lze přitom nalézt ve Švédsku, Rakousku a Finsku, naopak nejvíce negativní v Bulharsku, Litvě, Rumunsku, Lotyšsku a Řecku. Rozdíly lze nalézt i při porovnání genderu. Negativní souvislost mezi mateřstvím a životní spokojeností byla v zemích EU větší v porovnání s otcovstvím. A zároveň platilo, že pozitivní souvislost mezi rodičovstvím a spokojeností byla v evropských státech vyšší u mužů než u žen. Spokojenost rodičů žijících bez partnera byla přitom významně nižší v porovnání s těmi, kteří žili s partnerem, což potvrzuje studie naznačující, že rodiče samoživitelé patří mezi nejohroženější skupinu populace.

Poměrně oblíbené téma závěrečných prací je životní spokojenost žen na mateřské a rodičovské dovolené v různých podobách (Kovářová, 2012; Tvarogová, 2011). Kaspříková (2008) taktéž zkoumala životní spokojenost žen na mateřské a rodičovské dovolené. V celkem malém vzoru 71 žen zjistila, že nejvíce byly ženy spokojené ve svém vztahu k vlastním dětem a nejméně pak s finanční situací. Výsledky dále prokázaly, že čím více měla žena dětí, tím méně byla spokojena v oblasti volného času, v oblasti manželství a také v celkové životní spokojenosti. To si autorka vysvětlovala tím, že pokud má žena více dětí, je

přirozené, že pak má méně času sama na sebe a tím může klesat jak její spokojenost s volným časem, tak celková spokojenost. Faltusová (2017) přišla na to, že matky na rodičovské dovolené ve Zlínském kraji, které měly dítě ve věku do 4 let, jako nejvíce negativní faktor hodnotily finanční problémy a nedostatek volného času. V psychické rovině se ženy ve velké míře potýkaly s pocity vyčerpání, s úbytkem energie a stresem. I přes existenci těchto negativních faktorů hodnotila velká většina žen období mateřské a rodičovské dovolené kladně, byly spokojeny jak se svým sebevědomím, tak se svým zevnějškem, se zdravím, částečně také s pomocí ze strany partnera i rodinných příslušníků.

Tato bakalářská práce neměla za úkol zkoumat, jak rodičovská role změnila rodičům život, či jak se s rolí vyrovnávají. Předpokládáme, že toto téma již není u rodičů předškolních a školních dětí, tj., naší populace, tak aktuální. Zabývají se jím však například tyto závěrečné práce: Spokojenost žen s jejich mateřskou rolí v období po porodu do jednoho roku věku dítěte (Chmelařová, 2019), Spokojenost v partnerství u bezdětných párů a párů s dětmi (Garbová, 2018).

3.3.2 Životní spokojenost s ohledem na spolu-rodičovství

Autoři Peltz et al. (2018) se zabývali vztahem mezi spolu-rodičovstvím a spokojeností v partnerském vztahu a vztahu rodič dítě u 249 rodin s dětmi ve věku 2–3 roky. Spokojenost obou rodičů v partnerství souvisela s vyšší spoluprací rodičů v rodičovství neboli s lepším spolu-rodičovstvím. U mužů ještě více než u žen souviselo to, jak se cítili spokojeni ve vztahu se svou partnerkou, s tím, jak měli možnost se na výchově dítěte podílet.

Autorky (Pedro et al., 2012) zkoumaly rodičovské praktiky a spokojenost v manželství u 519 portugalských párů s dětmi ve věku 9–13 let. Zjistily, že spokojenost v manželství je spojena s rodičovskými praktikami. Je ovlivněna jak pohlavím rodiče, tak dítěte. U otců jsou rodičovské praktiky více než u matek ohroženy nekvalitním partnerským vztahem, ale na druhé straně daleko více profitují z dobrého partnerského vztahu. Silnější souvislost pak byla zjištěna mezi matčinou spokojeností ve vztahu a matčíným spolu-rodičovstvím v závislosti na rodičovských praktikách otců. Otcova partnerská spokojenost a jeho spolu-rodičovství souvisely s matčíným rodičovským chováním pouze slabě. Signifikantnější asociace byly zjištěny u rodičů chlapců než u rodičů dívek.

I další výsledky ukazují na souvislost spokojenosti v partnerství a kvality spolu-rodičovství. Ženy i muži, kteří hodnotili pozitivně partnerský vztah, pozitivně hodnotili také spolupráci s partnerem v otázkách výchovy dítěte a péče o něj (Masopustová et al., 2018).

Autoři Liu & Wu (2018) zkoumali diadický efekt manželské spokojenosti a spolu-rodčovství v čínských rodinách, založené na modelu *actor-parent independence*. Zjistili, že v páru matka–otec, spokojenost otce v partnerství souvisí pozitivně s tím, jak matka, ale i on hodnotí spolu-rodčovství.

Studie naznačují například, že *coparenting* je spojen s mnoha indikátory *well-beingu* dítěte, jako jsou problémy s vnějším vlivem a internalizací (Hock & Mooradian, 2013).

Gattermayerová (2016) zjistila, že životní spokojenost rodičů na Vsetínsku byla vyšší v úplných a doplněných rodinách, ve srovnání s rodinami neúplnými. Výzkum také odhalil, že existovala souvislost mezi mírou spokojenosti v oblasti manželství či partnerství a mírou spokojenosti v oblasti vztahů s dětmi, a to pouze u rodičů žijících v úplných a doplněných rodinách, avšak u rodičů z neúplných rodin nikoli. Výzkumem bylo také zjištěno, že dle názoru samotných rodičů žijících v úplných a doplněných rodinách, míru jejich životní spokojenosti a pohody nejvíce ovlivnily vztahy v rodině či zdraví, ale co se týče rodičů žijících v neúplných rodinách, jejich míra spokojenosti byla většinou ovlivněna finanční situací. Autorka zjistila, že čím vyšší byla míra spokojenosti rodiče se svým současným rodinným stavem, tím byla také vyšší celková míra jeho spokojenosti v životě a naopak.

Ve studii Christophera et al. (2015) zjistili, že partnerská spokojenost otců se snižovala tím, čím víc byl rodičovský vztah založený na soupeření, či když byl otec minimálně zapojen do rodčovství, nastavování hranic, rozhodování nebo do úkolů a aktivit s dětmi, jako je oblékání. Také se spokojenost otců snižovala, když dostatečně nekooperovali s matkami. Naopak matky pociťovaly nespokojenost v partnerství pouze při nižším zapojení otce v jeho rodičovské roli.

Tím se potvrzuje, že ženy, které jsou ve vztahu s partnerem spokojenější, mohou partnerům – otcům lépe poskytovat podporu v jejich rodičovské roli, kterou potřebují. Matčina kooperace v rodčovství má silnější dopad na chování otce k dítěti než otcova kooperace v rodčovství na chování matky. Matky se tedy jeví jako zprostředkovatelky otcova rodičovského chování (Pedro et al., 2012). Tato teorie se nazývá *gatekeeping*. *Gatekeeping* lze charakterizovat jako představy, postoje a chování ženy, které mají za cíl inhibovat, vyloučit, nebo naopak facilitovat zapojení otce do péče o dítě. Někteří výzkumníci považují *gatekeeping* matky za součást kvality spolu-rodčovského vztahu s partnerem. Přestože se jedná o příbuzné a blízké aspekty rodčovství, nelze je jednoduše slučovat či zaměňovat. Zatímco spolu-rodčovství lze spíše chápat jako vnímání toho, jak kvalitně

rodiče v péči o dítě spolupracují (bez ohledu na rovnost či nerovnost v zodpovědnosti za péči o dítě), *gatekeeping* odkazuje konkrétně k postoji a chování matky a vyjadřuje přesvědčení, že je to ona, kdo by měl primárně o dítě pečovat (Masopustová et al., 2018).

Další práce se pak zabývají spolu-rodčovstvím v rozvedených manželstvích, ale toto téma už přesahuje tuto bakalářskou práci.

4 VLIV DOBY S KORONAVIREM NA RODIČOVSTVÍ

V prosinci 2019 byla zaznamenána série případů pneumonií neznámé etiologie ve městě Wuchan v Číně. V lednu 2020 byl identifikován nový kmen koronaviru, do té doby neznámý (Coronavirus-2, SARS-CoV-2). Infekční nemoc, způsobená tímto virem, byla pojmenována COVID-19 (Ares et al., 2021). Dne 11. března 2020 WHO charakterizovala propuknutí viru COVID-19 jako celosvětovou pandemii (Moore et al., 2020).

Doba s pandemií COVID-19 nám přinesla spoustu nečekaných změn v mnoha podobách a zasáhla do mnoha směrů lidského fungování, a to zahrnuje samozřejmě i rodičovství. Tento fakt přispěl k tomu, že i skupina rodičů a jejich ovlivnění pandemií se začalo blíže zkoumat.

Pandemie COVID-19 a omezení volného pohybu osob, které bylo zavedeno s cílem zastavit její šíření, vedly k uzavření škol a mateřských škol. Rodiče se náhle ocitli v situaci, kdy se museli o své děti starat bez vnější pomoci a zároveň se museli vypořádat se strachem z nemoci a následnými finančními důsledky. Náhlé zastavení každodenní rutiny představovalo nové výzvy pro rodiče i děti, její chůz konec byl v nedohlednu (Laufer & Bitton, 2021). Většina rodičů (78 %) vzdělávala své dítě kvůli COVID-19 doma (Lee et al., 2021).

Tato práce by nebyla úplná, kdyby hledisko pandemie, života rodin v kovidové době, nebylo zohledněno. Hlavně z toho důvodu, že práce od svého předvýzkumu do současné podoby vznikala v době, kdy COVID-19 zásadně ovlivňoval naše životy, a to od roku 2019 do roku 2022. Výhodou se jeví, že pandemie byla všude na Zemi, takže zohlednit zahraniční výzkum je v tomto případě více než nutností. Nicméně i spousta závěrečných prací se primárně věnovala tomuto tématu.

4.1 Vliv na společně strávený čas

Byl zkoumán efekt lockdownu (LD) v době COVID-19 na společně strávený čas rodičů a adolescentů v Nizozemí. Adolescenti trávili více času se svými rodiči během LD (před 8,6 h, během 12,7 h), ale méně času s přáteli (před 8,1 h, během 2,1 h) (Bülow et al., 2021).

Většina matek (36,4 %) uvedla, že byly s dětmi v karanténě 50–100 dní. Kromě toho 96 % matek uvedlo, že v době karantény dělaly různé aktivity doma se svými dětmi (Toran & Özden, 2022). Podle Šimkové (2021) v době uzavření škol z důvodu pandemie se školním povinností a výuce doma věnovaly převážně matky. Proto byl i její kvalitativní výzkum zaměřen na ženy. Otcové se účastnili jen zbylých povinností, na které matky neměly trpělivost po celém dni.

Co se týče kanadských dětí během pandemie, bylo zjištěno, že 23,8 % dětí udržovalo doporučení k několikahodinové fyzické aktivitě (min. 60 minut těžké fyzické aktivity denně), s obrazovkou trávily děti asi 5,1 hodin denně. Méně dívek ve věku 5–11 let se věnovalo dostatečné pohybové aktivitě ve srovnání se stejně starými chlapci (19,0 % dívek, 27,9 % chlapců). Obecně ale u obou pohlaví klesla pohybová aktivita, kromě domácích prací. Mezi první tři zmiňované venkovní aktivity patřila cyklistika (6,1 %), chůze nebo pěší turistika (5,5 %) a sportovní aktivity (3,5 %; např. badminton, basketbal na příjezdové cestě, silniční hokej). Byly hlášeny také nové rodinné koníčky v důsledku vypuknutí COVID-19, přičemž nejčastějšími novými aktivitami byly společenské hry (7,1 %), umění a tvoření (4,4 %) a jiná fyzická aktivita (1,0 %) (Moore et al., 2020).

Ačkoli někteří rodiče uváděli potíže při vyrovnávání se s chováním dětí během sociálního distancování, jiní ocenili možnost trávit více času se svými dětmi. Byly sledovány konkrétní odpovědi o trávení času dětí. Mezi účastníky z nízkého a středního socioekonomického statusu (SES) byly zjištěny signifikantní rozdíly ve frekvenci zmiňování různých aktivit. Aktivity jako „studium“, „jídlo“, „trávení času společně se zbytkem rodiny“, „pomoc s domácími pracemi“, „fyzická aktivita“ a „používání médií“ byly významně častěji uváděny u účastníků ze středního SES ve srovnání s účastníky z nízkého SES, zatímco opačný trend byl zjištěn u „nudění se“, „úzkost/neklid“ a „touhy jít ven“. Kromě toho byl u účastníků ze středního SES pozorován trend k častějšímu využívání technologií (Ares et al., 2021).

Ozturk Eyimaya & Yalçın Irmak (2021) sledovali, kolik času trávily děti během pandemie u televize. Studie odhalila, že 89,6 % rodin zavedlo základní pravidla týkající se času u obrazovky a že čas dětí strávený u obrazovky v 72 % rodin zaznamenal nárůst, a to na $6,42 \pm 3,07$ h/den. Pohlaví, věk, příjem domácnosti, zaměstnání matky, rodinná pravidla týkající se času u obrazovky a nekonzistentní rodičovské praktiky byly definovány jako významné prediktory.

Hradilová (2022) ve své kvalitativní diplomové práci mapovala proměnu společně tráveného volného času rodiče s dítětem na prvním stupni ZŠ během pandemie COVID-19. Zjistila, že množství volného času rodičů s dětmi se snížilo, díky tomu, že přes den bylo potřeba dělat práci a učení dětí, volný čas nastal až pár hodin před spaním. Objevily se nové volnočasové aktivity, ale dělaly se i ty zavedené. Rodiny častěji chodily ven. Uvnitř členové rodiny hráli společenské hry, četli, tvořili, ale také trávili čas u displejů. Jako nová aktivita byla zmíněna hra na hudební nástroj. Avšak tím, že bylo volného času pro rodinu méně, děti se staly samostatnějšími a vyplňovaly si svůj volný čas i samy, když rodiče pracovali. Děti si často „hrály“ se svými kamarády online, když se nemohly setkávat osobně. Zároveň matky pozorovaly zlenivění dětí, ztrátu režimu, zvýšení času u displejů, nechuť k pohybu a snížení zájmu o sociální kontakty.

4.2 Vliv na vztahy v rodině

Hradilová (2022) zjistila, že do rodinných vztahů celkově pandemie nezasáhla, nebo se u některých dokonce zlepšily. Tento fakt autorka přisoudila stylu výchovy v rodině a tomu, že rodiny byly zvyklé spolu komunikovat a trávit spolu volný čas. Celkově byl názor na pandemii a změny, které přinesla smíšený. Byly rodiny, ve kterých rodiče uvítali zpomalení a více času na děti, který přinesl stmelení, naopak v dalších rodinách se cítili pod tlakem práce a pocítovali méně času na děti.

V Nizozemí byl zkoumán efekt lockdownu (LD) v době COVID-19 na vztah rodičů a adolescentů. V souhrnu zjištění naznačují odolnost ve většině rodin, ale také heterogenitu. Stejně jako Hradilová (2022), dospěli autoři k závěru, že některé rodiny byly ovlivněny negativně a jiné pozitivně (Bülow et al., 2021).

Dále byl zkoumán efekt lockdownu (LD) v době COVID-19 na postoje matek k výchově dětí ve věku 3–6 let. Zjištění odhalila, že postoje matek k výchově dětí se měnily v závislosti na proměnných týkajících se dětí – věku a počtu dětí. Konkrétně bylo zjištěno, že čas strávený v karanténě doma sám o sobě nemá vliv na postoje matek k výchově. S vlivem karantén se přísná pravidla u rodin s více dětmi rozvolňovala, naopak u jednoho dítěte se ještě více zpřísnovala. Lze říci, že demokratické matky, které se svými dětmi trávily kvalitní čas, dělaly s nimi domácí aktivity a zajistily, aby se jejich děti účastnily aktivit doma, nebyly negativně ovlivněny časem stráveným doma (Toran & Özden, 2022).

K zajímavým výsledkům dospěli autoři ve studii, kde se zaměřili na vliv velikosti rodiny na změny během COVID-19. Rodiče uváděli, že zaznamenali více pozitivních změn než negativních, zejména pokud šlo o pocit citové blízkosti ke svým dětem a trávení více času a zábavy s nimi. Je zajímavé, že rodiče se dvěma nebo více dětmi hlásili pozitivnější změny v rodinném životě ve srovnání s rodiči, kteří měli jedno dítě, což ukazuje na větší vztahovou regenerační schopnost tváří v tvář lockdownu COVID-19 (Canzi et al., 2021). To potvrzují i další autoři, ti mimo jiné zjistili, že rodiny s větším počtem dětí hlásili méně problémů (Laufer & Bitton, 2021). Z negativních dopadů rodiče zmiňovali hlavně nedostatek osobního prostoru (Canzi et al., 2021).

Pokud jde o vnímání svých dětí, 51,6 % rodičů uvedlo, že se musí vypořádat s problémovým chováním svých dětí, 59,8 % uvedlo, že bylo těžké děti zapojit, méně než polovina (45,7 %) uvedla, že děti byly méně disciplinované, 42,9 % uvedlo, že děti byly podrážděnější nebo náladovější, 75,9 % uvedlo, že děti více vyhledávali pozornost, 87,3 % uvedlo, že měli se svými dětmi více kvalitního času, a 62,2 % uvedlo, že cítili, že je pro ně snazší zvládnout své děti (během lockdownu) (Laufer & Bitton, 2021). Změny nálady a chování dětí v průběhu karantény vnímala většina rodičů, kteří hovořili především o nuditě, rozrušení a neklidu (Ares et al., 2021).

4.3 Vliv na zdraví

Výsledky ukázaly, že pandemie koronaviru vyvolala u většiny rodičů negativní pocity, které se týkaly především starostí, strachu, úzkosti a nejistoty. Opatření sociálního distancování způsobila zásadní narušení každodenních návyků, které bylo většinou přičítáno změnám v pracovních činnostech a uzavírání vzdělávacích institucí (Ares et al., 2021).

Další studie byla provedena v dubnu 2022 při zavření škol, které proběhlo při lockdownu COVID 19, dotazování byli rodiče v USA alespoň jednoho dítěte ve věku 0–12 let. Více než jedna třetina (34,7 %) rodičů uvedla, že chování jejich dítěte se od pandemie změnilo, včetně toho, že bylo smutné, depresivní a osamělé. Většina rodičů trávila v té době více času každodenní péčí o své děti. Dva z pěti rodičů splnili kritéria pro těžkou depresi nebo těžkou depresi (40,0 %) a kritéria pro středně těžkou nebo těžkou úzkost (39,9 %). Rodiče, kteří vykazovali velkou nebo těžkou depresi a rodičovský stres byly negativně spojeny s přípravou rodičů na domácí vzdělávání, ve srovnání s rodiči bez deprese. Rodiče se střední nebo těžkou úzkostí spojovaly děti s vyšším skóre dětské úzkosti. Uzavření škol bylo významným narušením, po němž následoval nedostatek fyzické aktivity a sociální

izolace. Celkově výsledky studie naznačují, že duševní zdraví rodičů může být důležitým faktorem spojeným s domácím vzděláváním a blahobytem dětí během pandemie (Lee et al., 2021).

Obavy o vlastní zdraví uvedlo 45,6 % rodičů, 72,3 % se obávalo o zdraví své rodiny a 53,9 % se obávalo kvůli finančním problémům vyplývajícím z pandemie. Obavy rodičů o zdraví jejich rodiny byly výrazně vyšší než jejich obavy o finance, které byly výrazně vyšší než jejich obavy o vlastní zdraví (Laufer & Bitton, 2021).

Doporučuje se, aby děti ve věku 5–11 let věnovaly alespoň 60 minut středně silné až intenzivní fyzické aktivity denně, několik hodin lehké fyzické aktivity denně, aby spaly 9–11 hodin za noc a aby neměly více než 2 hodiny denně času na obrazovce. Děti, které splňují tato doporučení, mají v průměru lepší kardiometabolické, muskuloskeletální, kognitivní, duševní a imunitní funkce ve srovnání s těmi, které je nesplňují (Riazi et al., 2021). Jiní autoři však zjistili, že tato doporučení se v době pandemie dařilo udržet pouze u 4,8 % účastníků průřezové studie v Kanadě na 1472 rodičích a dětech ve věku 5–11 let. Pandemie COVID19 způsobila další vedlejší škody na zdraví dětí prostřednictvím řady omezení. Uzavření škol, hřišť, rekreačních zařízení a v některých obcích i veřejných parků a hřišť omezilo možnosti jak být venku fyzicky aktivní (Moore et al., 2020).

4.4 Vliv na životní spokojenost

Höhne (2022) se zabývala determinanty životní spokojenosti a materiálních životních podmínek v prvním roce pandemie COVID-19. Ověřila, že pandemie a související protiepidemická opatření značně (negativně) ovlivnila životy občanů ČR po materiální i nemateriální stránce. Mezi prosincem 2020 a dubnem 2021 klesla životní spokojenost a duševní pohoda populace ČR, zvláště pak mladých lidí do 30 let. Nepříznivě se v životní spokojenosti projevilo také zhoršení příjmové úrovně. Životní pohodu rodin s dětmi do 15 let snižovalo obtížnější sladování pracovních a rodinných závazků v souvislosti se zajištěním péče o děti a s distančním vzděláváním dětí. S tím velmi pravděpodobně souvisí i vyšší výskyt příznaků deprese a úzkosti u žen s dětmi do 18 let.

Vařečková (2021) došla k statisticky významnému výsledku, posouzení sociální izolace před vypuknutím pandemie a při ní, kdy zhoršení nastalo u 72 % matek, které se cítily být více izolované. Další ze statisticky významných souvislostí bylo potvrzení vztahu mezi sociální izolací a pocity osamělosti, možnou depresí a životní spokojeností. Ženy na

mateřské a rodičovské dovolené byly na rozhraní průměrné spokojenosti se životem a spokojenosti se životem, extrémně nespokojené se svým životem byly čtyři ženy. Osamělost byla u žen na průměrné hodnotě. Dále na základě korelace byl zjištěn úzký vztah mezi sociální izolací a osamělostí. V práci byla hledána spojitost mezi osamělostí a základními demografickými údaji, nebyl však nalezen žádný významný vztah.

V kvalitativní studii na indických ženách s dětmi v nukleární rodině zkoumali autoři jejich *well-being*. Bylo zjištěno, že matky a děti se staly odolnějšími a začaly zvládat vypjatější situace, navykly se přizpůsobovat měnícímu se prostředí, a to i do budoucna. To však neznamená, že neprošly těžkou zkouškou v nukleární rodině, na což nebyly zvyklé. V nukleární rodině, bez pomoci zvenčí, přibylo spousta práce a vypjatých situací, což narušilo *well-being* matkám i dětem a ovlivnilo jejich duševní zdraví (Rana et al., 2021).

VÝZKUMNÁ ČÁST

5 VÝZKUMNÝ PROBLÉM A CÍL PRÁCE

V této kapitole je definován výzkumný problém a cíle práce. Je objasněno, z jakých výzkumných otázek výzkum vycházel a k jakým hypotézám otázky vedly. Dále jsou naznačeny kategorie významných proměnných.

5.1 Výzkumný problém

Zajímalo nás, jaký je vztah mezi rodičovstvím a životní spokojeností. Konkrétně nás napadaly tyto výzkumné otázky:

- **Souvisejí vybrané aspekty rodičovství – jako je množství a kvalita tráveného času s dětmi – s životní spokojeností rodičů?**
- **Jaký vztah v problematice rodičovství a životní spokojenosti má doba ovlivněná koronavirem?**

V těchto tématech – rodičovství, životní spokojenost a život po koronaviru – nás zajímalo, jak životní spokojenost souvisí s typem rodiče, či jeho rodiny. Zaměřili jsme se na hodnocení sociodemografických ukazatelů, abychom hledali vztah mezi rodiči různého zázemí, věku a v neposlední řadě i pohlaví a jejich stylem trávení volného času, množstvím tráveného času s dětmi a životní spokojeností. Teoretické zpracování práce v kapitole 1–4 vyústilo k formulaci několika hypotéz, které jsme následně operacionalizovali v kapitole 8 a ověřovali v kapitole 9. Zajímalo nás zda:

- **Životní spokojenost rodičů závisí na charakteristikách rodičů, konkrétně na tom:**
  - **jakého jsou pohlaví,**
  - **kolik dětí vychovávají,**
  - **jaké zaměstnání vykonávají.**
- **Životní spokojenost rodičů závisí na kvalitě a množství stráveného času s dětmi.**
- **Spokojenost rodičů s dětmi závisí na kvalitě a množství stráveného času s dětmi.**
- **Množství volného času rodičů má vztah s životní spokojeností rodičů.**
- **Spokojenost v rodičovství se zásadně podílí na životní spokojenosti rodičů.**
- **Doba s koronavirem ovlivnila spokojenost v rodičovství a životní spokojenost.**

5.2 Cíl práce

Cílem práce bylo zmapovat, kolik běžní rodiče tráví času se svými dětmi a jakým způsobem a zjistit, zda tento důležitý aspekt rodičovství souvisí s jejich životní spokojeností. Bylo přihlédnuto i k sociodemografickým charakteristikách rodičů. To vše s ohledem na to, že rodiče mají za sebou náročnou dobu s koronavirem.

6 TYP VÝZKUMU A POUŽITÉ METODY

Tato kapitola blíže popisuje, jaký typ výzkumu byl zvolen a proč. Dále se detailně zaměřuje na popis dotazníku a blíže nastiňuje důležité proměnné výzkumu.

6.1 Typ výzkumu a metody

Vzhledem k povaze výzkumného problému a zařazení do kontextu doby jsme se rozhodli použít kvantitativní typ výzkumu založený na designu korelační studie.

Před započítím samotného výzkumu byl proveden předvýzkum základních aspektů rodičovství. Z předvýzkumu vyplynulo, že angažovanějším pohlavím, co se týče rodičovství jsou ženy (matky). Nicméně i přes to bylo rozhodnuto, muže (otce) do výzkumu zahrnout, ač to neslo potvrzenou nevýhodu nevyrovnaného výzkumného souboru. S ohledem na tuto skutečnost byly formulovány některé hypotézy. Dle výsledků předvýzkumu byl sestaven dotazník vlastní konstrukce. Dotazník vlastní konstrukce zahrnoval základní sociodemografické otázky, dále několik aspektů rodičovství, které mapují výchovné metody rodiny, vzdělávání se v rodičovských tématech, trávení času s dětmi, spokojenost s chováním dětí, spokojenost v rodičovství, dalšími aspekty životní spokojenosti a v neposlední řadě byly zahrnuty otázky ohledně doby s koronavirem, protože po několik let nebylo možné se tomuto tématu vyhnout a bylo nasnadě ho v práci zohlednit.

Pilotním šetřením, kterého se zúčastnilo 5 respondentů, bylo vyřazeno několik otázek, které se týkaly doby s koronavirem a zdály se být již neaktuální. Byly místo nich vloženy otázky, které dobu s koronavirem mapovaly zpětně. Jiné otázky byly přeformulovány, aby jejich znění bylo konkrétnější a lépe uchopitelné.

Po vytěžení výsledků a zpracování teoretické části bylo rozhodnuto se v této práci zaměřit pouze na vybrané aspekty rodičovství, a to trávení času s dětmi, jeho kvalitu a kvantitu s ohledem na sociodemografické charakteristiky, životní spokojenost a dobu s koronavirem. Otázky týkající se výchovných metod a vzdělávání se a spokojenosti s chováním dětí byly z analytického hodnocení vyřazeny, vzhledem k charakteru, důležitosti a nutnosti rozsáhlého teoretického zpracování. Tyto výsledky budou zpracovány v rámci diplomové magisterské práce, protože si zaslouží detailní vyhodnocení i teoretické zpracování, které by přesahovalo rozsah bakalářské práce. Autorka je si však vědoma

důležitosti těchto témat v rodičovství, proto bylo nezbytné od rodičů získat tato data v širším kontextu, který tento dotazník umožňoval.

6.1.1 Dotazník

Byl použit nestandardizovaný dotazník vlastní konstrukce. Vytvořen byl v Google Forms a distribuován byl online. Více ke sběru dat v kapitole 7.2. Dotazník měl 89 otázek v 16 sekcích, přičemž první a poslední sekce byla úvodní a závěrečná. Úvodní část zahrnovala informovaný souhlas a instrukce k vyplnění. Také v ní byla definována cílová skupina respondentů. Úvodní část dotazníku je uvedena v příloze 3, stejně jako celé znění dotazníku. Všechny otázky z dotazníku nebyly dále vyhodnocovány. Pro účely bakalářské práce byly vyhodnoceny odpovědi na 51 otázek, pro přehlednost rozdělených do 5 sekcí.

Tabulka 1 Otázky v dotazníku pro rodiče na téma Rodičovství a životní spokojenost

Zaměření otázek		Podkategorie	Počet otázek
Sociodemografické údaje		Základní údaje	5
		Údaje o rodině	3
Společně strávený čas s dětmi		Množství času	2
		Kvalita času	2 (24)
Spokojenost	Rodičovská spokojenost	Spokojenost s časem	3
		Rodičovství a vliv na životní spokojenost	2
	Životní spokojenost	Spokojenost s dětmi	7
		Spokojenost se zdravím	7
		Spokojenost se zaměstnáním	7
	Spokojenost se vztahy	7	
Změny s koronavirem			5
Otevřená otázka rodičovství			1
Celkem otázek			51

Dotazník vlastní konstrukce byl vytvořen záměrně po přehledném zhodnocení metod, které jsou pro toto téma použitelné. V části životní spokojenosti vycházel ze standardizovaného *Dotazníku životní spokojenosti* autorů Fahrenberg, J., Myrtek, M., Schumacher, J., Brähler, E., jehož českou verzi přeložili a upravili v roce 2001 Kateřina Rodná a Tomáš Rodný. Celý standardizovaný dotazník nebyl použit vzhledem k jeho rozsahu a nutnosti doplnit o další otázky vlastní konstrukce.

Dotazník se tedy tímto standardizovaným inspiroval v sekci spokojenost v 28 otázkách, jak je uvedeno v tabulce 1 a zároveň v něm byly rozvedeny otázky týkající se spokojenosti v rodičovství a spokojenosti s časem, které byly v původním dotazníku pro účely této práce nedostatečně zmapovány, celkem tedy 33 otázek ke spokojenosti.

Pro zaměření této práce byla nejdůležitější část otázek uvedena v sekci trávení volného času s dětmi (26 otázek i s podotázkami) a pro zasazení do kontextu doby byly důležité otázky ze sekce změny s koronavirem (5 otázek). Neméně důležité bylo hned ze začátku zjistit sociodemografické postavení respondentů v úvodních 8 otázkách z této sekce a dát prostor k doplnění v 1 závěrečné otevřené otázce.

Žádná ze standardizovaných metod se nejevila, že by mohla zmapovat daný výzkumný problém. Vzhledem k uplatnění dotazníku v kontextu doby se nabízela možnost vlastní konstrukce jako nejlepší i se všemi riziky, co takové šetření přináší.

Všechny tyto aspekty byly brány v potaz při statistické analýze, aby byl co nejvíce započítán vliv jiných faktorů, než kterými se konkrétně zabývá tato bakalářská práce. Bakalářská práce si tedy vzala za cíl vyhodnotit a popsat pouze vybrané parametry rodičovství, jako je trávení času, a to v kontextu doby s vlivem na životní spokojenost. Další otázky budou následně vyhodnoceny v rámci diplomové magisterské práce.

7 SBĚR DAT A VÝZKUMNÝ SOUBOR

Tato kapitola se vyjadřuje k etické otázce výzkumu. Popisuje výběr respondentů i samotný sběr dat.

7.1 Etické hledisko a ochrana soukromí

Respondenti byli v úvodu dotazníku seznámeni s účelem výzkumu a s tím, že účastí, tj. odesláním dotazníku, souhlasí se zpracováním uvedených osobních údajů, což zahrnuje archivaci, vyhodnocení a prezentaci odpovědí v rámci zveřejnění závěrečné práce. Byli informováni, že jejich odpovědi budou chráněny před zneužitím. Vyplnění dotazníku bylo dobrovolné a bez nároku na finanční či hmotnou odměnu. Odměnou bylo respondentům zamyšlení se nad svojí životní situací, což bylo i zpětnou vazbou potvrzeno. Vyplňování dotazníku bylo anonymní. V úvodní a závěrečné sekci dotazníku bylo zahrnuto poděkování, kontaktní údaje na výzkumníka a informovaný souhlas, viz příloha 3.

7.2 Výběr respondentů/probandů

Byl proveden záměrný výběr přes skupiny rodičů, ve kterých byl dále uplatněn samovýběr online založený na dobrovolnosti, byl doplněný sběrem dat metodou sněhové koule. Populace, na kterou jsou zobecněny výsledky, jsou rodiče vychovávající v partnerském vztahu nejméně jedno dítě v předškolním až mladším školním věku. Zastoupení populace mezi rodiči není jednoznačné, vzhledem ke specifickým skupinám, která byla vybrána, nelze ani blíže určit, a proto také reprezentativnost vzorku není zaručena. I přes to byl samovýběr cíleně směřován do konkrétních skupin, kde se předpokládal vyšší výskyt respondentů z cílové populace.

Populace byla vymezena těmito kritérii: Rodič jednoho a více dětí ve věku 3–11 let, vychovávající dítě/děti v rodičovském páru bez trvalých problémů (trvalým problémem rozumějte závažnou životní situaci, jako je vážná nemoc, nevěra, rozvodové řízení, exekuce, závislosti atd.). Tj. respondenti pocházeli z rodičovského páru (biologických i nebiologických rodičů), který se považuje za „normální“ rodinu. U těchto rodin se předpokládá větší ochota řešit tuto otázku a zapojit se do výzkumu, v porovnání s rodinami, které již řeší nějaké závažnější téma. U takto definované populace se také odhadovalo, že

životní spokojenost vybraných rodičů bude vysoká a rodiče budou mít větší prostor věnovat se aktivně rodičovství.

Rodiče dětí ve věku předškolním až mladším školním byli osloveni i z důvodu toho, že děti v tomto věku jsou již schopné se jasněji vymezit, než děti v batolecím věku a rodiče to vede k zaujmutí výchovného stylu či metody. Taktéž výběr aktivit pokrývá lépe tuto skupinu, než pro děti mladší či starší. U dětí starších se zase předpokládá, že již s rodiči netráví přirozeně tolik času. I přes definovanou cílovou skupinu se do výzkumu zařadila poměrně početná skupina matek, která měla dítě ve věku do 3 let, ta musela být vyřazena.

7.3 Sběr dat

Dotazník v pilotní a následně finální verzi byl distribuován online prostřednictvím Google formulářů. Respondenti byly oslovovány po dobu 2 měsíců – prosinec až únor, na přelomu let 2022/2023. Dotazník byl zveřejněn na sociální síti Facebook a rozeslán do 192 skupin, které sdružují rodiče. Byly vybírány skupiny sdružující rodiče bez ohledu na pohlaví, či pouze skupiny pro matky nebo otce. Byly vybírány skupiny, které se zaměřují na konkrétní lokality v České republice tak, aby byli osloveni rodiče ze všech krajů ČR. Dále byly vybírány a oslovovány základní a mateřské školy po celé ČR na jejich FB skupinách. Tento proces byl opakován třikrát. Další oslovení rodičů probíhalo také osobním emailem přátelům, rodině, známým, kolegům, tj. metodou sněhové koule se následně nabalovali další respondenti. Tento proces byl opakován taktéž třikrát. Poté, co se počty respondentů přestaly navyšovat, bylo provedeno vyhodnocení dat. Tímto způsobem bylo nasbíráno celkem 481 respondentů.

8 FORMULACE HYPOTÉZ KE STATISTICKÉMU TESTOVÁNÍ

K vytyčeným oblastem výzkumu a výzkumnému problému, který byl jmenován v kapitole 5, bylo formulováno 10 hypotéz. Pro přehlednost jsou rozděleny dle zaměření.

8.1 Obecné

- H1_A** Životní spokojenost matek závisí na počtu dětí v rodině.
- H2_A** Životní spokojenost matek závisí na tom, zda jsou na mateřské/rodičovské dovolené nebo pracují.
- H3_A** Spokojenost s dětmi se projevuje na celkové životní spokojenosti více u matek než u otců.
- H4_A** Životní spokojenost souvisí se spokojeností s množstvím volného času více u matek než u otců.

8.2 Trávení času a životní spokojenost

- H5_A** Životní spokojenost matek souvisí s množstvím času stráveného s dětmi.
- H6_A** Životní spokojenost otců souvisí s množstvím času stráveného s dětmi.
- H7_A** Životní spokojenost rodičů souvisí s tím, jak tráví čas s dětmi.
- H8_A** Spokojenost rodičů s dětmi souvisí s množstvím času stráveného s dětmi.

8.3 Kontext doby

- H9_A** Existuje vztah mezi prožíváním rodičovské spokojenosti v době po koronaviru a tím, jak rodiče hodnotí vliv koronaviru na rodičovství.
- H10_A** Existuje vztah mezi prožíváním životní spokojenosti v době po koronaviru a tím, jak rodiče hodnotí vliv koronaviru na životní spokojenost.

9 PRÁCE S DATY A VÝSLEDKY

V této kapitole je objasněno, jak vypadal výzkumný soubor, jak se data upravovala a jaké výzkum přinesl výsledky, včetně toho, jak byly statisticky vyhodnoceny. Na závěr je obsažena kapitola statistického hodnocení hypotéz.

9.1 Úprava dat

Odpovědi byly převedeny z Google Forms do Microsoft excel, kde byly následně zpracovány. Data byla vyčištěna. Byly vyselektovány neúplné dotazníky či respondenti, kteří neodpovídali výběru, tj. nesplnili kritéria výzkumné skupiny.

Z celkového počtu zapojených rodičů ($n=481$), bylo 65 vyřazeno z důvodu, že nesplňovali kritéria cílové skupiny a měli dítě mladší 3 let, dalších 16 respondentů bylo vyřazeno z důvodu, že nesplňovali kritéria, a to jedním nebo více způsoby – měli pouze děti starší 11 let, jednalo se o rodiče bez partnera, jednalo se o respondenta se závažnými problémy, nebo se jednalo o respondenty, kteří neodpovídali na otázky a byli vyřazeni před imputací dat z důvodu velkého množství chybějících odpovědí.

S finálním výzkumným vzorkem 400 respondentů byla provedena imputace dat. Vzhledem k tomu, že po vyřazení respondentů, kteří neodpovídali čteněji zbylo v souboru 27 respondentů s chybějícími odpověďmi, byly použity nástroje pro imputaci dat, které popisuje Nárožná (2013). Deduktivní imputací byla vložena data, která vyplývala z odpovědí na otevřenou otázku či z ostatních odpovědí. Náhodná hot-deck imputace byla použita tam, kde nešlo použít deduktivní imputaci.

Pro vyrovnání četností byly sloučeny méně četné kategorie dle sociodemografického statusu. Jednotlivé znaky ve formuláři byly následně rozděleny do sekcí. Respondenti byli rozřazeni do kategorií. Slovní odpovědi byly překódovány, aby mohla být data jednodušeji vyhodnocena a zpracována statisticky a graficky, byly jednotlivým odpovědím přiřazeny číselné hodnoty. Byly provedeny součty v sekcích a vytvořeny nové hodnoty, zahrnující kombinaci výsledků. Tyto postupy jsou blíže popsány v následujících kapitolách.

Jednotlivé výsledky byly následně statisticky vyhodnoceny v programu Statistica 13CZ. Konkrétní zvolené postupy jsou uvedeny vždy u příslušného výsledku s komentářem.

Jednotlivé odpovědi na otázky z dotazníku tvořily proměnné. Dále byly vytvořeny nové proměnné z proměnných vycházejících z dotazníku. Tyto kroky jsou blíže popsány v jednotlivých kapitolách.

9.2 Výzkumný soubor

Po úpravě dat zmíněné v kap 9.1 čítal finální soubor 400 respondentů. V následujících kapitolách budou uvedeny výsledky pro výzkumný soubor popsany v této kapitole. V programu Statistica 13 byly vyhodnoceny deskriptivní charakteristiky finálního souboru, pro proměnné pohlaví a věk, tyto jsou uvedeny v tabulce 2. Dále byly vyhodnoceny základná statistické údaje: průměr, medián, procentuální zastoupení, směrodatná odchylka (SD), minima a maxima.

V souboru bylo téměř 87 % matek a 13 % otců. Rozložení věku ve finálním souboru odpovídalo normálnímu rozdělení. Pohybovalo se od 22 let do 50 let. S průměrným věkem žen 36 let a mužů 40 let, viz tabulka 2. Přitom nejčtenější věk u žen byl 35 let a u mužů 37,43 a 44 let. Z vyhodnocení četností bylo vypočítáno, že v kategorii 20 až 30 let se vyskytovalo 12,25 % rodičů, v kategorii 31 až 40 let 66,5 % rodičů a v kategorii 41 až 50 let 21,25 % rodičů.

Tabulka 2 Deskriptivní charakteristiky souboru (n=400), počet, pohlaví, věk

Skupina	Počet	Procenta	Průměr věk	Medián věk	SD	Nejmladší	Nejstarší
Ženy	347	86,9	36,0	36	5,2	22	50
Muži	53	13,3	40,4	41	4,8	27	50
Finální soubor	400	100	36,6	37	5,4	22	50

9.3 Vyhodnocení výsledků

Proměnné vycházející z otázek v dotazníku byly dále hodnoceny ve skupinách či samostatně, jak už napovídají jednotlivé kapitoly. Tam, kde by nemuselo být jasně známo, je uvedena přímo otázka i s typem odpovědi z dotazníku *kurzívou*. U každé proměnné je uvedeno, jak byla její data upravena před statistickým hodnocením, jaké postupy byly použity. Některé výsledky jsou pro přehlednost znázorněny graficky. Byla-li některá proměnná zahrnuta do hypotézy, je zmíněno v textu. Samotné hodnocení hypotéz je pak uvedeno pro přehlednost v samostatné kapitole 9.4.

9.3.1 Sociodemografická data

U sociodemografických dat byla provedena popisná statistika. Byla zjišťována četnost a relativní četnost. Ty jsou pak v procentech vyjádřeny v tabulce 3.

Můžeme vidět, že u žen (61 %) i mužů (74 %) bylo nejčastější vysokoškolské vzdělání. Nejčastěji ženy uváděly bydliště v obci nebo na vesnici či v obci s rozšířenou působností nebo městysi a to celkem 57 %, zatímco ve větším městě (od okresního po Prahu) žilo 43 % respondentek. U skupiny mužů naopak v obci či městysi žilo 43 % a v nějakém městě 57 % respondentů. Žen, které byly na rodičovské (RD) či mateřské dovolené (MD), se zúčastnilo 51 %, z toho 14 % při tom mělo k MD/RD nějakou práci. Zbývá téměř polovina (49 %) uvedla, že pracují. U mužů uvedlo práci 96 %, zbylé téměř 4 % mužů uvedla, že jsou na rodičovské dovolené, žádný muž při RD nepracoval.

Tabulka 3 Sociodemografická data – vzdělání, bydliště, zaměstnání dle pohlaví

Sociodemografický údaj	Skupina	Četnost	Relativní	Četnost	Relativní
		ženy	četnost žen [%]	muži	četnost muži [%]
Vzdělání	Základní a učiliště	33	9,5	2	3,8
	Střední s maturitou a VOŠ	102	29,4	12	22,6
	Vysoká škola	212	61,1	39	73,6
Bydliště	Obec nebo vesnice	101	29,2	15	28,3
	Městys nebo obec s RP	97	28,0	8	15,1
	Hlavní město okresu	37	10,7	2	3,8
	Krajské město	85	24,5	25	47,2
	Hlavní město ČR	27	7,8	3	5,7
Zaměstnání	MD/RD/DOM	131	37,8	2	3,8
	MD/RD/DOM+práce	47	13,5	0	0
	Práce	169	48,7	51	96,0

Vysvětlivky: VOŠ – vyšší odborná škola; MD – mateřská dovolená; RD – rodičovská dovolená; DOM – v domácnosti; Práce – zaměstnanec, OSVČ, brigády; obec s RP – obec s rozšířenou působností

V souboru se vyskytovali rodiče heterosexuální (n=396) i homosexuální (n=4), jak ukazuje tabulka 4. Z toho 93 % žen a 96 % mužů vychovávalo dítě s druhým rodičem, který byl biologickým rodičem a naopak 7 % žen s nebiologickým druhým rodičem a téměř 4 % mužů vychovávalo s nebiologickou matkou dětí.

Tabulka 4 Údaje o rodině: *S kým vychováváte dítě/děti ve společné domácnosti?*

S kým vychováváte dítě/děti ve společné domácnosti	Četnost ženy	Relativní četnost ženy [%]	Četnost muži	Relativní četnost muži [%]
S mužem – biologickým otcem dětí	322	92,8	2	3,8
S mužem – nebiologickým otcem dětí	23	6,6	0	0
S ženou – biologickou matkou dětí	0	0	49	92,5
S ženou – nebiologickou matkou dětí	2	0,6	2	3,8
Suma celkem	347	100	53	100

Vysvětlivky: S mužem = s manželem/partnerem; S ženou = s manželkou/partnerkou

Z tabulky 5 vyplývá, že nejčastěji rodiče vychovávali sestupně dvě děti (60 %), jedno dítě (20 %), tři děti (16,5 %) a čtyři a více dětí (3,5 %). Z dalších četností pak bylo zjištěno, že ze všech 400 rodičů, kteří mělo dítě/děti ve věku 3–11 let jich 57 % mělo v tomto rozmezí jen jedno dítě, 38 % dvě děti a 6 % tři děti, logicky 0 rodičů nemělo v tomto věku žádné dítě. Ostatní děti v rodině mohly být mladší 3 let a to u 33 % rodičů to bylo jedno dítě a u 1,5 % rodičů dvě děti, 66,5 % rodičů nemělo v tomto věku žádné dítě. V kategorii 12–17 let mělo pak jedno dítě 9 % rodičů, dvě děti 3 % rodičů a tři děti 0,25 % rodičů. Téměř 88 % rodičů nemělo v tomto věku žádné dítě. Jedno dítě ve věku ≥ 18 let měla téměř 2 % rodičů a dvě děti ve věku ≥ 18 let mělo téměř 1 % rodičů, 97,5 % rodičů nemělo v tomto věku žádné dítě.

Tabulka 5 Údaje o rodině: *Kolik vychováváte dětí ve společné domácnosti?*

Počet dětí	1 dítě	2 děti	3 děti	≥ 4 děti
Četnost rodiče	81	239	66	14
Relativní četnost rodiče [%]	20,3	59,8	16,5	3,5

V tabulce 6 vidíme, že celkový počet dětí, který rodiče uvedli, byl 815 z toho 389 dívek (48 %) a 426 chlapců (52 %). Vzhledem k vymezení skupiny rodičů na rodiče dětí ve věku 3–11 let je logické, že nejpočetněji obsaženou skupinou byl věk 3–11 let a to 73 %. Tito rodiče pak měli často mladší dítě. Děti do 3 let tvořily 17 % dětí. Děti ve věku 12–17 let tvořily 8 % a 18 a více let bylo necelým 2 % dětí.

Tabulka 6 Údaje o rodině: *Kolik, jaké pohlaví a jak staré děti vychováváte ve společné domácnosti?*

Věk a pohlaví dětí	0–3 roky	3–11 let	12–17 let	≥18 let	dívky	chlapci	Celkem dětí
Četnost dětí	144	596	62	13	389	426	815
Relativní četnost dětí [%]	17,7	73,1	7,6	1,6	47,7	52,3	100

Proměnná pohlaví rodiče byla zahrnuta v hypotéze **H1_A**, **H2_A**, **H3_A**, **H4_A**, **H5_A** a **H6_A**. Proměnná počet dětí v rodině byla hodnocena v hypotéze **H1_A**. Proměnná zaměstnání byla hodnocena v hypotéze **H2_A** v kapitole 9.4.

9.3.2 Společně strávený čas s dětmi

Společně strávený čas s dětmi zahrnoval proměnné počítající s kvalitou času, tj. druhem aktivity, kterou rodiče s dětmi dělají a také proměnnou množství času, který rodiče přes den tráví s dětmi. Obě tyto proměnné byly hodnoceny zvlášť pro den v týdnu a zvlášť pro den o víkendu či dovolené.

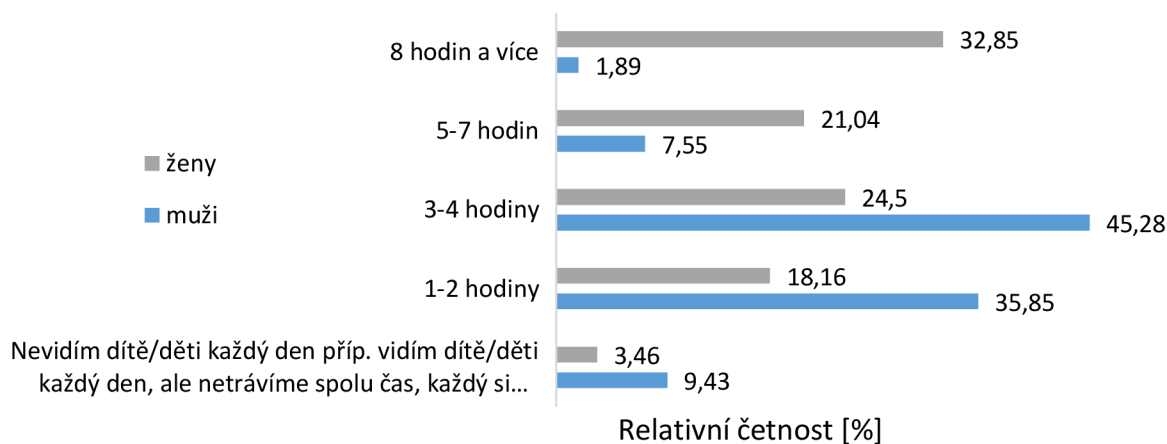
9.3.2.1. Množství času

Kolik času trávíte společně se svými dětmi denně / v pro Vás normálním víkendovém režimu nebo o dovolené? (Vyjma spánek) / v pro Vás normálním víkendovém režimu nebo o dovolené? (Vyjma spánek)

Odpovědi na otázky ohledně množství společně stráveného času – *8 hodin a více, 5–7 hodin, 3–4 hodiny, 1–2 hodiny, Nevidím dítě/děti každý den a Vidím dítě/děti každý den, ale netrávíme spolu čas, každý si děláme to své* – byly překódovány. Data byla vyhodnocena dle pohlaví. Byla vyjádřena popisná statistika – relativní četnosti v procentech jsou vyjádřeny na obrázku 1. Co se týče kvantity času stráveného s dětmi ve všední den, lze vidět, že ženy trávily s dětmi více času, nejčastěji (33 %) to bylo 8 a více hodin denně. Na rozdíl od mužů, kteří trávili s dětmi nejčastěji (45 %) s dětmi 3–4 hodiny denně. Na druhou stranu druhou nejčastější odpovědí u žen (25 %) bylo, že tráví s dětmi 3–4 hodiny. U mužů to bylo 1–2 hodiny, jako druhá nejčastější odpověď (36 %). Dále pak 21 % žen trávilo s dětmi 5–7 hodin a 18 % 1–2 hodiny denně. Něco málo přes 3 % žen netrávilo s dětmi čas každý den.

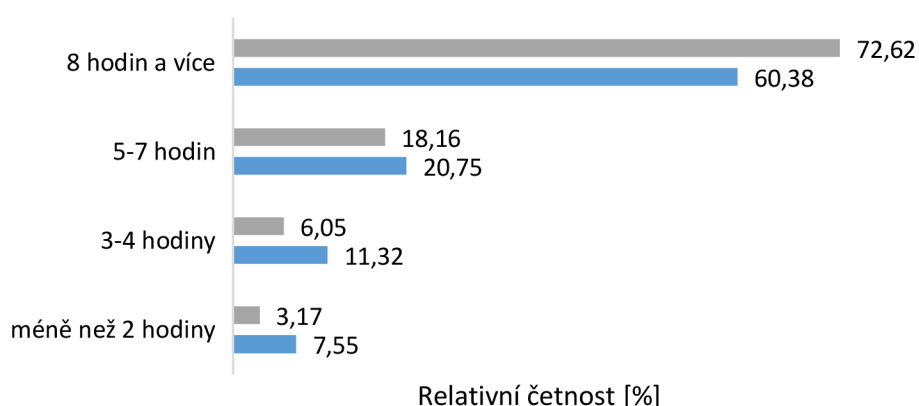
Naopak u mužů to bylo 9 %, co netrávilo s dětmi čas každý den, stejně (9 %) jako těch, co byli s dětmi 5–8 a více hodin denně.

Obrázek 1: Množství společně stráveného času rodičů s dětmi ve všední den – srovnání žen a mužů

O víkendu a dovolené se situace s trávením času poněkud vyrovnává, co se pohlaví týče, jak lze vidět na obrázku 2. Nejčtenější odpověď u žen (73 %) i mužů (60 %) je, že tráví s dětmi 8 a více hodin denně. Dále pak četnosti klesaly, 5–7 hodin denně trávilo s dětmi 18 % žen a 21 % mužů, 3–4 hodiny 6 % žen a 11 % mužů, a méně než dvě hodiny nebo nevidělo dítě celý den 3 % žen a 8 % mužů. Z toho vyplívá, že ženy i o víkendu trávily více času s dětmi, ale ne tak výrazně více, jako ve všední den.

Obrázek 2: Množství společně stráveného času rodičů s dětmi v den víkendu/dovolené – srovnání žen a mužů

Zajímalo nás, zda je množství času stráveného s dětmi závislé na tom, co dělá rodič, tj. co je vyjádřeno jako jeho zaměstnání. Pro ověření byl využit test nezávislosti (Pearsonův chí-kvadrát test nezávislosti). Po ověření předpokladů použití tohoto testu bylo při následném testování zjištěno, že jak čas rodičů trávený společně se svými dětmi v normálním

režimu všedního dne, tak o víkendovém režimu nebo o dovolené, závisí na druhu zaměstnání (resp. zda chodí do práce nebo jsou doma na mateřské/rodičovské dovolené). Můžeme říci, že druh zaměstnání má vliv na čas strávený s dětmi jak v normálním režimu všedního dne ($X^2(8) = 194,47$, $p < 0,001$), tak i v normálním víkendovém režimu nebo o dovolené ($X^2(6) = 18,47$, $p = 0,0052$). Prostřednictvím koeficientu Cramerova V bylo zjištěno, že závislost druhu zaměstnání a času rodičů tráveného společně se svými dětmi v normálním režimu všedního dne je silnější (Cramerovo $V = 0,49$) než v případě závislosti druhu zaměstnání a času rodičů tráveného společně se svými dětmi o víkendovém režimu nebo o dovolené (Cramerovo $V = 0,15$).

Proměnná množství času stráveného s dětmi byla hodnocena v hypotéze **H5_A**, **H6_A** a **H8_A** v kapitole 9.4.

9.3.2.2. Kvalita času

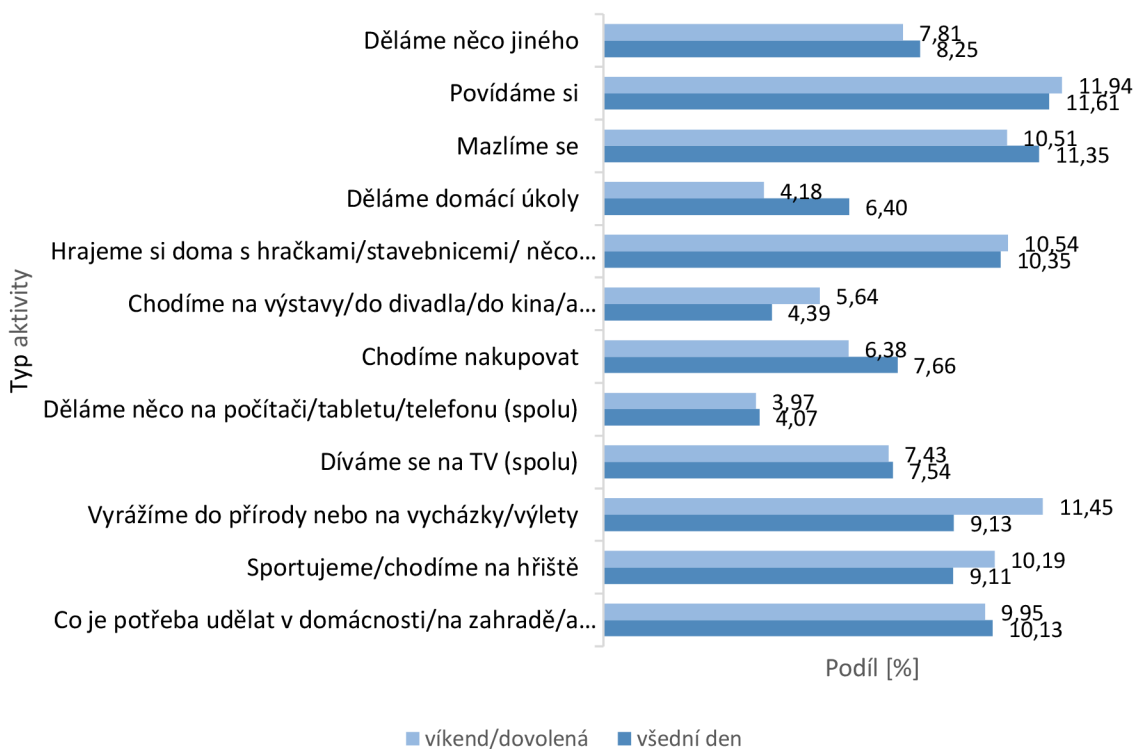
Jak trávíte společně volný čas se svými dětmi / v pro Vás normálním režimu všedního dne? / v pro Vás normálním víkendovém režimu nebo o dovolené? (Vyjma prázdniny, víkend, spánek

Rodiče v dotazníku volili z těchto aktivit: *Co je potřeba udělat v domácnosti / na zahradě / a podobně, Sportujeme / chodíme na hřiště, Vyrážíme do přírody nebo na vycházky/výlety, Díváme se na TV (spolu), Děláme něco na počítači/tabletu/telefonu (spolu), Chodíme nakupovat, Chodíme na výstavy / do divadla / do kina / a podobně, Hrajeme si doma s hračkami / stavebnicemi / něco tvoříme, Děláme domácí úkoly, Mazlíme se, Povídáme si, Děláme něco jiného.* Odpovědi na otázky ohledně kvality tráveného času – *vůbec neděláme, spíš neděláme, spíš děláme, děláme často* – byly překódovány a vypočítán skóre pro jednotlivé aktivity i pro součet aktivit pro den v týdnu a den o víkendu/dovolené. S těmito daty bylo dále pracováno při statistickém hodnocení. Data byla vyhodnocena dle pohlaví. Podíly jednotlivých aktivit na trávení času rodičů s dětmi v procentech jsou vyjádřeny graficky. Výčet aktivit vyplýval z předvýzkumu. Nebylo možné zahrnout vše, co rodiče s dětmi běžně dělají, ale bylo snahou zahrnout aktivity nejčastější a různě zaměřené. Pozitivní a přínosné aktivity pro děti reprezentovalo sportování, hraní si, kultura, výlety. Další kategorií byly aktivity spojené s povinnostmi jako domácí úkoly, péče o domácnost a do kontrastu byly dány aktivity, kdy spolu tráví rodiče a děti čas spíše pasivně nebo méně kvalitně, jako je sledování TV, použití displejů a nakupování. Jestliže rodiče dělali i něco

dalšího, mohli to zahrnout v odpovědi jako něco jiného. Nicméně sama kvalita různých aktivit nebyla v práci hodnocena, to by přesahovalo rámec této bakalářské práce.

Na obrázku 3 můžeme vidět srovnání podílů v procentech pro den o víkendu/dovolené a všední den dohromady pro ženy a muže. V týdenním i víkendovém režimu rodiče uváděli jako nejčastější aktivitu s dětmi povídání si. V týdnu pak následovalo mazlení se a hraní si. O víkendu bylo druhou nejčastější aktivitou vyražení do přírody a následovalo hraní a mazlení. Jako nejméně častou aktivitu s dětmi rodiče uváděli v týdnu i o víkendu společné používání displejů. Velký rozdíl o víkendu a v týdnu byl mezi děláním domácích úkolů, vyražením za kulturou, nakupováním a vyražením na výlety. Muži i ženy se o víkendu méně mazlili s dětmi. Poměrně čtenu kategorií v týdnu i o víkendu byla možnost děláme něco jiného, kde rodiče mohli zahrnou vše, co nebylo jmenováno, ale bez konkrétní odpovědi.

Obrázek 3: Podíl jednotlivých aktivit na trávení času rodičů s dětmi – srovnání všední den a víkend/dovolená

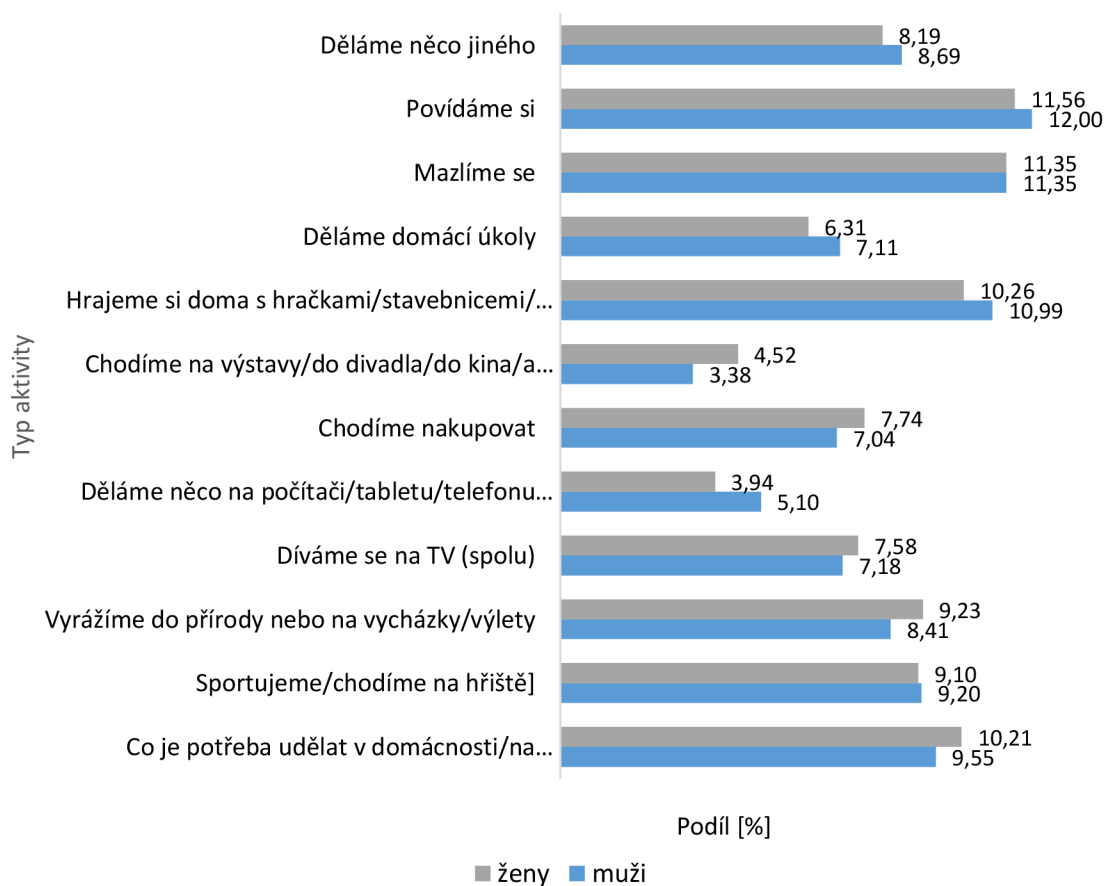
Skór kvality tráveného času jsme srovnávali ve všední den se dnem o víkendu/dovolené. Statisticky jsme vyhodnotili pomocí Wilcoxonova párového testu. Statisticky významný vliv byl zjištěn u těchto aktivit: *Co je potřeba udělat v domácnosti / na zahradě / a podobně* ($Z = 2,522$, $p = 0,012$), rozdíl byl zjištěn u žen ($Z = 2,812$,

$p = 0,0049$). *Sportujeme / chodíme na hřiště* ($Z = 4,395$, $p < 0,001$), rozdíl byl zjištěn jak u mužů ($Z = 2,919$, $p = 0,0035$) tak u žen ($Z = 3,473$, $p < 0,001$); *Vyrážíme do přírody nebo na vycházky / výlety* ($Z = 8,931$, $p < 0,001$), rozdíl byl zjištěn jak u mužů ($Z = 4,165$, $p < 0,001$) tak u žen ($Z = 7,887$, $p < 0,001$); *Chodíme nakupovat* ($Z = 6,507$, $p < 0,001$), rozdíl byl zjištěn jak u mužů ($Z = 2,157$, $p = 0,031$) tak u žen ($Z = 6,151$, $p < 0,001$); *Chodíme na výstavy / do divadla / do kina / a podobně* ($Z = 5,788$, $p < 0,001$), rozdíl byl zjištěn jak u mužů ($Z = 2,58$, $p = 0,0099$) tak u žen ($Z = 5,243$, $p < 0,001$); *Děláme domácí úkoly* ($Z = 8,293$, $p < 0,001$), rozdíl byl zjištěn jak u mužů ($Z = 3,027$, $p = 0,0025$) tak u žen ($Z = 7,748$, $p < 0,001$); *Mazlíme se* ($Z = 6,304$, $p < 0,001$), rozdíl byl zjištěn u žen ($Z = 6,144$, $p < 0,001$); *Děláme něco jiného* ($Z = 2,673$, $p = 0,0075$), rozdíl byl zjištěn u žen ($Z = 2,354$, $p = 0,0186$). Statisticky významné rozdíly nebyly zjištěny mezi aktivitami *Díváme se na TV*, *Děláme něco na počítači / tabletu / telefonu* a *Povídáme si*.

Na obrázku 4 můžeme vidět srovnání podílů v procentech pro všední den zvlášť pro ženy a pro muže. U žen více než u mužů se podílejí na trávení času s dětmi aktivity jako je péče o domácnost, nakupování, vyřazení na vycházky, kultura.

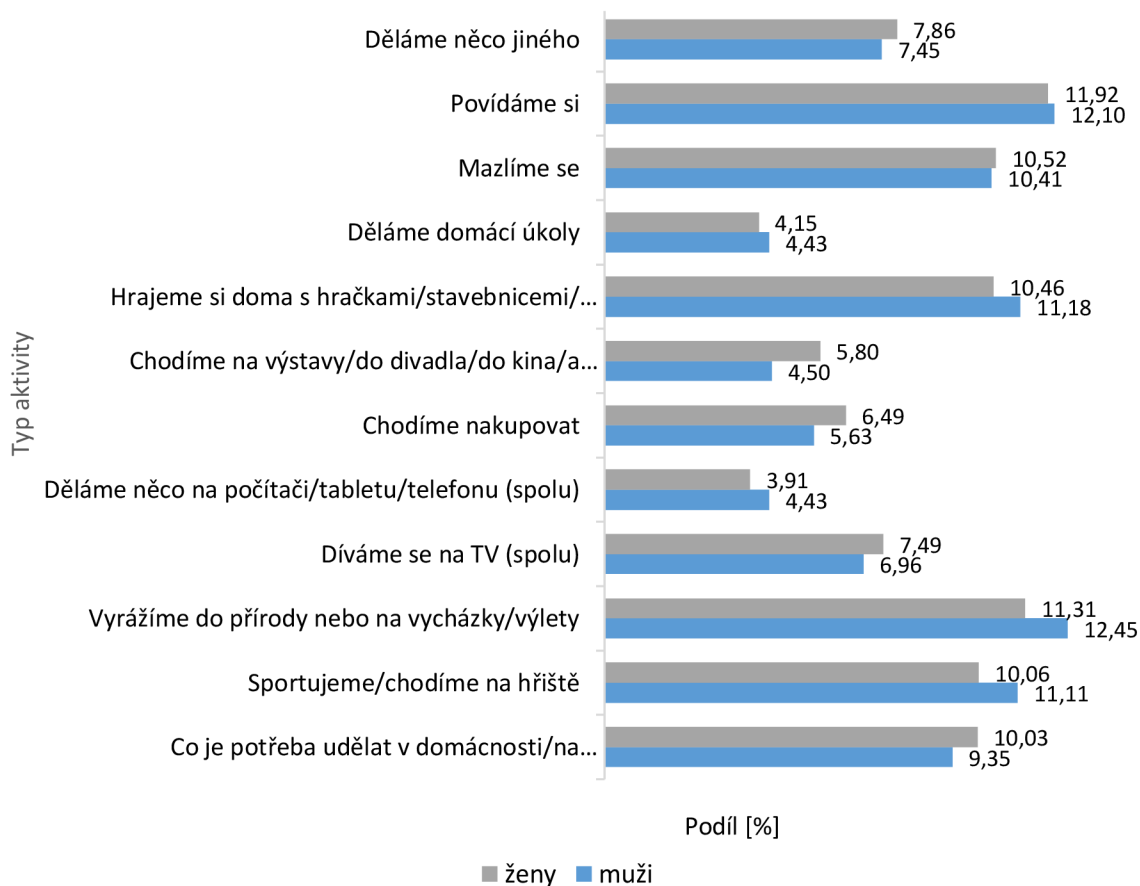
Obrázek 4: Podíl jednotlivých aktivit na trávení času rodičů s dětmi ve všední den – srovnání žen a mužů

Muži naplňují svůj čas s dětmi častěji, než ženy aktivitami jako je trávení času s displejem, hraním si, děláním domácích úkolů, sportováním, ale hlavně povídáním si s dětmi.

Zda je statisticky významný rozdíl ve skóru dané aktivity u mužů a u žen ve všedním dnu, bylo zjišťováno pomocí Mann-Whitneyova U Testu. Statisticky významný rozdíl mezi muži a ženami byl v režimu všedního dne zjištěn u těchto aktivit: *Co je potřeba udělat v domácnosti / na zahradě/a podobně* (U = 6598, Z = -3,313, p < 0,001); *Sportujeme / chodíme na hřiště* (U = 7399, Z = -2,291, p = 0,022); *Vyrážíme do přírody nebo na vycházky / výlety* (U = 6621,5, Z = -3,283, p = 0,00102); *Díváme se na TV (spolu)* (U = 7360,5, Z = -2,34, p = 0,0193); *Chodíme nakupovat* (U = 7142,5, Z = -2,618, p = 0,0088); *Chodíme na výstavy / do divadla / do kina / a podobně* (U = 7423,5, Z = -2,26, p = 0,0238); *Hrajeme si doma s hračkami / stavebnicemi / něco tvoříme* (U = 7607,5, Z = -2,026, p = 0,043); *Mazlíme se* (U = 6416, Z = -3,545, p < 0,001); *Povídáme si* (U = 6323,5, Z = -3,663, p < 0,001). Statisticky významný rozdíl nebyl zjištěn mezi muži a ženami u aktivit: *Děláme něco na počítači / tabletu / telefonu (spolu)*, *Děláme domácí úkoly* a *Děláme něco jiného*.

Obrázek 5: Podíl jednotlivých aktivit na trávení času rodičů s dětmi v den víkendu/dovolené – srovnání žen a mužů

Na obrázku 5 můžeme vidět srovnání relativních četností v procentech pro den o víkendu/dovolené zvlášť pro ženy a pro muže. Při srovnání s podílem aktivit ve všední den je zajímavé, že muži častěji, než ženy o víkendu vyrazí na vycházky a méně, než ve všední den dělají něco jiného.

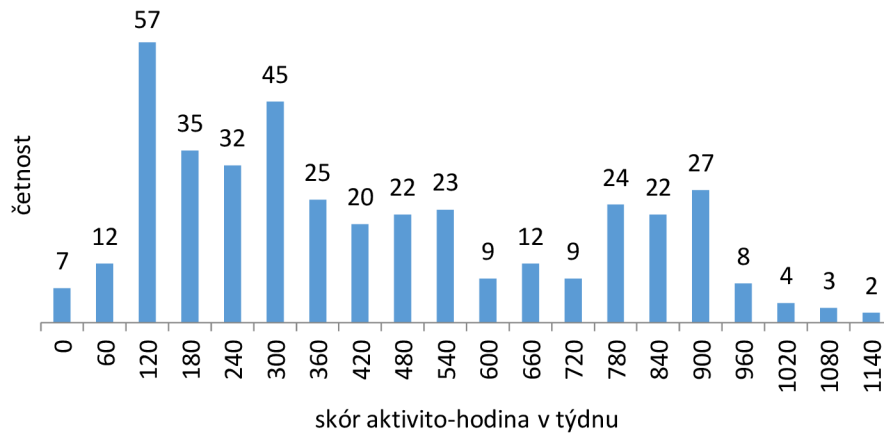
Zda je statisticky významný rozdíl ve skóru dané aktivity u mužů a u žen o víkendu/dovolené, bylo zjišťováno pomocí Mann-Whitneyova U Testu. Statisticky významný rozdíl mezi muži a ženami byl nalezen u těchto aktivit: *Co je potřeba udělat v domácnosti / na zahradě/a podobně* ($U = 7402,5$, $Z = -2,287$, $p = 0,0222$); *Chodíme nakupovat* ($U = 7646$, $Z = -1,976$, $p = 0,048$); *Chodíme na výstavy / do divadla/do kina / a podobně* ($U = 7383$, $Z = -2,311$, $p = 0,0208$); *Mazlíme se* ($U = 7142$, $Z = -2,619$, $p = 0,0088$); *Povídáme si* ($U = 6747,5$, $Z = -3,122$, $p = 0,0018$). Statisticky významný rozdíl nebyl zjištěn mezi muži a ženami u aktivit: *Sportujeme / chodíme na hřiště*, *Vyrazíme do přírody nebo na vycházky / výlety*, *Díváme se na TV (spolu)*, *Děláme něco na počítači / tabletu / telefonu (spolu)*, *Hrajeme si doma s hračkami / stavebnicemi / něco tvoříme*, *Děláme domácí úkoly*, *Děláme něco jiného*.

Proměnná kvalita času stráveného s dětmi byla hodnocena v **H7_A** v kapitole 9.4.

9.3.2.3. Aktivito-hodina

Abychom mohli lépe vyjádřit množství času stráveného aktivitami, byla vytvořena nová položka aktivito-hodina, která bere v úvahu kolik hodin denně rodič tráví s dětmi a jakým způsobem tento čas naplňuje. To znamená, že byl vynásoben skór za množství času stráveného s dítětem skórem, který rodič získal za to, jak často dělá aktivity s dětmi. Aktivito-hodina tedy vypovídá o intenzitě stráveného času s dětmi. Bylo vyjádřeno jako aktivito-hodina v týdnu na obrázku 6 a o víkendu/dovolené na obrázku 7. Při srovnání histogramů aktivito-hodin v týdnu a o víkendu/dovolené vidíme, že na víkend se aktivito-hodina proměňuje na normální rozdělení.

Obrázek 6: Znárodnění skóru za aktivito-hodinu rodičů v týdnu pomocí četnosti

Obrázek 7: Znárodnění skóru za aktivito-hodinu rodičů v den víkendu nebo o dovolené pomocí četnosti

Aktivito-hodiny byly srovnány mezi muži a ženami s ohledem na jejich zaměstnání pomocí Kruskal-Wallisova ANOVA testu. Výsledky u žen ukázaly, že jak v režimu pracovního dne, tak i v režimu víkendu byl na hodnotě aktivito-hodin zjištěn statistický významný vliv druhu „zaměstnání“ (režim pracovního dne $H(2, N = 347) = 118,4593$, $p < 0,001$, režim víkend: $H(2, N = 347) = 7,768231$, $p = 0,0206$). Vícenásobné porovnávání p hodnot odhalilo statisticky významné rozdíly mezi hodnotami aktivito-hodin v režimu všedního dne mezi všemi druhy zaměstnání (vypočtená hodnota $p < 0,001$) kromě *Jsem na mateřské / rodičovské dovolené a pracuji (zaměstnanec, podnikám, brigády)* a *Studuji a Jsem na mateřské / rodičovské dovolené/ v domácnosti*. V režimu víkendu byl zjištěn statisticky významný rozdíl pouze mezi *Jsem na mateřské / rodičovské dovolené / v domácnosti* a *Pracuji (zaměstnanec, podnikání, brigády)* ($p = 0,033$).

U mužů byl vliv zaměstnání na aktivito-hodiny hodnocen pomocí Mann-Whitneyův U testu, jelikož žádný z respondentů není *Na mateřské / rodičovské dovolené a přitom pracuje*, příp. *Studují*, resp. byly pouze dva druhy zaměstnání (skupin). V režimu pracovního dne byl zjištěn mezi aktivito-hodinami mezi pracujícím mužem a mužem, který je na mateřské/rodičovské dovolené, příp. v domácnosti zjištěn statisticky významný rozdíl mezi aktivito-hodinami ($U = 3,0$, $Z = -2,217$, $p = 0,0266$). V režimu víkendu/dovolené nebyl zjištěn, mezi pracujícím mužem a mužem, který je na mateřské / rodičovské dovolené, příp. v domácnosti statisticky významný rozdíl v aktivito-hodinách ($U = 30,5$, $Z = -0,934$, $p = 0,35$).

9.3.3 Spokojenost

Hodnocení spokojenosti vycházelo z rozdělení otázek uvedených v tabulce 1 v kapitole 6.1.1. Spokojenost byla rozdělena na rodičovskou spokojenost a celkovou životní spokojenost. Rodičovská spokojenost zahrnovala spokojenost s časem (3 otázky) a vliv rodičovství na životní spokojenost (2 otázky). Životní spokojenost pak byla rozdělena do 4 kategorií, každá po 7 otázkách: Spokojenost s dětmi, Spokojenost se zdravím, Spokojenost se zaměstnáním a Spokojenost se vztahy.

9.3.3.1. Rodičovská spokojenost

Rodičovská spokojenost nebyla započítávána do celkové životní spokojenosti. Tvořila přidanou kapitolu a pokrývala ta témata, která se běžně v dotaznících nezkoumají.

9.3.3.1.1. Spokojenost se společně stráveným časem

Slovní odpovědi – *zcela nesouhlasím, spíš nesouhlasím, spíš souhlasím, zcela souhlasím* – na otázky uvedené níže, byly překódovány a vypočítán skór. Byla hodnocena četnost a relativní četnost odpovědí.

Jsem spokojená/ý s množstvím času, jaký mám na svoje děti. Z odpovědí na otázky týkající se spokojenosti s časem, který rodiče tráví se svými dětmi bylo zjištěno, že 75,2 % matek a 54,7 % otců souhlasilo s tvrzením, že jsou spokojeni s množstvím času, jaký mají na svoje děti.

Sama/sám (bez partnera/partnerky) s dětmi trávím dost času. Většina matek – 82,7 % – byla přesvědčena, že samy bez partnera tráví s dětmi dost času. Naopak u mužů s tímto tvrzením souhlasila méně než polovina respondentů – 47,2 %.

Společně s partnerem/partnerkou trávíme s dětmi dost času. S tvrzením, že společně s partnerem/partnerkou trávíme s dětmi dost času souhlasilo 62,2 % matek a 79,2 % otců.

9.3.3.1.2. Rodičovství a vliv na životní spokojenost

Rodičovství má na moji celkovou životní spokojenost velký vliv. Slovní odpovědi – *zcela nesouhlasím, spíš nesouhlasím, spíš souhlasím, zcela souhlasím* – byly překódovány a byl vypočítán skór. Byla hodnocena četnost a relativní četnost odpovědí. Z odpovědí vyplynulo, že matky s tímto tvrzením z 95,1 % souhlasí. Otcové souhlasili z 92,5 %.

Proměnná rodičovství a vliv na životní spokojenost byla hodnocena v hypotéze **H9_A** v kapitole 9.4

Rodičovství moji životní spokojenost ... Slovní odpovědi – *zcela zhoršuje, spíš zhoršuje, spíš zlepšuje, zcela zlepšuje* – byly překódovány a byl vypočítán skór. Byla hodnocena četnost a relativní četnost odpovědí. To, že rodičovství životní spokojenost rodičů zlepšuje, odpovědělo 88,2 % žen a 92,45 % mužů.

9.3.3.2. Životní spokojenost

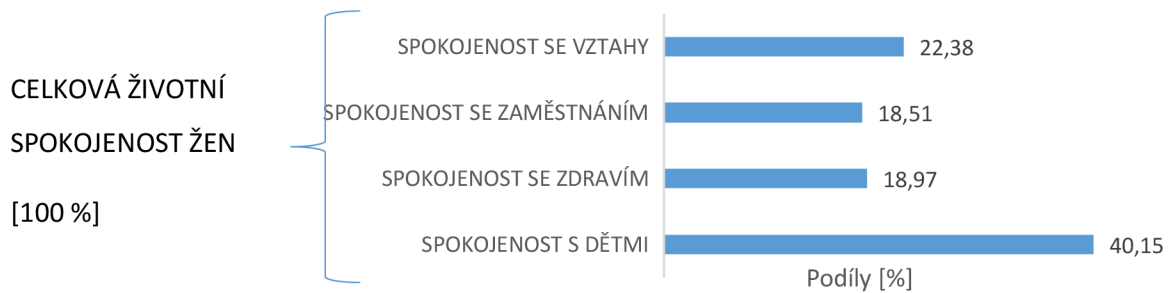
Jak již bylo uvedeno v kapitole 6.1.1 v tabulce 1, otázky týkající se životní spokojenosti byly rozděleny do 4 kategorií – Spokojenost se vztahy, Spokojenost s dětmi, Spokojenost se zdravím a Spokojenost se zaměstnáním. Přímo otázky z dotazníku nejsou kvůli obsáhlosti uvedeny, ale jsou dohledatelné v příloze 3. Slovní odpovědi – *zcela nesouhlasím, spíš nesouhlasím, spíš souhlasím, zcela souhlasím* – byly překódovány a vypočítán skór pro každou kategorii životní spokojenosti a celkový skór pro životní spokojenost. Se skórem vybraných kategorií, stejně tak jako se skórem celkové životní spokojenosti, bylo pracováno při ověřování hypotéz a také při vyjádření důležitosti jednotlivých proměnných životní spokojenosti v dílčích kategoriích celkové životní spokojenosti. Pro lepší pochopení byly skóry převedeny na procenta a vyjádřeny jako podíl na celkové životní spokojenosti, která pak tvořila 100 %. Zvlášť pro matky a otce vyjadřují toto zastoupení obrázek 8 a 9 a obrázek 10 a 11.

Při vyjádření životní spokojenosti podle pohlaví vidíme z obrázku 8 a 10, že podíly jednotlivých kategorií celkové životní spokojenosti jsou u žen a mužů celkem vyrovnané. Kategorie spokojenost se vztahy tvořila 22,38 % celkové životní spokojenosti (CŽS) žen a 22,69 % CŽS mužů. Muži byli mírně spokojenější v kategorii zaměstnání (18,51 % CŽS žen a 22,38 % CŽS mužů). Muži byli také mírně spokojenější v kategorii zdraví (18,97 % CŽS žen a 22,19 % CŽS mužů). A nakonec ženy byly výrazně spokojenější s dětmi (40,15 % CŽS žen a 32,75 % CŽS mužů). Nicméně i u mužů se stala spokojenost s dětmi kategorií, která se nejvíce podílela na celkové životní spokojenosti.

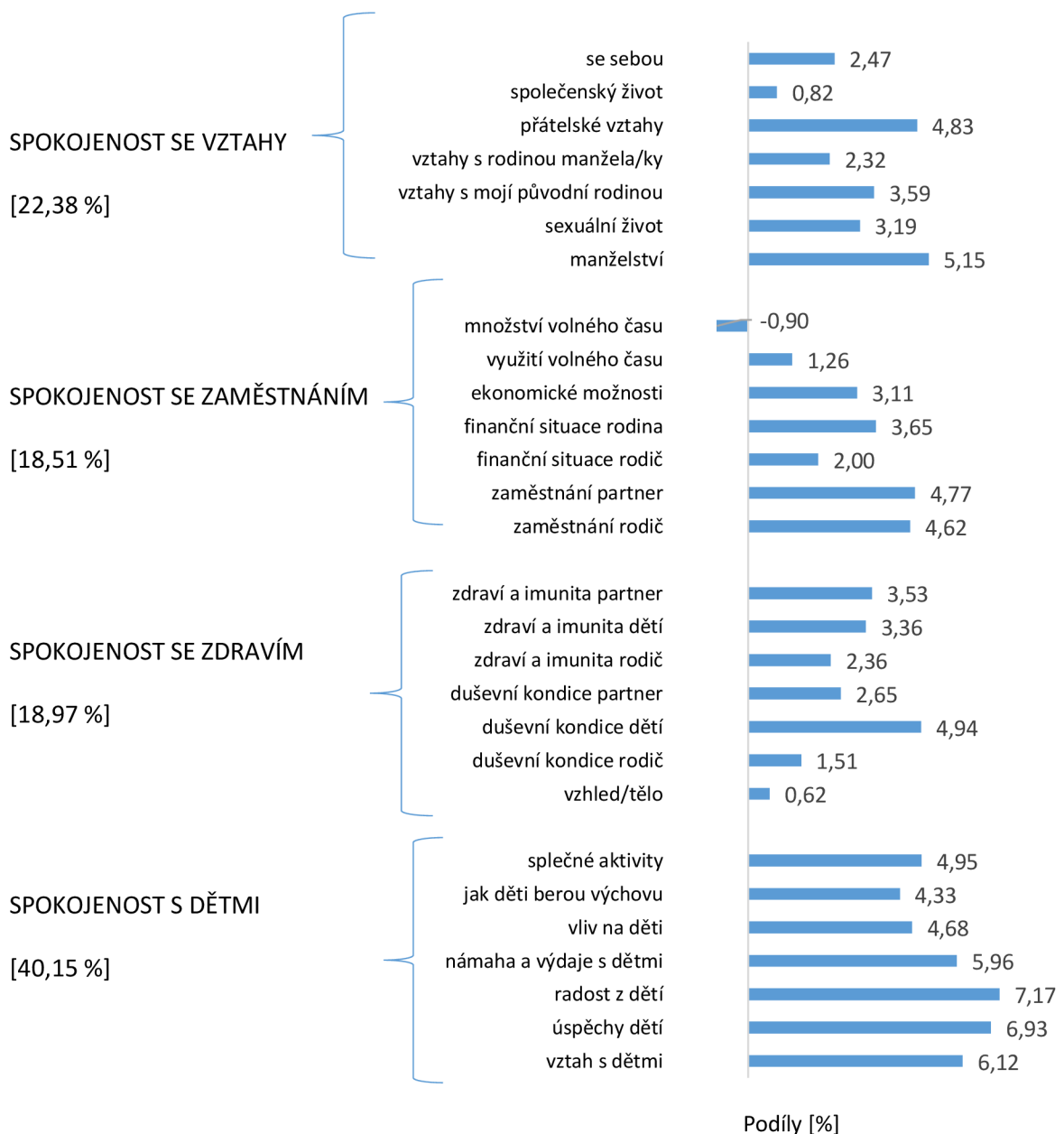
Co se týče výsledků jednotlivých kategorií, je rozdělení podílů konkrétních výsledků životní spokojenosti pestřejší, srovnáme-li ženy na obrázku 9 a muže na obrázku 11. Ženy byly výrazně méně spokojeny se společenským životem. Obě pohlaví byla nejméně spokojena se svým volným časem. Ženy dokonce v záporných hodnotách nespokojenosti, jakožto jediné záporné položky. Obě pohlaví byla málo spokojena s využitím svého volného času. Ženy byly méně spokojeny se svojí finanční situací. Kromě duševní kondice dětí, byly ženy méně spokojeny se všemi položkami v kategorii zdraví než muži. Výrazně méně spokojeny pak byly se svým tělem/vzhledem než muži. Muži i ženy byli nejvíce spokojeni s radostí, kterou jim přinášejí děti, s úspěchy dětí a se vztahem s dětmi. To se promítlo na tom, že kategorie spokojenost s dětmi tvořila nejvýraznější podíl z celkové životní spokojenosti.

Proměnná životní spokojenost byla hodnocena v hypotéze **H1_A, H2_A, H3_A, H4_A, H5_A, H6_A, H7_A, H10_A**. Proměnná spokojenost s dětmi byla hodnocena v hypotéze **H3_A, H7_A, H8_A**. Proměnná spokojenost s množstvím volného času byla hodnocena v hypotéze **H4_A** v kapitole 9.4.

Obrázek 8: Podíl [%] čtyř kategorií spokojenosti na celkové životní spokojenosti u matek

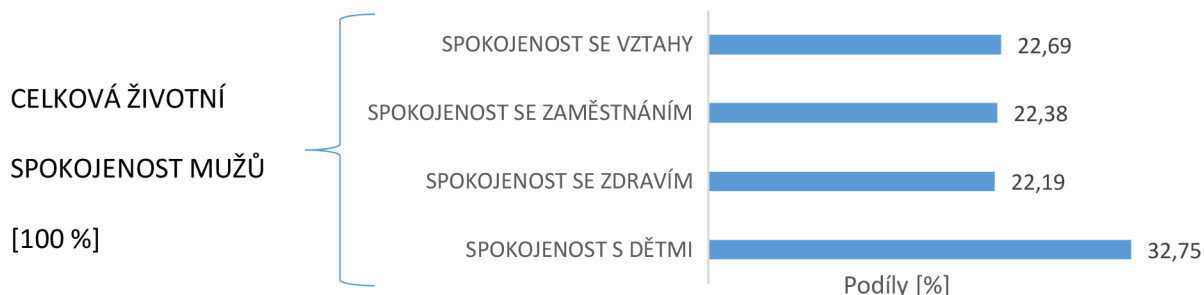

Obrázek 9: Podíly [%] jednotlivých výsledků z kategorií životní spokojenosti u matek

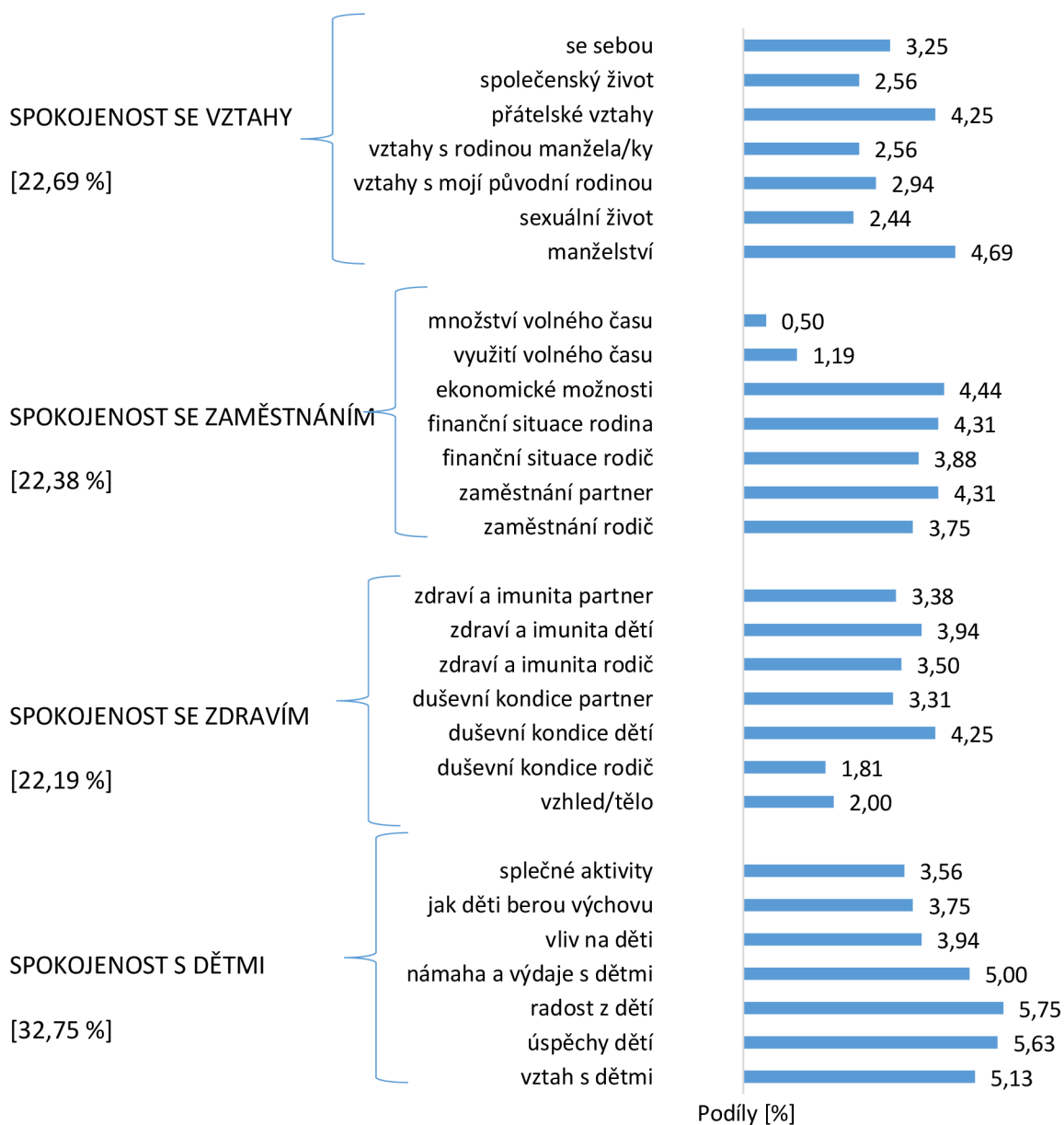

Obrázek 10: Podíl [%] čtyř kategorií spokojenosti na celkové životní spokojenosti u otců

Obrázek 11: Podíly [%] jednotlivých výsledků z kategorií životní spokojenosti u otců

9.3.4 Změny s koronavirem

Doba s koronavirem byla mapována těmito pěti otázkami: 1. *Moje výchovné metody se s vlivem karantén/izolací (dobou s koronavirem) ...*, 2. *Moje vztahy s dětmi se s vlivem karantén/izolací (dobou s koronavirem) ...*, 3. *Moje rodičovství se celkově dobou s koronavirem ...*, 4. *Můj partnerský vztah se s dobou s koronavirem ...*, 5. *Moje celková životní spokojenost se s dobou s koronavirem ...*. Slovní odpovědi na 5 otázek týkající se doby s koronavirem – *zcela zhoršil, spíš zhoršil, spíš zlepšil, zcela zlepšil* – byly překódovány a byl vypočítán skór pro jednotlivé proměnné.

Byla vytvořena nová proměnná rodičovství v koronadobě (součet skóre otázek 1-3), která byla statisticky ověřována v hypotéze **H9_A**. Proměnná životní spokojenost v době s koronavirem (otázka 5) byla taktéž statisticky hodnocena v hypotéze **H10_A**.

9.3.5 Otevřená otázka rodičovství

Otevřená otázka k rodičovství – *Cokoliv chcete dodat k tématu, co podle Vás souvisí s Vaší výchovou, rodičovstvím, životní spokojeností a proměnou v době koronaviru a nebylo zmíněno* – byla využita k odpovědi ve 129 případech ze 400 respondentů. Odpovědi byly zpracovány jako odpovědi ve výše jmenovaných proměnných. Celkem v 38 odpovědích respondenti namítali, že jim chybí neutrální odpovědi v otázkách, které se týkaly kapitoly 9.3.4 Změny s koronavirem. Celkem 10 respondentů na 1–4 otázky neodpověděli, těmto respondentům byla jako odpověď započítána nulová hodnota při vyhodnocování výše zmíněných otázek.

Zahrnovala-li odpověď na otevřenou otázku komentáře jiného druhu, byly tyto komentáře zpracovány v rámci závěru a limitů práce.

9.4 Výsledky ověření platnosti statistických hypotéz

9.4.1 Obecné

H1_A Životní spokojenost rodičů závisí na počtu dětí v rodině.

Platnost hypotézy byla ověřována pomocí Kruskal-Wallisova ANOVA testu. Z důvodu nízké četnosti rodičů s 5 dětmi, byla vytvořena jedna skupina s počtem dětí „4 a více“. Následné testování neodhalilo, že by životní spokojenost matek byla ovlivněna počtem dětí v rodině ($H(3, N=347) = 5,019446, p = 0,1704$). A stejně tak u otců ($H(3, N=53) = 5,305649, p = 0,1507$).

Alternativní hypotézu H1_A nelze přijmout a nulovou hypotézu H1₀ nelze zamítnout.

H2_A Životní spokojenost matek závisí na tom, zda jsou na mateřské/rodičovské dovolené nebo pracují.

Platnost hypotézy byla ověřována pomocí Kruskal-Wallisova ANOVA testu. Výsledky testu neodhalily, že by celková životní spokojenost matek statisticky významně závisela na tom, zda jsou na mateřské/rodičovské dovolené nebo pracují ($H(2, N = 347) = 4,612724, p = 0,0996$).

Alternativní hypotézu H2_A nelze přijmout a nulovou hypotézu H2₀ nelze zamítnout.

H3_A Spokojenost s dětmi se projevuje na celkové životní spokojenosti více u matek než u otců.

V první fázi hodnocení bylo provedeno zjišťování závislosti prostřednictvím Spearmanova korelačního koeficientu mezi spokojeností s dětmi a celkovou životní spokojeností. U mužů byla zjištěna hodnota korelačního koeficientu $r_s = 0,624$, u žen $r_s = 0,667$. V obou případech se jedná o silný vztah, u žen o něco vyšší než u mužů. V obou případech byla rovněž zjištěna statistická významnost korelačního koeficientu ($p < 0,05$), to znamená, že korelace mezi výběrovými proměnnými (spokojeností s dětmi a celkovou životní spokojeností) je natolik silná, abychom ji mohli považovat za dostatečně prokázanou i pro základní soubor. Pro ověření vlastní hypotézy byly nejprve vypočteny difference mezi celkovou spokojeností a spokojeností s dětmi jak u žen, tak u mužů a tyto byly následně pomocí Mann-Whitneyova U testu porovnány. Mezi ženami a muži byl zjištěn statisticky

významný rozdíl ve vypočtených diferencích ($U = 6754,5$, $Z = 3,11$, $p = 0,0019$). Hodnota mediánu diferencí u mužů byla 21,62; u žen 15,76. Na základě hodnot mediánů u mužů a u žen lze říci, že celková životní spokojenost u žen je více závislá na spokojenosti s dětmi než u mužů. Z výsledků statistického testování vyplývá že tato závislost je statisticky rozdílná mezi muži a ženami.

Přijímáme alternativní hypotézu H_{3A} a zamítáme nulovou hypotézu H_{30} .

H_{4A} Životní spokojenost souvisí se spokojeností s množstvím volného času více u matek než u otců.

Stejně jako u předchozí hypotézy, v první fázi hodnocení bylo provedeno zjišťování závislosti pomocí Spearmanova korelačního koeficientu mezi spokojeností s množstvím volného času a celkovou životní spokojeností. U mužů byla zjištěna hodnota korelačního koeficientu $r_s = 0,649$, u žen $r_s = 0,507$. V obou případech se jedná o silný vztah, avšak u mužů vyšší než u žen. V obou případech byla rovněž zjištěna statistická významnost korelačního koeficientu ($p < 0,05$), resp. korelace mezi výběrovými proměnnými (spokojeností s množstvím volného času a celkovou životní spokojeností) je natolik silná, abychom ji mohli považovat za dostatečně prokázanou i pro základní soubor.

Pro ověření vlastní hypotézy byly opět nejprve vypočteny difference mezi celkovou spokojeností a spokojeností s množstvím volného času jak u žen, tak u mužů a tyto byly následně pomocí Mann-Whitneyova U testu porovnány. Mezi ženami a muži byl zjištěn statisticky významný rozdíl ve vypočtených diferencích ($U = 7078,5$, $Z = 2,7$, $p = 0,0069$). Hodnota mediánu diferencí u mužů byla 31,49, u žen 25,11. Na základě hodnot mediánů u mužů a u žen lze říci, že celková životní spokojenost u žen je více závislá na spokojenosti s množstvím volného času než u mužů. Z výsledků statistického testování vyplývá, že tato závislost je statisticky rozdílná mezi muži a ženami.

Přijímáme alternativní hypotézu H_{4A} a zamítáme nulovou hypotézu H_{40} .

9.4.2 Trávení času a životní spokojenost

H5_A Životní spokojenost matek souvisí s množstvím času stráveného s dětmi.

H6_A Životní spokojenost otců souvisí s množstvím času stráveného s dětmi.

Tyto dvě hypotézy byly hodnoceny stejným způsobem. V prvním kroku byla vytvořena nová proměnná – celkový čas, který tráví rodiče s dětmi za týden, následujícím způsobem – $5 * \text{čas v týdnu} + 2 * \text{čas o víkendu/dovolené}$. Byly vytvořeny kategorie této proměnné (do 10 hodin, 10 až 20 hodin, 20 až 30 hodin, 30 až 40 hodin a nad 40 hodin).

Platnost hypotézy tak byla ověřována pomocí Kruskal-Wallisova ANOVA testu.

U mužů výsledky testu neodhalily statisticky významný vliv ($H(4, N = 53) = 3,854032, p = 0,4261$) množstvím času stráveného s dětmi během týdne na celkovou životní spokojenost. Přitom nejspokojenější byli ti otcové, kteří trávili s dětmi více než 40 hodin týdně. Nejméně spokojeni v životě byli ti otcové, kteří trávili s dětmi méně než 10 hodin týdně.

Alternativní hypotézu H6_A nelze přijmout a nulovou hypotézu H6₀ nelze zamítnout.

U žen byl statisticky významný vliv množstvím času stráveného s dětmi během týdne na celkovou životní spokojenost zjištěn ($H(4, N = 347) = 12,17562, p = 0,0161$). Pomocí vícenásobného porovnávání p hodnot byl zjištěn statisticky významný rozdíl ($p = 0,00561$) v celkové spokojenosti mezi časovým intervalem 10 až 20 hodin a 20 až 30 hodin. Přitom nejspokojenější byly ty matky, které trávily s dětmi 20 až 30 hodin týdně. Nejméně spokojené v životě byly ty matky, které trávily s dětmi 10 až 20 hodin týdně.

Přijímáme alternativní hypotézu H5_A a zamítáme nulovou hypotézu H5₀.

H7_A Životní spokojenost rodičů souvisí s tím, jak tráví čas s dětmi.

Hodnoceno pomocí Spearmanova korelačního koeficientu. Mezi celkovou životní spokojeností a součtem skóre za jednotlivé aktivity v pracovním dnu byl zjištěn zanedbatelný vztah ($r_s = 0,056$). Zanedbatelný vztah byl zjištěn i mezi celkovou životní spokojeností a součtem skóre za jednotlivé aktivity o víkendu/dovolené ($r_s = 0,077$). Tzn., celková životní spokojenost rodičů nesouvisí s tím, jakým způsobem tráví čas s dětmi. Pomocí testu významnosti nebyla u obou korelačních koeficientů zjištěna jejich statistická významnost (tj. $p > 0,05$).

Alternativní hypotézu H7_A nelze přijmout a nulovou hypotézu H6₀ nelze zamítnout.

H8_A Spokojenost rodičů s dětmi souvisí s množstvím času stráveného s dětmi.

Jak již bylo zmíněno, byly časy strávené s dětmi během týdne rozděleny do kategorií – intervalů a platnost hypotézy byla opět ověřována s touto novou proměnnou pomocí Kruskal-Wallisova ANOVA testu. Druhou proměnnou byla spokojenost rodičů s dětmi, což je jedna z kategorií celkové životní spokojenosti. Výsledky potvrdily statisticky významný vliv množství času stráveného s dětmi během týdne na spokojenost rodičů s dětmi ($H(4, N = 400) = 11,65888$ $p = 0,0201$). Pomocí vícenásobného porovnávání p hodnot byl zjištěn statisticky významný rozdíl ($p = 0,0094$) ve spokojenosti rodičů s dětmi mezi časovým intervalem 10 až 20 hodin a 40 hodin a více. Přičemž rodiče, kteří tráví 10 až 20 hodin jsou ti nejméně spokojeni se svými dětmi. A rodiče, kteří tráví s dětmi 20 až 30 hodin jsou ti nejspokojenější se svými dětmi.

Přijímáme alternativní hypotézu H8_A a zamítáme nulovou hypotézu H8₀.

9.4.3 Kontext doby

H9_A Existuje vztah mezi prožíváním rodičovské spokojenosti v době po koronaviru a tím, jak rodiče hodnotí vliv koronaviru na rodičovství.

Platnost hypotézy byla ověřována pomocí Kruskal-Wallisova ANOVA testu. Výsledky testování odhalily statisticky významný rozdíl v tom, jak rodiče hodnotí vliv koronaviru na rodičovství v závislosti na tom, jaký má rodičovství vliv na životní spokojenost ($H(3, N=400) = 14,30811$ $p = 0,0025$). Rodiče, u kterých nemá rodičovství vliv na životní spokojenost vypověděli, že doba s koronavirem jejich životní spokojenost zlepšila.

Přijímáme alternativní hypotézu H9_A a zamítáme nulovou hypotézu H9₀.

H10_A Existuje vztah mezi prožíváním životní spokojenosti v době po koronaviru a tím, jak rodiče hodnotí vliv koronaviru na životní spokojenost.

Platnost hypotézy byla ověřována pomocí Kruskal-Wallisova ANOVA testu. Výsledky testování odhalily, že existuje statisticky významný rozdíl v celkové životní spokojenosti v závislosti na tom, jak respondenti hodnotili vliv koronaviru na životní spokojenost ($H(4, N = 400) = 45,79033$, $p < 0,001$). Následné výsledky vícenásobného porovnávání p hodnot odhalily významné rozdíly mezi hodnoceními. Rodiče, kterým se celková životní spokojenost v době koronaviru zcela nebo spíše zhoršila, se statisticky

významně lišili ve své celkové životní spokojenosti po koronaviru od rodičů, kterým se životní spokojenost koronavirem spíše nebo zcela zlepšila. Ti tedy vykazovaly statisticky významně vyšší skóre celkové životní spokojenosti. Přičemž ale medián skóre pro všechny rodiče se pohyboval v kladných hodnotách (-2 = 9; -1 = 23; 0 = 25,5; 1 = 29,5; 2 = 36), tzn. rodiče byli spíše nebo zcela spokojeni.

Přijímáme alternativní hypotézu H_{10A} a zamítáme nulovou hypotézu H_{10o} .

10 DISKUSE

V diskusi jsme se zaměřili na porovnání charakteristik našeho souboru respondentů s respondenty autorů citovaných výzkumů. Poté byl diskutován čas, a to zvláště kvantita stráveného času rodičů s dětmi a zvláště kvalita. V další kapitole jsme se zaměřili na hodnocení životní spokojenosti v závislosti na konkrétních aspektech rodičovství a s tím spojenými hypotézami. V neposlední řadě je diskutován vliv koronaviru na rodičovství a s tím spojené hypotézy. Na závěr kapitoly jsou zmíněny limity práce, doporučení a přínos práce.

10.1 Sociodemografické charakteristiky rodičů

Jak uvádí Fagan et al. (2014) je důležité zahrnout do dnešního výzkumu stejné kvalitativní a kvantitativní rodičovské aspekty pro otce a matky. Proto v této bakalářské práci byly sbírány i odpovědi otců, byť jejich zastoupení nebylo vyvážené ženám. Konkrétně náš výzkumný soubor čítal 87 % žen – matek a 13 % mužů – otců. Ale i z citovaných prací je patrné, že získat muže do výzkumu je poněkud složitější než nábor matek. Buď se to přímo promítá do zaměření – nepoměrně velká část výzkumu je věnována matkám (Faltusová, 2017; Stárková, 2022; Toran & Özden, 2022), či se později u autorů, kteří přes tuto nevýhodu otce zapojí, projeví v nerovnoměrném zastoupení matek a otců ve výzkumném souboru (Ares et al., 2021; Bülow et al., 2021; Canzi et al., 2021; Fabiánová, 2020; Laufer & Bitton, 2021; Lee et al., 2021; Masopustová et al. 2018). Týká se to nejen závěrečných prací, ale i článků publikovaných v prestižních časopisech s impakt faktorem. Nutno podotknout, že tento trend je běžný u výzkumů dělaných během pandemie. Naopak v některých velkých výzkumech v zahraničí se zdá, že se trend převážného zapojení žen objevuje méně, výzkumníkům se daří sehnat vyrovnané počty rodičů (Craig et al., 2014; Kuppens & Ceulemans, 2019; Lari & Al-Emadi, 2022; Moore et al., 2020) a častěji se také objevují studie, které zahrnují pouze otce (Capaldi et al., 2003; Dotti Sani & Treas, 2016).

Zohledníme-li, že do výzkumu se zapojovali rodiče, kteří již měli dítě ve věku 3-11 let, tak průměrné věky rodičů (36 let pro ženy; 40 let pro muže) i ostatní věkové charakteristiky odpovídají těm, které se běžně v dnešní době ukazují ve výzkumech

z různých částí světa (Ares et al., 2021; Canzi et al., 2021; Faltusová, 2017; Laufer & Bitton, 2021; Masopustová et al., 2018).

Pohlaví dětí, které rodiče uvedli v našich výsledcích (48 % dívek a 52 % chlapců), s mírnou převahou chlapců odpovídá zjištění ostatních autorů (Kuppens & Ceulemans, 2019; Masopustová et al., 2018; Toran & Özden, 2022). Většina rodičů (60 %), která se zúčastnila našeho výzkumu, měla dvě děti, což je více, než uvádějí citovaní autoři (19–46 %; Canzi et al., 2021; Craig et al., 2014; Toran & Özden, 2022), mohlo to být tím, že zmíněné studie se zaměřovaly na mladší rodiče s prvním potomkem (Masopustová et al., 2018; Vařečková, 2021), nebo i tím, že v zahraničí je běžnější mít více dětí než jedno až dvě (Craig et al., 2014). Canzi et al. (2021) uváděli u starších rodičů i větší četnosti dětí ve vyšších věkových kategoriích. Zatímco v naší studii nejvíce rodičů (73 %) mělo děti ve věku 3–11 let, v jejich studii to bylo 48 % rodičů dětí do 13 let a 52 % bylo rodiči dětí starších 13 let až do dospělosti. Vysoký výsledek (73 %) v našem souboru je dán cílovou skupinou, přesně na rodiče minimálně jednoho dítěte ve věku 3–11 let, byl náš výzkum zaměřen.

Co se týče vzdělání, potvrzuje se, že do dotazníkového šetření se zapojují převážně vysokoškolsky vzdělaní lidé (Faltusová, 2017; Masopustová et al., 2018) a platí to i pro rodiče. V našem dotazníku to bylo 61 % matek vysokoškolaček a 74 % otců vysokoškoláků. Což je i přesto více, než jak se pohybují vysokoškoláci v jiných výzkumech, a to kolem 45–55 % (Lari & Al-Emadi, 2022; Lee et al., 2021; Masopustová et al., 2018; Toran & Özden, 2022). V jižních zemích je toto číslo ještě nižší 13–33 % (Ares et al., 2021; Canzi et al., 2021). Naopak v Izraeli se zapojilo 73 % vysokoškoláků (Laufer & Bitton, 2021). Matek středoškolaček bylo v našem souboru 29 %, o něco více (38 %) se podařilo sehnat Vařečkové (2021). Vyrovnanější poměr sehnala do výzkumu i Fabiánová (2020), a to 41 % vysokoškoláků a 39 % středoškoláků. Téměř 10 % žen v našem výzkumu mělo vzdělání bez maturity, což je poměrně velké zapojení této skupiny, kterou ostatní autoři uvádějí pomálu. Shrneme-li zastoupení různých úrovní vzdělání, není překvapením, že do výzkumu se zapojili převážně vysokoškolsky vzdělaní rodiče, jednak tento trend kopíruje zastoupení ve výzkumu v ČR i v obdobně rozvinutých zemích, ale i z podstaty cílové skupiny, kterou měli tvořit spokojení respondenti. Jak uvádí Červenka (2020), životní spokojenost roste s dokončeným vzděláním.

Do našeho výzkumu se zapojilo méně matek z Prahy (8 %), oproti výzkumu Masopustové et al. (15 %; 2018). Ostatní zastoupení obyvatel vesnic (29 %), obcí s RP (28 %) a okresních a krajských měst (35 %), odpovídalo výzkumu Vařečkové (2021). To,

že většina matek byla zaměstnána (87 %), odpovídá zjištění Masopustové et al. (2018), že 85 % žen se vrací do práce ještě před ukončením rodičovské dovolené, což autorka popisuje jako pozitivní jev a prevenci před mateřským vyhořením. Bez zohlednění pohlaví, stejně tak jako u výsledku Moore et al. (70 %; 2020), bylo v hlavním pracovním poměru přes 72 % rodičů. Přičemž to dělalo 96 % mužů, což je více, než v roce 2006 v Austrálii (93 %), ale méně pro ženy (62 %) ve srovnání s výsledky Craig et al. (2014; 70 %).

Téměř 93 % rodičů žilo s biologickým rodičem dětí, což je více, než uváděly autorky Kuppens & Ceulemans (84 %; 2019), to mohlo být dáno charakteristikou naší cílové skupiny, že se musí jednat o rodičovský pár, bez závažných problémů.

10.2 Společně strávený čas rodičů s dětmi

V této kapitole je diskutováno nejen množství společně stráveného času s dětmi, ale i jeho kvalita.

10.2.1 Kvantita

Pohlaví, jako jeden z hlavních faktorů, který ovlivňuje množství času rodičů stráveného s dětmi, jak uvádějí Craig et al. (2014), Van Lissa & Keizer (2020), se potvrdilo jako stěžejní i v našem výzkumu. V týdnu tráví bezesporu více času s dětmi ženy než muži. Konkrétně více než polovina (54 %) žen tráví s dětmi 5 a více hodin, zatímco u mužů je to 81 %, co tráví s dětmi 1–4 hodiny denně. Bude mít na tom vliv i další faktor, kterým je zaměstnání. Ukazuje se, že téměř shodné číslo u žen (51 %) je těch, které jsou na MD/RD/v domácnosti nebo mají k tomu práci jen na částečný úvazek, tudíž mají více času na dítě. Zatímco mužů pracovalo 96 % a 5 a více hodin trávilo s dětmi 9 % mužů. Což je pozitivní, protože kdyby bylo bráno stejnou měrou jako u matek, měla by to být pouze 4 % mužů. Po statistickém ověření se potvrdilo, že zaměstnání rodiče je silný faktor. Rozdíl v tom, kolik tráví zaměstnaný rodič a rodič na MD/RD nebo v domácnosti společně s dítětem, je statisticky významný, což souhlasí s výsledky, které uvádějí (Craig & Mullan, 2011), ale stejně tak jako zmínění autoři jsme zjistili, že množství času na děti není úměrné času, který rodič nestráví prací, jako ve studii Buehler & O'Brien (2011). Z našich výsledků množství času, který rodiče tráví s dětmi o víkend, by se dalo vyvodit, že i když otcové mají o víkend čas na děti, stejně s nimi více času tráví matky. Faktory pohlaví a zaměstnání se tedy různě prolínají.

Zajímavé a významné výsledky přineslo statistické vyhodnocení aktivito-hodin. Zaměstnání rodiče má statisticky významný vliv na to, jak a kolik času tráví rodiče s dětmi. Rozdíl byl mezi téměř všemi druhy zaměstnání v týdnu u žen. O víkendu byl statisticky významný rozdíl dokonce také prokázán mezi skupinou na MD/RD a v domácnosti a pracujícími ženami. Na rozdíl od mužů, kdy u mužů zaměstnaných a nezaměstnaných nebyl o víkendu statisticky významný rozdíl v aktivito-hodině. O víkendu se výsledek aktivito-hodin rodičů blížil normálnímu rozdělení. Spousta autorů (Broom, 1998; Buehler & O'Brien, 2011; Crockenberg & Litman, 1991; Harrison & Ungerer, 2002; Hsin & Felfe, 2014; In Masopustová et al., 2018; Huston & Rosenkrantz Aronson, 2005), uvádí, že jestli je matka zaměstnaná či je na RD/MD, nemá silný efekt na množství tráveného času s dětmi, nám se toto nepotvrdilo, ani o víkendu. Připočítávali jsme však i aktivitu do času, a to zřejmě ovlivnilo výsledek. Vycházeli jsme z domněnky, že je rozdíl mezi tím, když rodič tráví dvě hodiny denně s dětmi a dělá s ním spoustu aktivit často a mezi tím, když je rodič 8 a více hodin a nedělají spíš nic. Aktivito-hodina tedy vypovídá o intenzitě stráveného času s dětmi.

Můžeme potvrdit i to, že rodiče čas na děti ukrajují převážně ze svého osobního volného času (Craig et al., 2014). Naznačují to naše výsledky spokojenosti s množstvím a využitím volného času, kde rodiče odpovídali s nejnižším skórem spokojenosti ze všech možných kategorií, ženy byly dokonce s množstvím volného času nespokojeny jako s jedinou kategorií.

Jestliže se od roku 1985 do roku 2000 čas s otců s dětmi v USA ztrojnásobil na 7 hodiny týdně, jak uvádějí Fagan et al. (2014), bylo by zajímavé porovnat, zda za posledních 20 let došlo k tak rapidnímu nárůstu i u nás. Protože když pomíneme, že 81 % mužů tráví s dětmi 1–4 hodiny denně ve všední den, musíme přičíst i 81 % mužů, kteří tráví 5 a více hodin s dětmi denně o víkendu nebo dovolené. Nejenom otcové, ale i matky rapidně předčily množství času tráveného s dětmi, který udávají ostatní autoři (Dotti Sani & Treas, 2016). Srovnáme-li nejvyšších 123 minut u nich uváděných pro vzdělané ženy, je to jen 18 % z našich respondentek. Přitom 79 % tráví denně 3 a více hodin s dětmi. Obdobné by to bylo při srovnání dat u matek i otců ostatních autorů (Bianchi et al. 2005; Borràs et al., 2021; Ellingsæter et al., 2022; Raley et al., 2012; Wray et al., 2021). Problémem při srovnávání údajů tráveného času s dětmi z časových deníků by mohlo být to, že různí autoři započítávají do výzkumu různě strávené časy.

Potvrzuje se, na co přišli zmiňovaní autoři (Buehler & O'Brien, 2011; Gauthier et al., 2004), že i přes to že doba přináší zaneprázdněnost a spoustu možností rodičům, má čas

strávený s dětmi narůstající tendenci a rapidně se za posledních 20 let znásobil. I to, že množství času mužů a žen se vyrovnává, jak je vidět při srovnání trávení času s dětmi u matek a otců o víkendu a dovolených. Stejně ale pořád matky tráví více času s dětmi (Raley et al., 2012).

Co se týče trávení času s dětmi a rozdílu mezi ženami a muži a spokojenosti s ním, ve výzkumu Lari & Al-Emadi (2022) zjistili, že 56 % mužů tráví dost času s dětmi, 48 % žen uvedlo, že netráví dost času s dětmi. V našem výzkumu bylo číslo podobné pro otce (55 %), ale matky v našem souboru byly přesvědčeny, že tráví s dětmi dost času (75 %). I jiné charakteristiky tohoto výzkumu seděly s naším, což je zajímavé, protože se jednalo o výsledky ze země Perského zálivu.

Nezjišťovalo se, zda respondentky tráví čas i samy bez dítěte, tak jako ve studii Masopustové et al. (2018), kde bylo zjištěno, že ještě v 18 měsících věku dítěte nebylo 19 % matek samo bez dítěte. Avšak z ostatních důkazů by se dalo vyvodit, že tomu tak bylo i u našich respondentek. Ačkoliv musely mít dítě ve věku starší než 3 roky, mohly mít také mladší dítě a být s ním na MD či RD, což ovlivňovalo dobu, kterou s dětmi trávily. Bylo to téměř 33 % žen, které byly s dětmi více než 8 hodin ve všední den. K tomu již zmíněný fakt, že spokojenost s volným časem byla ta celkově nejhůře bodovaná, u žen dokonce nejčteněji na stupnici nespokojenosti.

Z tohoto a z již dříve zmíněného by se dalo tvrdit, že ideologie intenzivního rodičovství, tak jak jí popisují citovaní autoři (Cheung & Lui, 2022; Craig et al., 2014; Kutrovátz, 2017), zasahuje i naše respondenty. Intenzivní rodičovství přináší různá nebezpečí, jak zmiňují Daňsová et al. (2021) a Kutrovátz (2017), vedoucí ke stresu až rodičovskému vyhoření. I přes to náš vzorek rodičů ve výsledcích životní spokojenosti prokázal, že až k takto hlubokým negativním jevům u nich nedochází, i když za alarmující bychom mohli považovat slabě hodnocenou spokojenost s duševní kondicí u otců, a ještě slabší u matek. To by se dalo využít jako důležité zjištění pro praxi.

10.2.2 Kvalita

Na vyhodnocení výsledků kvality stráveného času rodičů s dětmi je zajímavé, že ačkoli grafy podílů jednotlivých aktivit o víkendu a všedním dnu na celku nevykazují markantní rozdíly, při statistickém vyhodnocení vyšlo, že typy aktivit se o víkendu a ve všední den statisticky liší. Kromě povídání si, kde nebyl statistický rozdíl mezi víkendem a všedním dnem, jakožto nejčastější aktivitou u mužů i žen. A nebyl statistický rozdíl ani u

nejméně frekventované aktivity, a to je společné používání displejů mezi víkendem a všedním dnem. Zajímavé je, že rodiče se hodně s dětmi mazlili (2.-3. nejčastější aktivita), ale matky statisticky významně méně o víkendu než ve všední den.

Srovnávali-li jsme muže a ženy a jejich aktivity ve všedním dnu, zjistili jsme, že byly statisticky významné rozdíly mezi muži a ženami ve trávení společného času, kromě toho, že se obdobně (statisticky nevýznamně rozdílně) věnovali muži i ženy společným displejům, domácím úkolům a jiným činnostem. O víkendu se pak rozdíly mezi muži a ženami více stíraly. Přibylo aktivit, ve kterých mezi sebou neměli muži a ženy statistické rozdíly. Kromě těch zmíněných v týdnu, ještě nebyl rozdíl ani u sportování, vyražením do přírody, díváním se na TV a hraním si a tvořením. Dalo by se tedy říci, že o víkendu trávili matky a otcové s dětmi čas obdobně, kdežto v týdnu mají aktivity s dětmi rozděleny jinak. Jako velice důležitý se ukázal výsledek, že povídání si s dětmi má zásadní podíl na aktivitě s dětmi u žen, ale i mužů.

Muži si s dětmi více hráli a sportovali s nimi než ženy a uváděli to jako velmi četnou odpověď, což Paquette (2004) i Jia et al. (2012) považují za velice přínosné pro jejich vztah a dětský vývoj. Matky zase trávily s dětmi více času u aktivit spojených s chodem domácnosti, to potvrzují i Lam et al. (2012). Stejní autoři zjistili, že otcové tráví s dětmi více času u médií, zde jsme statisticky významný rozdíl nenašli, ač si otcové tuto aktivitu s dětmi volili četněji než ženy.

Dotti Sani & Treas (2016) uvádějí, že trávení času s dětmi aktivitami jako je cestování, kultura, vzdělávání se, je spojeno se střední třídou a vyšším vzděláním rodičů. To se v našem souboru, který tvořili z převážné většiny vysokoškolsky vzdělaní lidé potvrdilo jen částečně. Cestování bylo nejoblíbenější aktivitou o víkendu, ale kultura tvořila o víkendu pouze kolem 5 % ze všech aktivit, v týdnu ještě méně (4 %). To by mohlo být způsobeno finanční situací rodin, pro které není příhodná doba, to potvrzuje i nízká spokojenost rodičů s finanční situací, kterou vnímaly hůře matky. To se mohlo odrazit na plánování aktivit ženami, které je běžné u zaopatřených matek (Gracia, 2015). Těmi by se naše respondentky mohly považovat, dáno charakterem cílové skupiny. Dalším důvodem nízkého využití kultury ke trávení času s dětmi mohlo být to, že se rodiny naučily trávit čas jinak v době koronaviru (Hradilová, 2022; Moore et al., 2020) a u těchto návyků zůstaly. Kultura musela být často nahrazena výlety a vycházkami do přírody nebo sportováním po vlastní ose (Moore et al., 2020), to vše by naše výsledky podpořily.

Sociální třídu, jako Ares et al. (2021) a Gracia (2015), jsme nezkoumali, ale bylo příjemným zjištěním, že rodiče společné sledování TV volí až na osmém místě z nabízených aktivit, a společné použití displejů ještě méně, v týdnu i o víkendu. U nižší sociální třídy ve výzkumech zmíněných autorů byly toto hlavní aktivity trávení volného času s dětmi. Nicméně je trochu znepokojivé, že v týdnu i o víkendu porazila televize ve své četnosti kulturu, zatímco kultura alespoň o víkendu předčila čas věnovaný malým displejům. To však nevypovídá nic o tom, kolik času pak děti ještě tráví o samotě s displejem, protože do našeho sledování byl zahrnut pouze společně strávený čas u TV nebo displejů s rodiči. Nicméně i přes to, že nebyl sledován přímo čas strávený u televize, vypadá to, že trend běžný v době koronaviru, že rodiče a děti i společně hojně využívali televize a displeje k trávení času (Ozturk Eyimaya & Yalçin Irmak, 2021), už spíše pominul.

Na druhou stranu, srovnáme-li naše výsledky s pohledem dětí, který zkoumala Stejskalová (2019), zřejmě by děti našich respondentů byly za trávení času u televize s rodiči a za společné používání displejů rády, protože tyto se ukázaly jako oblíbené činnosti dětí s rodiči. Zřejmě by odpovídala i jejich nespokojenost s kvantitou času otců a s kvalitou času matek. Co by zajisté ocenily děti našich respondentů, že o víkendu a dovolených hodně s rodiči cestovaly.

Dotti Sani & Treas (2016) sledovaly u rodičů čas, který tráví rutinními činnostmi s dětmi. My jsme v našem výzkumu chtěli spíše zohlednit čas, kdy se na sebe děti a rodiče mohou více napojovat, i kdyby to bylo při rutinních činnostech, a to konkrétně povídáním si a mazlením. Poté jsme vybírali pozitivní a přínosné aktivity pro děti, jako je sportování, hraní si, kultura a výlety. Další kategorií byly aktivity spojené s povinnostmi jako domácí úkoly, péče o domácnost a do kontrastu jsme dali aktivity, kdy spolu tráví čas spíše pasivně nebo méně kvalitně, jako je právě sledování TV, použití displejů a nakupování. Bylo potěšující zjistit, že ty aktivity vyšší kvality u našich respondentů zcela převládaly. Na prvních čtyřech místech bylo povídání si, hraní si, mazlení se a výlety. Nutno ale podotknout, že hodnocení vhodnosti či nevhodnosti nebylo předmětem rozsáhlého výzkumu a vychází pouze z vlastních pozorování, zkušeností, pilotního výzkumu a pár citací (Hutton et al., 2020; Pöthe, 2017).

Například autorky Craig et al. (2014) sledovaly obdobné aktivity jako náš dotazník, přičemž je dělily do tří podobných kategorií. Zjistily, že rodiče se věnují dětem daleko aktivněji, zvláště pak otcové, než tomu bylo v minulosti, což by se našimi výsledky kvality stráveného času dalo potvrdit. K obdobným závěrům dospěli i Mancini & Pasqua (2009).

Wray et al. (2021) poukázali na to, že rodiče rádi a často tráví s dětmi čas u jídla. V našem výzkumu toto nebylo přímo zjišťováno, ale dalo by se říci, že je tento čas zahrnutý rodiči v aktivitě povídání si, která byla nejčastější aktivitou mužů a žen v týdnu i o víkendu. Troufáme si tvrdit, že právě komunikace u jídla je to, co rodiče na společném stolování s dětmi baví.

Výsledky kvantity i kvality tráveného času by se daly shrnout také tak, že jsou ovlivněny zaměstnáním. Potvrzuje se však to, co uvádějí Fagan et al. (2014), že otcové a matky se stále více podobají mezi svými rolemi, typem chování, jak zapojují děti, a množstvím času, který s dětmi tráví. Autoři však připouštějí, že některé výzkumy naznačují, že oba rodiče ovlivňují děti podobně, ale že účinky mohou být silnější u matek. A toto tvrzení posiluje právě výsledek, že ač se působení rodičů o víkendech a dovolených vyrovnává, tak přes týden tráví více času s dětmi matky, potvrzuje i Van Lissa & Keizer (2020).

Podíváme-li se na výsledky trávení času z pohledu spolu-rodčovství, jakožto výsledku zájmu o rovnoměrné zapojení rodičů, můžeme vidět nesoulad v tom, jak to vnímají ženy a muži. S tvrzením, že společně s partnerem/partnerkou trávíme s dětmi dost času souhlasilo 62,2 % matek a 79,2 % otců. Většina matek (82,7 %) byla přesvědčena, že samy bez partnera tráví s dětmi dost času. Naopak u mužů s tímto tvrzením souhlasila méně než polovina respondentů (47,2 %). Na vyrovnání těchto čísel by se měla zaměřovat preventivní opatření v podpoře rodiny, jak navrhuji citovaní autoři (Feinberg & Kan, 2008; Van Lissa & Keizer, 2020), aby bylo podpořeno blaho dítěte a mezirodčovské vztahy, které nevyrovnaným rozdělením v péči o děti mohou trpět (Feinberg & Kan, 2008; Hawkins et al., 2022). Rodiče z našeho výzkumného souboru sice hodnotili partnerský vztah často jako ten vztah, ve kterém jsou spokojeni, ale to mohlo být způsobeno tím, že se jednalo o rodiče bez trvalých vážných problémů, u nichž by právě prevence mohla zamezit partnerským problémům v budoucnosti.

10.3 Spokojenost

Vzhledem k tomu, jak je termín životní spokojenosti rozsáhlým pojmem (Pivarč, 2022) související s obsáhlým výzkumem, bylo našim cílem již od začátku věnovat se pouze spokojeným rodičům. Tak byla i definována cílová populace pro náš výzkumný soubor. Jak uvádí Hamplová (2006), míra spokojenosti je velmi subjektivní, proto bylo necháno přímo na respondentech, zda se cítí jako rodiče bez závažných problémů, u kterých by se dalo očekávat, že budou v životě spokojeni a do výzkumu se zapojí.

Determinanty životní spokojenosti, které uvádí Höhne (2022), jako materiální podmínky, sociální zázemí a duševní pohoda, se v našem výzkumu potvrdily. Spokojenost se vztahy tvořila 22 % celkové životní spokojenosti (CŽS) žen a 23 % CŽS mužů. Spokojenost se zaměstnáním, tvořila 18,5 % CŽS žen a 22 % CŽS mužů. Spokojenost se zdravím tvořila 19 % CŽS žen a 22 % CŽS mužů. A nakonec spokojenost s dětmi tvořila 40 % CŽS žen a 33 % CŽS mužů.

Vycházeli jsme z toho, že rodiče ve spokojeném partnerství, v dobré ekonomické situaci, jsou spokojeni (Hamplová, 2006; Höhne, 2022; Nešporová & Hamplová, 2014). Na základě toho se předpokládalo, že rodičovství bude mít u spokojených rodičů na životní spokojenost velký vliv. A to bylo základem pro naše hypotézy.

Předpoklad celkové spokojenosti rodičů se vyplnil, protože v průměru se respondenti vyjadřovali ve všech kategoriích životní spokojenosti jako spíše spokojeni. Tím se naši respondenti podobají těm ze severozápadní Evropy (Nešporová & Hamplová, 2014). Výjimkou byla pouze kategorie množství volného času, kde průměrný výsledek byl spíše nespokojeni, o tom později. Nepotvrdily se ale výsledky Nešporové & Hamplové (2014) v tom, že spokojenost s dětmi je vyšší u mužů než u žen, v našem souboru spokojenost s dětmi u mužů (33 %) neměla takový podíl na celkovou životní spokojenost jako u žen (40 %).

Hypotéza, kterou tento výzkumný záměr přinesl je – **H3A Spokojenost s dětmi se projevuje na celkové životní spokojenosti více u matek než u otců**, byla **přijata**. Jak se ukázalo, spokojenost s dětmi má v životě rodičů velkou váhu a velkou měrou se promítá do celkové životní spokojenosti, a to nejen matek, ale i otců, a to zásadně více než všechny ostatní zmíněné determinanty životní spokojenosti. Ženy i muži byli nejvíce spokojeni s radostí, kterou jim přinášejí děti, s úspěchy dětí a se vztahem s dětmi. To naznačovala už Hamplová (2006), že rodinný stav ovlivňuje životní spokojenost. I faktory, které zkoumaly Křížková & Hašková (2003), jako vztahy, práce a společenský život, se potvrdily jako důležité pro obě pohlaví i v našem výzkumu. S tím že ženy pociťovaly větší nespokojenost s volným časem a sociálním životem, to se však kompenzovalo spokojeností s dětmi, která u nich tvořila vyšší podíl z CŽS než u mužů. Kaspříková (2008) také zjistila, že nejvíce byly ženy spokojené ve svém vztahu k vlastním dětem. Její výsledky dále prokázaly, že čím více měla žena dětí, tím méně byla spokojena v oblasti volného času.

S volným časem souvisela další hypotéza – **H4_A Životní spokojenost souvisí se spokojeností s množstvím volného času více u matek než u otců**, která byla **přijata**. Faltusová (2017) přišla na to, že matky na rodičovské dovolené ve Zlínském kraji, které měly dítě ve věku do 4 let, jako nejvíce negativní faktor hodnotily nedostatek volného času. Toto se potvrdilo i v našem souboru matek starších dětí, do které naše respondentky spadaly, přičemž jsme měli k dispozici i výsledky otců, které jsme mohli porovnat. I přes předpoklad, že množství volného času bude mít u matek na ČŽS velký vliv bylo překvapením, že tato kategorie jako jediná dosahovala negativních hodnot, tj. nespokojenosti, jak už bylo naznačeno.

Kaspříková (2008) dokázala, že čím více měla žena dětí, tím méně byla spokojená v celkové životní spokojenosti. To bylo námětem další hypotézy – **H1_A Životní spokojenost rodičů závisí na počtu dětí v rodině**, kterou jsme **nemohli přijmout**. V našem souboru ženy ani muži neprokázali závislost počtu dětí na životní spokojenosti. Je to sice v rozporu s tím, na co přišla Kaspříková (2008). Naopak v průběhu lockdownů se větší počet dětí jevil jako výhoda. Je zajímavé, že rodiče se dvěma nebo více dětmi hlásili pozitivnější změny v rodinném životě ve srovnání s rodiči, kteří měli jedno dítě (Canzi et al., 2021). Matky, které byly za normálních okolností velmi autoritativní se stávaly demokratičtějšími ve výchově, pokud měly více dětí (Toran & Özden, 2022).

Dále autoři zmiňovali, že je životní spokojenost ovlivněna finanční situací rodiny (Červenka, 2020; Höhne, 2022). Ta však v našem výzkumu nebyla zjišťována, na rozdíl od typu zaměstnání. Kaspříková (2008) také potvrdila tím, že nejméně byly matky na MD spokojeny s finanční situací. Bylo tedy vyvozeno, že finanční situace bude souviset nejen s typem zaměstnání. S tím, jestli rodiče pracují, či jsou na MD/RD anebo v domácnosti může souviset řada proměnných. Například to, kolik mají volného času pro sebe, kolik hodin denně rodiče tráví s dětmi, jak jsou spokojeni se svojí finanční situací, jak jsou spokojeni se svým duševním stavem, jak jsou spokojeni se zaměstnáním partnera atd. Abychom všechny tyto faktory zkusili zahrnout, byla vyvozena další hypotéza – **H2_A Životní spokojenost matek závisí na tom, zda jsou na mateřské/rodičovské dovolené nebo pracují**. Hypotézu jsme však **nemohli přijmout**. Mohlo by to být právě tím, že životní spokojenost může záviset na tolika proměnných, které jsou spojeny se zaměstnáním matky, že nelze přímý vztah jednoznačně prokázat. Pravda ale byla, že osobní finanční situace byla málo uspokojivá i pro naše respondentky.

Kromě duševní kondice dětí, byly ženy méně spokojeny se všemi položkami v kategorii zdraví než muži. Může to být dáno tím, že problematika zdraví je v rodinách často ponechána na matce, a to včetně péče o nemocné děti či čerpání OČR (ošetřování člena rodiny). Bylo tomu tak i v době koronaviru (Šimková, 2021). Výrazně méně spokojeny pak byly ženy se svým tělem/vzhledem než muži. To neodpovídá úplně zjištěním Faltusové (2017), kdy ženy byly se svým zevnějškem výrazně spokojeny.

10.4 Trávení času a životní spokojenost

Spokojenost rodičů v partnerství souvisí se spoluprací a zapojením obou rodičů do rodičovství. U mužů ještě více než u žen souviselo to, jak se cítili spokojeni ve vztahu se svou partnerkou, s tím, jak měli možnost se na výchově dítěte podílet (Hock & Mooradian, 2013; Liu & Wu, 2018; Masopustová et al., 2018; Peltz et al., 2018). I přestože jsme toto na našem souboru statisticky netestovali, dalo by se říci, že naši rodiče byli spokojeni jak v partnerských vztazích, tak s tím, kolik času tráví se svými dětmi (75 % matek a 55 % otců). S tímto souvisely další dvě hypotézy – **H5_A Životní spokojenost matek souvisí s množstvím času stráveného s dětmi** a **H6_A Životní spokojenost otců souvisí s množstvím času stráveného s dětmi**. Mohli jsme **přijmout** pouze hypotézu **pro ženy**. Tzn., u žen jsme potvrdili, že to, kolik času stráví s dětmi ovlivňuje jejich životní spokojenost, u mužů jsme toto **nemohli přijmout**. Vzhledem k tomu, že ženy trávily více času s dětmi než muži, a to hlavně ve všední den, očekávali jsme významný rozdíl ve spokojenosti hlavně u těch žen, které trávily s dětmi více jak 8 hodin denně, tj. více než 40 hodin týdně, ale ten nebyl statisticky významný. Přitom se potvrdil právě opak, že statisticky významně méně byly spokojeny ženy, které trávily s dětmi pouze 10 až 20 hodin týdně, od kategorie nejspokojenějších žen, které trávily 20 až 30 hodin týdně, tj. 3–4 hodiny denně. U mužů neprokazatelnost hypotézy mohla být dána tím, že četnosti v jednotlivých kategoriích trávení času byly nízké, stejně jako celkový počet mužů.

I když se předchozí hypotézy potvrdily jen u matek, zajímalo nás stále, zda je vztah mezi tím, kolik rodiče tráví času s dětmi a tím, jak jsou spokojeni v dílčí kategorii, jako je spokojenost s dětmi. Bez toho, aniž by nás zajímal vliv pohlaví. Na základě toho byla vytvořena další hypotéza – **H8_A Spokojenost rodičů s dětmi souvisí s množstvím času stráveného s dětmi**. Tuto **hypotézu** jsme byli schopni **přijmout**. Přičemž rodiče, kteří tráví 10 až 20 hodin týdně jsou ti nejméně spokojeni se svými dětmi. A rodiče, kteří tráví s dětmi 20 až 30 hodin jsou ti nejspokojenější se svými dětmi. Otázkou zůstává, v jakém směru toto

funguje, zda rodiče netráví tolik času s dětmi, protože jsou s nimi nespokojeni, nebo zda jsou s nimi nespokojeni, protože s nimi tráví málo času. Toto téma by bylo zajímavé zkoumat z pohledu dětí samotných. Nicméně výsledek závislosti spokojenosti s dětmi na množství času je totožný s výsledkem závislosti CŽS na množství času. Což odpovídá tomu, že spokojenost s dětmi tvoří důležitý podíl na celkové životní spokojenosti rodičů.

S množstvím tráveného času s dětmi a spokojeností s dětmi a CŽS souvisí i již diskutované intenzivní rodičovství. Potvrdil se i předpoklad vycházející z literatury, že intenzivní rodičovství a např. *Yummy mummy* mateřství vedou spíše k osobní nepohodě rodičů (Daňšová et al., 2021; Kutrovátz, 2017; Masopustová et al., 2018), i kdyby efekt na dítě byl sebevíce pozitivní. I přestože nebylo našim cílem matky do těchto kategorií rozřadit, mohly bychom zde počítat s velkým procentem matek (33 %), co trávilo s dětmi více než 8 hodin denně. Jednoduché doporučení by zde znělo – všeho s mírou.

Literatura zabývající se životní spokojeností a tím, jak rodiče tráví svůj čas s dětmi je nedostupná. I přes to nás zajímalo, jestli mezi těmito proměnnými je nějaký vztah a ověřovali jsme hypotézu – **H7_A Životní spokojenost rodičů souvisí s tím, jak tráví čas s dětmi.** Tuto hypotézu **jsme nepřijali.** Nemůžeme tvrdit, že jakou aktivitu si rodiče zvolí pro společný čas s dětmi, ovlivňuje jejich životní spokojenost. Toho by se dalo využít při volbě aktivit a mohli bychom jako rodiče vybírat spíše z toho, co se líbí dětem a co je pro ně přínosné.

Z uvedeného vyplývá, že se potvrzuje základní předpoklad, že rodičovství má významný vliv na životní spokojenost a že trávení času s dětmi je důležitý faktor v rodičovství, tudíž jako takový má také vliv na životní spokojenost a zejména pak na její dílčí část, kterou je spokojenost s dětmi. Přičemž množství času je to, co ovlivňuje spokojenost, a ne jeho kvalita.

10.5 Vliv doby s koronavirem na rodičovství

Různí autoři dospěli k různým výsledkům, co se týče vlivu koronaviru na životní spokojenost rodičů. Někteří (Ares et al., 2021; Canzi et al., 2021; Höhne, 2022) hodnotili negativně, jiní (Hradilová, 2022; Laufer & Bitton, 2021) pozitivně. I naše testování nepřineslo jednoznačný výsledek. **H9_A Existuje vztah mezi prožíváním rodičovské spokojenosti v době po koronaviru a tím, jak rodiče hodnotí vliv koronaviru na rodičovství, byla přijata.** Z tohoto statistického testování ale víme pouze to, že rodiče, u

kterých nemá rodičovství vliv na životní spokojenost vypověděli, že doba s koronavirem jejich životní spokojenost zlepšila. Jak však víme z předešlých testování, rodičovství má významný vliv na životní spokojenost. Nemůžeme ale potvrdit, že vliv koronaviru na rodičovství byl negativní. Náš výsledek se tedy spíše blíží těm nerozhodným až pozitivním, které uvádí zbylí autoři (Bülow et al., 2021; Hradilová, 2022; Laufer & Bitton, 2021; Toran & Özden, 2022). Právě proměnná rodičovská spokojenost, testovaná v této hypotéze, která dle standardizovaných dotazníků není zkoumána, byla i důvodem konstrukce vlastního dotazníku životní spokojenosti pro rodiče, který by tuto oblast lépe mapoval.

Otázkou zůstává, zda se obavy o zdraví a zhoršení psychického stavu rodičů během pandemie (Ares et al., 2021; Laufer & Bitton, 2021; Lee et al., 2021), promítlo do jejich nízké spokojenosti s duševním zdravím po pandemii, která se v našich výsledcích ukázala.

Prožívání životní spokojenosti u rodičů, zejména u žen, bylo ve výzkumech hodnoceno spíše s negativními výsledky, tj. matkám se během koronaviru snížila životní spokojenost (Höhne, 2022; Rana et al., 202; Vařečková, 2021). S ohledem na tyto výzkumy nás zajímalo v **H10_A**, zda **existuje vztah mezi prožíváním životní spokojenosti v době po koronaviru a tím, jak rodiče hodnotí vliv koronaviru na životní spokojenost**. A zjistili jsme, že existuje, že tuto **hypotézu** můžeme **přijmout**. Rodiče, kterým se celková životní spokojenost v době koronaviru zhoršila, se statisticky významně lišili ve své celkové životní spokojenosti po koronaviru od rodičů, kterým se životní spokojenost koronavirem zlepšila. Ti tedy vykazovaly statisticky významně vyšší skóre celkové životní spokojenosti.

Ověření těchto výsledků nám zároveň slouží jako potvrzení konzistentnosti odpovědí respondentů. **Můžeme shrnout, že kdo byl málo spokojený v době koronaviru, byl málo spokojený i po něm, a naopak. Koronavirus tedy neměl zcela zásadní vliv na životní spokojenost při zpětném hodnocení**, to se liší od toho, jak vnímání životní spokojenosti hodnotili respondenti přímo během Covidu ve výzkumech zmíněných autorů.

10.6 Limity

Za zásadní limit práce považujeme, že velikost populace nebylo možné zjistit, a tudíž přesněji odhadnou minimální počet respondentů, aby byl vytvořen reprezentativní soubor, či aby byla provedena analýza síly testu. I přes to jsme přesvědčeni, že cílová populace neměla být popsána jinak. A vzhledem k tomu, že se výběrový soubor identifikoval sám, nebylo ani lepšího výběru, než který byl proveden. Spoléhalo se jednoduše na to, že každý

jedinec, který se zapojí musí subjektivně uznat, zda spadá do definice „normálního spokojeného“ rodiče. Nechtěli jsme pro tento nedostatek upustit od kvantitativního šetření. Musí se však počítat s tím, že výsledky pravděpodobně nemohou být zobecněny na celou populaci, hlavně u mužů.

Výzkum nemapuje čas, který rodič stráví s konkrétním dítětem, ten se liší určitě v intenzitě, nastaveném vztahu, ve věku dítěte, jeho pohlaví, v tom, zda je, či není biologickým dítětem atd. Primárním záměrem však bylo vyhodnotit pohled rodiče, který je ve výzkumech zanedbáván, přes to by byl pohled dítěte zajímavým doplněním.

Nemapovali jsme konkrétně a jmenovitě čas, který rodiče tráví s dětmi rutinními aktivitami v péči o dítě, jako je hygiena a stravování. Tímto časem se zabývá řada autorů, kteří byli zmíněni v literárním přehledu. Jsme si vědomi toho, že tento čas je podstatný a teoreticky by měl být zahrnut v odpovědích *Povídáme si, Děláme, co je potřeba udělat doma..., Děláme něco jiného*. Tyto aktivity by pak měly lépe popisovat situaci, kdy rodiče s dětmi tento čas tráví vědomě a ne rutinně.

Mimo jiné ve výčtu aktivit, jak rodiče tráví svůj čas s dětmi, chybí pro někoho základní aktivity, jako je například čtení, prohlížení si fotek, hraní na hudební nástroj atd. Nebylo možné pojmout všechny aktivity, vycházelo se tedy od těch nejčastějších, které vyplynuly z pilotního výzkumu a zbylým byl dán prostor v kategorii *Děláme něco jiného*.

Jak vyplynulo i z odpovědí na otevřenou otázku – *Cokoliv chcete dodat k tématu, co podle Vás souvisí s Vaší výchovou, rodičovstvím, životní spokojeností a proměnou v době koronaviru a nebylo zmíněno* – v otázkách sociodemografického původu chyběly otázky na umístění dětí v instituci. Domnívám se však, že toto lze vyvodit z času, který rodiče tráví se svými dětmi i z ostatních odpovědí. Nebylo tudíž primárně zjišťováno. Zásadnějším nedostatkem se jeví fakt, že v dotazníku nebylo zjišťováno, kolik hodin rodiče denně věnují práci, což by byl lépe vypovídající údaj než to, jakému typu práce se věnují.

Ve výsledcích jsme museli pracovat i s tím, že mnoha rodičům chyběla neutrální odpověď u otázek týkajících se pandemie. I když někteří rodiče se i přes to nakonec uchýlili k odpovědi, část jich některé otázky nevyplnila a s tím jsme museli při vyhodnocení počítat.

10.7 Doporučení, aplikovatelnost, přínosy do praxe

Práce přináší doporučení preventivního charakteru pro rodiče. Jestliže víme, že rodiče intenzivním rodičovstvím, které sebou nese mnoho hodin strávených s dětmi, mohou zažívat nespokojenost, je dobré z odborných kruhů toto rodičům sdělovat a apelovat na udržení volného času. Na druhé straně jsou rodiče, kteří se svými dětmi tráví málo času a tam je už riziko nejen snížené spokojenosti rodičů, ale i neblahý vliv na dítě a jeho vztah s rodiči. Těmto rodičům by se například hodilo, kdyby nemuseli trávit v práci tolik hodin, to jsou témata pro preventivní podporu rodin, ať už sníženými úvazky, nebo finanční pomocí.

Všechna tato doporučení by měla vézt k vyrovnanějšímu spolu-rodičovství, které může být následováno spokojeným partnerským vztahem a následnou nižší mírou rozvodů ve snaze o zachování spokojené rodiny pro děti i rodiče.

Přínos této práce je zavedení aktivito-hodiny, proměnné, která bere v úvahu nejen čas strávený s dětmi jako takový, ale i jeho intenzitu, což je ve studiích často opomíjeno.

Tato bakalářská práce se také více věnovala rodičovské spokojenosti, kterou jsme ještě oddělili od spokojenosti s dětmi, která se u rodičů ukázala jako zásadní součást životní spokojenosti.

V rámci dotazníku byly zkoumány i další aspekty rodičovství, jako je výchovný styl rodiny i původní rodiny rodiče, vzdělávání se rodičů, spokojenost s chováním dětí atd. Po vyhodnocení uvedených proměnných v následujícím výzkumu, dohromady s těmi vyhodnocenými v této bakalářské práci, si budeme moci udělat ještě lepší obrázek o rodičovství a životní spokojenosti.

11 ZÁVĚR

Cílem práce bylo zmapovat, kolik běžní rodiče tráví času se svými dětmi a jakým způsobem a zjistit, zda tento důležitý aspekt rodičovství souvisí s jejich životní spokojeností. Bylo přihlédnuto i k sociodemografickým charakteristikám rodičů. To vše s ohledem na to, že rodiče mají za sebou náročnou dobu s koronavirem. Cíl se podařilo splnit, a přitom ověřit hypotézy.

Bylo zjištěno, že 54 % žen tráví s dětmi 5 a více hodin, zatímco u mužů je to 81 %, co tráví s dětmi 1–4 hodiny ve všední den. Přitom nejspokojenější jsou rodiče, kteří tráví s dětmi 3–4 hodiny denně, a přitom jim zbyde volný čas pro sebe. Potěšujícím zjištěním bylo, že rodiče tráví čas u pro dítě prospěšných aktivit, jako je povídání si, mazlení se, hraní si a chození na vycházky, a to bez ohledu na pohlaví rodiče. I přes to, že doba s koronavirem zvýšila čas trávený u TV a s displejem, nyní toto už nejsou časté společné aktivity rodičů s dětmi.

Připomeňme si znovu první výzkumný problém. **Souvisejí vybrané aspekty rodičovství – jako je množství a kvalita tráveného času s dětmi – s životní spokojeností rodičů?** Z uvedených výsledků potvrzujeme základní předpoklad, že trávení času s dětmi jakožto důležitý faktor v rodičovství, má statisticky významný vliv na životní spokojenost. Zejména pak na její dílčí část, kterou je spokojenost s dětmi, a to více u matek než u otců. Přičemž množství času je to, co ovlivňuje životní spokojenost rodičů i dílčí spokojenost s dětmi, a ne jeho kvalita. Důležité je tedy kolik času rodiče tráví s dětmi, a ne jakým způsobem.

Druhý výzkumný problém byl definován takto: **Jaký vztah v problematice rodičovství a životní spokojenosti má doba ovlivněná koronavirem?** Můžeme shrnout tak, že kdo byl málo spokojený v době koronaviru, byl málo spokojený i po něm a naopak, kdo byl spokojený v době koronaviru byl spokojenější i po něm. Koronavirus tedy neměl zcela zásadní vliv na změnu životní spokojenost při zpětném hodnocení rodiči.

Prokázali jsme také, že některé aspekty rodičovství závisí na pohlaví rodiče, ale zdaleka ne všechny. Nemůžeme říci, že životní spokojenost závisí na počtu dětí v rodině. Nemůžeme říci, že životní spokojenost matek závisí na tom, zda jsou na

mateřské/rodičovské dovolené nebo pracují. Můžeme říci, že spokojenost s množstvím volného času rodičů koreluje s životní spokojeností rodičů.

Jeví se důležitě, aby rodiče s dětmi trávili přiměřené množství času s ohledem na to, aby jim samotným zbývalo dostatek volného času pro sebe. Tato kombinace může vést ke spokojenějším rodinám. Protože spokojený rodič je základem pro spokojené dítě. Další výzkum by se mohl zaměřit na to, jaké aktivity jsou vhodné a přínosné pro děti a navrhnout doporučení, která by spojovala přínosné aktivity pro dítě s optimálním množstvím společně stráveného času vedoucího k celkové životní spokojenosti rodiny. Pakliže životní spokojenost rodiče není ovlivněna tím, co s dítětem dělá, může se na výběr aktivit soustředit z pohledu přínosu pro děti a nabízet hlavně adekvátní čas ke společným aktivitám.

Bude považováno za úspěch, i kdyby si jen pár rodin mohlo díky tomuto výzkumu uvědomit, co jejich pohodu v rodičovství ohrožuje, i když optikou výzkumu to bude nevýznamný a těžko reprezentovatelný výsledek. Je pozitivní, že mohl tento výzkum tímto způsobem posloužit, i přes to že zřejmě nedosáhl zobecnění na celou populaci rodičů bez závažných problémů, stejně může být přínosem do praxe. Považuji za zásadní poukazovat i na blaho rodičů, což bylo také skrytým cílem této bakalářské práce. Toto téma je ve výzkumech přehlíženo, věda se více zaměřuje na spokojenost dětí a jejich vývoj po působení rodičů, což je samozřejmě důležité. Méně se řeší samotná prevence, proč a jak vlastně rodičům navrhnou, jak být spokojenějšími v jejich životech. Na populaci rodičů, kteří jsou spokojeni ve svém životě, byla tato práce zaměřena, aby odhalila slabé stránky v jejich životní spokojenosti a to, jak souvisí s rodičovstvím. Ti svými odpověďmi přispěli k odhalení důležitých výsledků. Mně samotné, krom zmíněných výsledků, přinesla práce i zpětnou vazbu od respondentů, která je pro mne ve výzkumu novinkou. Vidím to jako benefit vyvažující náročnost výzkumu s lidmi.

12 SOUHRN

Téma rodičovství a životní spokojenosti se mě velmi dotýká, na sobě a svojí rodině i v blízkém okolí vidím, jak se rodiče často snaží udělat pro své děti maximum, ale stále nepřichází kýžený výsledek ve formě spokojenosti. Zajímalo mě tedy, jak se na životní spokojenosti promítají různé aspekty rodičovství. To, co nás provází v rodičovství každým dnem, je čas. Jak ho trávíme a kolik ho trávíme s dětmi, vypovídá o tom, jak s dětmi žijeme. A proto se čas a jeho vztah k životní spokojenosti stal stěžejním tématem bakalářské práce.

Rodičovství je velmi zkoumanou životní etapou. Výzkumy se zaměřují na rodičovské styly (Čáp et al., 2000; Kutrovátz, 2017; Padilla-Walker & Nelson, 2012; Schiffrin et al., 2014; Smetana, 2017), nebo například na to, jak rodičovský styl ovlivňuje dítě (Bornstein et al., 2018; Flouri, 2010; García et al., 2018; Hodačové et al., 2015; Chen & Kaplan, 2001; Kerr et al., 2012; Lansford et al., 2018; Moilanen et al., 2015; Smetana, 2017; Van Lissa & Keizer, 2020). Zajímavým současným tématem je výzkum spolu-rodičovství (Feinberg, 2003; Feinberg & Kan, 2008; Hock & Mooradian, 2013; Holland & McElwain, 2013; Zerle-Elsäßer & Gniewosz, 2021) a intenzivního rodičovství (Craig et al., 2014; Daňsová et al., 2021; Cheung & Lui, 2022; Kutrovátz, 2017; Masopustová et al., 2018; Walper & Kreyenfeld, 2022). Výzkumy se také zaměřují na to, jak rodičovství ovlivnila pandemie koronaviru (Ares et al., 2021; Bülow et al., 2021; Canzi et al., 2021; Laufer & Bitton, 2021; Lee et al., 2021; Moore et al., 2020; Toran & Özden, 2022). Pro tuto práci bylo zásadní zmapovat literaturu, která se zabývá trávením času rodičů s dětmi (Bianchi et al. 2005; Borràs et al., 2021; Buehler & O'Brien, 2011; Craig et al., 2014; Craig & Mullan, 2011; Dotti Sani & Treas, 2016; Ellingsæter et al., 2022; Fagan et al., 2014; Gracia, 2015; Gauthier et al., 2004; Jia et al., 2012; Kutrovátz, 2017; Masopustová et al., 2018; Sullivan et al., 2014; Wang et al. 2014; Wray et al., 2021).

I životní spokojenost je v psychologii hojně zkoumaným jevem v posledních desetiletích (Blatný & Šolcová, 2016; Gattermayerová, 2016; Hamplová, 2006; Höhne, 2022; Christopher et al., 2015; Křížková & Hašková 2003; Pivarč, 2022) a zužuje se i na životní spokojenost rodičů (Faltusová, 2017; Nešporová & Hamplová, 2014; Kaspříková, 2008; Kovářová, 2012; Liu & Wu, 2018; Tvarogová, 2011; Pedro et al., 2012; Peltz et al., 2018). Tyto práce poskytovaly dobrý základ pro to, aby se dala srovnávat sociodemografická

data získaná v našem výzkumu s těmi z publikovaných výzkumů. Bylo však obtížné najít práci přímo zaměřenou na to, jak a jestli je životní spokojenost ovlivněna kvalitou a kvantitou stráveného času rodičů s dětmi, což je přímo téma této bakalářské práce.

Rodiče a jejich životní spokojenost může bezpochyby ovlivňovat mnoho faktorů. V této bakalářské práci byl zohledněn jeden z velmi praktických ohledů rodičovství, a to je množství a kvalita společně stráveného času rodičů s dětmi. To, kolik a jakým způsobem trávíme jako rodiče s dětmi čas, nás zasahuje každý den. Je to něco, co musíme každý den řešit, plánovat a žít. Z tohoto pohledu je téma velmi aktuálně propojeno s praxí. V práci nás zajímalo, jak je toto téma možné přenést do výzkumu. Zaměřili jsme se tedy na to, jak rodiče tráví čas společně s dětmi v každodenní rutinně v týdnu i o víkendech a dovolených a snažili jsme se zjistit, jak společně strávený čas může ovlivňovat celkovou životní spokojenost rodičů. Vzhledem k tomu, že tato práce vznikala po době, která byla velmi ovlivněna pandemií koronaviru, bylo rozhodnuto se tomuto faktoru, který prokazatelně životní spokojenost ovlivnil (Höhne, 2022; Rana et al., 2021; Vařečková, 2021), věnovat s odstupem času.

Cílem této bakalářské práce bylo tedy sledovat vztah množství a kvality trávení času s dětmi na životní spokojenost rodičů, a to s ohledem na to, že se jejich rodin dotklo období s koronavirem. Ke splnění tohoto cíle bylo formulováno 10 hypotéz, které byly následně statisticky ověřeny.

K řešení výzkumného problému byl použit design kvantitativní korelační studie. Před samotným sběrem dat proběhl pilotní výzkum, dle jeho výsledků byly finálně upraveny otázky. Následně byl v období dvou měsíců (prosinec 2022 až únor 2023) proveden sběr dat dotazníkovým šetřením, které bylo provedeno pomocí samovýběru online, v Google Forms, přes sociální síť Facebook, kde bylo záměrným výběrem zacíleno na rodiče a doplněno sběrem respondentů pomocí metody sněhové koule přes email a WhatsApp. Sběr dat byl založený na dobrovolnosti a bez nároku na odměnu. Cílová populace byla vymezena těmito kritérii: Rodič jednoho a více dětí ve věku 3–11 let, vychovávající dítě/děti v rodičovském páru bez trvalých problémů (trvalým problémem mohla být závažná životní situace, jako je vážná nemoc, nevěra, rozvodové řízení, exekuce, závislosti atd.). Tj. respondenti pocházeli z rodičovského páru (biologických i nebiologických rodičů), který se považuje za „normální“ rodinu. U takto definované populace se odhadovalo, že životní spokojenost vybraných rodičů bude vysoká a rodiče budou mít větší prostor věnovat se aktivně

rodičovství. Celkem výzkumný soubor tvořilo 400 respondentů, kteří odpovídali definované cílové skupině.

Výsledky byly dále převedeny do programu Excel, upraveny, překódovány a statisticky vyhodnoceny v programu Statistica 13. V práci bylo vyhodnoceno 51 otázek z dotazníku vlastní konstrukce. Dotazník zahrnoval základní sociodemografické otázky (8), dále otázky k trávení času s dětmi (4), otázky mapující spokojenost v rodičovství (5) a celkovou životní spokojenost (28), v neposlední řadě byly zahrnuty otázky ohledně doby s koronavirem (5) a otevřená otázka k rodičovství.

Do výzkumu se zapojilo 87 % žen a 13 % mužů. Z toho bylo 61 % žen a 74 % mužů vysokoškolsky vzdělaných. Ženy nejčastěji (57 %) uváděly, že žijí v obci nebo městysi, naopak 57 % mužů bydlelo ve městě. Polovina zúčastněných žen byla na mateřské nebo rodičovské dovolené, 14 % z nich přitom pracovalo. Zbývajících 49 % žen bylo zaměstnáno, u mužů to bylo 96 % zaměstnaných. Nejčastěji (60 %) rodiče vychovávali dvě děti, minimálně jedno z toho bylo ve věku 3–11 let.

Bylo zjištěno, že 54 % žen tráví s dětmi 5 a více hodin, zatímco u mužů je to 81 %, co tráví s dětmi 1–4 hodiny denně ve všední den. Rodiče trávili nejčastěji s dětmi čas u aktivit jako povídání si, mazlení se, hraní si ve všedním dnu a o víkendy k tomu přibýly výlety. Aktivity i množství času se o víkendy a v týdnu od sebe statisticky lišilo u mužů i žen. Byla vypočtena nová proměnná aktivito-hodina, která brala v úvahu intenzitu stráveného času s dětmi, statisticky významně závisela na zaměstnání rodiče.

Hodnocení spokojenosti bylo rozděleno na rodičovskou spokojenost a celkovou životní spokojenost. Z rodičů 75,2 % matek a 54,7 % otců souhlasilo s tvrzením, že jsou spokojeni s množstvím času, jaký mají na svoje děti. Většina matek – 82,7 % – byla přesvědčena, že samy bez partnera tráví s dětmi dost času. Naopak u mužů s tímto tvrzením souhlasila méně než polovina respondentů – 47,2 %. S tvrzením, že společně s partnerem/partnerkou trávíme s dětmi dost času souhlasilo 62,2 % matek a 79,2 % otců. Že má rodičovství na celkovou životní spokojenost velký vliv odpovědělo 95 % matek a 93 % otců, což se i potvrdilo statisticky. To, že rodičovství životní spokojenost rodičů zlepšuje, odpovědělo 88,2 % žen a 92,5 % mužů. Celková životní spokojenost byla tvořena 1. spokojeností se vztahy (22,4 % ženy; 22,7 % muži), 2. spokojeností se zaměstnáním (18,5 % ženy; 22,4 % muži), 3. spokojeností se zdravím (19 % ženy; 19 % muži) a za 4. spokojeností s dětmi (40,2 % ženy, 33 % muži). Nejhůře hodnocenou podkategorií

spokojenosti u žen byla spokojenost s volným časem (v záporných hodnotách nespokojenosti), další hodnoty byly v úrovni spokojenosti, ale nízké, byla to spokojenost se vzhledem/tělem a společenským životem. Nejhůře hodnocenou podkategorií spokojenosti u mužů (vše v kladných hodnotách, na úrovni nízké spokojenosti) byla u mužů spokojenost s volným časem, a to množstvím i využitím a dále pak spokojenost s duševní kondicí. U mužů i u žen se nejvíce na celkové životní spokojenosti podílela jejich radost z dětí, úspěchy dětí a vztah s dětmi.

Po statistickém testování hypotéz, můžeme tvrdit že: **Spokojenost v rodičovství se projevuje na celkové životní spokojenosti více u matek než u otců. Životní spokojenost souvisí se spokojeností s množstvím volného času více u matek než u otců. Životní spokojenost matek souvisí s množstvím času stráveného s dětmi. Spokojenost rodičů s dětmi souvisí s množstvím času stráveného s dětmi. Existuje vztah mezi prožíváním rodičovské spokojenosti v době po koronaviru a tím, jak rodiče hodnotí vliv koronaviru na rodičovství. Existuje vztah mezi prožíváním životní spokojenosti v době po koronaviru a tím, jak rodiče hodnotí vliv koronaviru na životní spokojenost.** Tyto hypotézy byly přijaty.

Neprokázali jsme, že: Životní spokojenost matek závisí na počtu dětí v rodině. Životní spokojenost matek závisí na tom, zda jsou na mateřské/rodičovské dovolené nebo pracují. Životní spokojenost otců souvisí s množstvím času stráveného s dětmi. Životní spokojenost rodičů souvisí s tím, jak tráví čas s dětmi. Tyto hypotézy nebyly přijaty.

Závěrem můžeme říci, že potvrzujeme základní předpoklad. Trávení času s dětmi jakožto důležitý faktor v rodičovství, má významný vliv na životní spokojenost. Zejména pak na její dílčí část, kterou je spokojenost s dětmi, a to více u matek než u otců. Přičemž množství času je to, co ovlivňuje životní spokojenost i spokojenost s dětmi matek potažmo rodičů, a ne jeho kvalita. Důležité je tedy kolik času matky tráví s dětmi, a ne jakým způsobem, to pak ovlivňuje jejich životní spokojenost. Kdo byl málo spokojený v době koronaviru, byl málo spokojený i po něm a naopak.

Do výzkumu se nepodařilo sehnat dostatečné množství mužů, což je problémem i u rozsáhlejších studií (Ares et al., 2021; Bülow et al., 2021; Laufer & Bitton, 2021; Masopustová et al. 2018 atd.). I přes to byly cíle splněny, dospěli jsme k zajímavým závěrům a práce může být inspirací do praxe psychologie rodiny.

POUŽITÁ LITERATURA

Ares, G., Bove, I., Vidal, L., Brunet, G., Fuletti, D., Arroyo, Á., & Blanc, M. V. (2021). The experience of social distancing for families with children and adolescents during the coronavirus (COVID-19) pandemic in Uruguay: Difficulties and opportunities. *Children and Youth Services Review, 121*, 105906. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.105906>

Bailey, J. A., Hill, K. G., Oesterle, S., & Hawkins, J. D. (2009). Parenting practices and problem behavior across three generations: Monitoring, harsh discipline, and drug use in the intergenerational transmission of externalizing behavior. *Developmental Psychology, 45*(5), 1214–1226. <https://doi.org/10.1037/a0016129>

Belsky, J., Conger, R., & Capaldi, D. M. (2009). The intergenerational transmission of parenting: Introduction to the special section. *Developmental Psychology, 45*(5), 1201–1204. <https://doi.org/10.1037/a0016245>

Bianchi, S., Wight, V., & Raley, S. (2005, December). Maternal employment and family caregiving: Rethinking time with children in the ATUS. In *ATUS early results conference* (pp. 5-6). Dostupné z: <http://www.atususers.umd.edu/wip2/papers/Bianchi.pdf>

Blatný, M., & Šolcová, I. (2016). Osobnostní předpoklady osobní pohody. *Československá psychologie, 60*(1), 2-12. Dostupné z: https://www.researchgate.net/profile/Iva-Solcova/publication/304349272_Personality_and_well-being/links/5bced3ff92851c1816ba56a7/Personality-and-well-being.pdf

Boeldt, D. L., Rhee, S. H., DiLalla, L. F., Mullineaux, P. Y., Schulz-Heik, R. J., Corley, R. P., Young, S. E., & Hewitt, J. K. (2012). The Association Between Positive Parenting and Externalizing Behaviour: Positive Parenting and Externalizing Behaviour. *Infant and Child Development, 21*(1), 85–106. <https://doi.org/10.1002/icd.764>

Bornstein, M. H., Putnick, D. L., & Suwalsky, J. T. D. (2018). Parenting cognitions → parenting practices → child adjustment? The standard model. *Development and Psychopathology, 30*(2), 399–416. <https://doi.org/10.1017/S0954579417000931>

Borràs, V., Ajenjo, M., & Moreno-Colom, S. (2021). More time parenting in Spain: A possible change towards gender equality? *Journal of Family Studies, 27*(1), 1–16. <https://doi.org/10.1080/13229400.2018.1440618>

Buehler, C., & O'Brien, M. (2011). Mothers' part-time employment: Associations with mother and family well-being. *Journal of Family Psychology, 25*(6), 895–906. <https://doi.org/10.1037/a0025993>

Butler, J., Gregg, L., Calam, R., & Wittkowski, A. (2019). Parents' perceptions and experiences of parenting Programmes: a systematic review and Metasynthesis of the qualitative literature. *Clinical child and family psychology review, 1*(29). <https://doi.org/10.1007/s10567-019-00307-y>

Bülow, A., Keijsers, L., Boele, S., van Roekel, E., & Denissen, J. J. A. (2021). Parenting adolescents in times of a pandemic: Changes in relationship quality, autonomy support, and parental control? *Developmental Psychology, 57*(10), 1582–1596. <https://doi.org/10.1037/dev0001208>

Canzi, E., Danioni, F. V., Parise, M., Lopez, G., Ferrari, L., Ranieri, S., Iafrate, R., Lanz, M., Regalia, C., & Rosnati, R. (2021). Perceived Changes in Family Life During COVID -19: The Role of Family Size. *Family Relations, 70*(5), 1303–1311. <https://doi.org/10.1111/fare.12579>

Capaldi, D. M., Pears, K. C., Patterson, G. R., & Owen, L. D. (2003). Continuity of Parenting Practices Across Generations in an At-Risk Sample: A Prospective Comparison of Direct and Mediated Associations. *Journal of Abnormal Child Psychology, 31*(2), 127–142. <https://doi.org/10.1023/A:1022518123387>

Castillo, J., Welch, G., & Sarver, C. (2011). Fathering: The Relationship Between Fathers' Residence, Fathers' Sociodemographic Characteristics, and Father Involvement. *Maternal and Child Health Journal, 15*(8), 1342–1349. <https://doi.org/10.1007/s10995-010-0684-6>

Craig, L., & Mullan, K. (2011). How Mothers and Fathers Share Childcare: A Cross-National Time-Use Comparison. *American Sociological Review, 76*(6), 834–861. <https://doi.org/10.1177/0003122411427673>

Craig, L., Powell, A., & Smyth, C. (2014). Towards intensive parenting? Changes in the composition and determinants of mothers' and fathers' time with children 1992-2006: Towards intensive parenting? *The British Journal of Sociology, 65*(3), 555–579. <https://doi.org/10.1111/1468-4446.12035>

Čáp, J., Čechová, V., & Boschek, P. (2000). *Dotazník stylů výchovy pro děti od 8 do 12 let*. Praha: Institut pedagogicko-psychologického poradenství ČR.

Červenka, J., (2020). *Spokojenost se životem – září 2020*, Tisková zpráva. Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AVČR. Dostupné 2023-19-1 z: https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a5309/f9/ov201030.pdf

Daňsová, P., Lacinová, L., & Seryjová Juhová, D. (2021). Emotional labour in the parenthood. *Ceskoslovenska psychologie*, 65(3), 222–238. <https://doi.org/10.51561/cspsych.65.3.222>

de Maat, D. A., Jansen, P. W., Prinzie, P., Keizer, R., Franken, I. H. A., & Lucassen, N. (2021). Examining Longitudinal Relations Between Mothers' and Fathers' Parenting Stress, Parenting Behaviors, and Adolescents' Behavior Problems. *Journal of Child and Family Studies*, 30(3), 771–783. <https://doi.org/10.1007/s10826-020-01885-0>

Dotti Sani, G. M., & Treas, J. (2016). Educational Gradients in Parents' Child-Care Time Across Countries, 1965-2012: Educational Gradients in Parents' Child-Care Time. *Journal of Marriage and Family*, 78(4), 1083–1096. <https://doi.org/10.1111/jomf.12305>

Fabiánová, K. (2020). *Plánování a příprava na rodičovství v současnosti* [Diplomová práce, Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta]. Dostupné 2022-12-2 z: <https://theses.cz/id/4poxef/>

Fagan, J., Day, R., Lamb, M. E., & Cabrera, N. J. (2014). Should Researchers Conceptualize Differently the Dimensions of Parenting for Fathers and Mothers? *Journal of Family Theory & Review*, 6(4), 390–405. <https://doi.org/10.1111/jftr.12044>

Fahrenberg, J., Myrtek, M., Schumacher, J., & Brähler, E. (2001). *Dotazník životní spokojenosti*. Praha: Testcentrum.

Faltusová, J. 2017. *Životní spokojenost žen na mateřské a rodičovské dovolené ve Zlínském kraji* [Bakalářská práce, Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Fakulta humanitních studií, Ústav pedagogických věd]. Dostupné z: <http://hdl.handle.net/10563/40055>

Feinberg, M. E. (2003). The Internal Structure and Ecological Context of Coparenting: A Framework for Research and Intervention. *Parenting*, 3(2), 95–131. https://doi.org/10.1207/S15327922PAR0302_01

Feinberg, M. E., Jones, D. E., McDaniel, B. T., Liu, S., & Almeida, D. (2019). New fathers' and mothers' daily stressors and resources influence parent adjustment and family

relationships. *Advancing research and measurement on fathering and children's development. Monographs of the Society of Research in Child Development*, 84(1), 18-34. Dostupné z: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6689228/>

Feinberg, M. E., & Kan, M. L. (2008). Establishing family foundations: Intervention effects on coparenting, parent/infant well-being, and parent-child relations. *Journal of Family Psychology*, 22(2), 253–263. <https://doi.org/10.1037/0893-3200.22.2.253>

Flouri, E. (2010). Fathers' behaviors and children's psychopathology. *Clinical Psychology Review*, 30(3), 363–369. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2010.01.004>

Fu, A. S., & Markus, H. R. (2014). My Mother and Me: Why Tiger Mothers Motivate Asian Americans But Not European Americans. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 40(6), 739–749. <https://doi.org/10.1177/0146167214524992>

Garbová, M. (2018). *Spokojenost v partnerství u bezdětných párů a párů s dětmi* [Bakalářská práce, Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta]. Dostupné z: STAG UPOL.

Garcia, A. R., DeNard, C., Ohene, S., Morones, S. M., & Connaughton, C. (2018). “I am more than my past”: Parents' attitudes and perceptions of the Positive Parenting Program in Child Welfare. *Children and Youth Services Review*, 88, 286–297. <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2018.03.023>

García, O. F., Serra, E., Zacarés, J. J., & García, F. (2018). Parenting Styles and Short – and Long-term Socialization Outcomes: A Study among Spanish Adolescents and Older Adults. *Psychosocial Intervention*, 27(3), 153–161. <https://doi.org/10.5093/pi2018a21>

Gattermayerová, K. (2016). *Životní spokojenost rodičů žijících v úplných a neúplných rodinách* [Diplomová práce, Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, Ústav pedagogických věd]. Dostupné z: <http://hdl.handle.net/10563/37000>

Gauthier, A. H., Smeeding, T. M., & Furstenberg, F. F. (2004). Are Parents Investing Less Time in Children? Trends in Selected Industrialized Countries. *Population and Development Review*, 30(4), 647–672. <https://doi.org/10.1111/j.1728-4457.2004.00036.x>

Gracia, P. (2015). Parent–child leisure activities and cultural capital in the United Kingdom: The gendered effects of education and social class. *Social Science Research*, 52, 290–302. <https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2015.02.005>

Hamplová, D. (2006). Životní spokojenost, štěstí a rodinný stav v 21 evropských zemích. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*, 42(1), 35-55. Dostupné z: <https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:0168-ssoar-56408>

Hawkins, A. J., Hill, M. S., Eliason, S. A., Simpson, D. M., & Hokanson, S. (2022). Do Couple Relationship Education Programs Affect Coparenting, Parenting, and Child Outcomes? A Meta-Analytic Study. *Journal of Child and Family Studies*, 31(2), 588–598. <https://doi.org/10.1007/s10826-022-02229-w>

Hock, R. M., & Mooradian, J. K. (2013). Defining Coparenting for Social Work Practice: A Critical Interpretive Synthesis. *Journal of Family Social Work*, 16(4), 314–331. <https://doi.org/10.1080/10522158.2013.795920>

Hodačová, L., Čermáková, E., Šmejkalová, J., Hlaváčková, & E., Kalman, M. (2015). Vztah rodiny a životní spokojenosti dětí. *Československá psychologie*, 59, 315-326. Dostupné z: <https://web.p.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=0&sid=881335d2-223a-44f5-9265-3984b1c5344f%40redis>

Holland, A. S., & McElwain, N. L. (2013). Maternal and paternal perceptions of coparenting as a link between marital quality and the parent–toddler relationship. *Journal of Family Psychology*, 27(1), 117–126. <https://doi.org/10.1037/a0031427>

Höhne, S. (2022). Determinanty životní spokojenosti a materiálních životních podmínek v prvním roce pandemie covidu-19. *Fórum sociální politiky*, 2, 9-14. Dostupné z: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=1045381>

Hradilová, J. (2022). *Proměna společně tráveného volného času rodiče s dítětem na prvním stupni ZŠ během pandemie COVID-19* [Diplomová práce, Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta]. Dostupné 2022-12-12 z: <https://theses.cz/id/ow7j95/>

Hrazdilová, Š. (2019). *Výchovné styly v rodině* [Bakalářská práce, Masarykova univerzita Brno, Filozofická fakulta]. Dostupné 2023-01-12 z: <https://theses.cz/id/h3t71e/>

Hu, Q., & Feng, Q. (2022). Parenting style and prosocial behaviour among Chinese Preschool children: A moderation model. *Early Child Development and Care*, 192(9), 1444–1461. <https://doi.org/10.1080/03004430.2021.1888942>

Hutton, J. S., Dudley, J., Horowitz-Kraus, T., DeWitt, T., & Holland, S. K. (2020). Associations Between Screen-Based Media Use and Brain White Matter Integrity in

Preschool-Aged Children. *JAMA Pediatrics*, 174(1), e193869.
<https://doi.org/10.1001/jamapediatrics.2019.3869>

Chen, Z., & Kaplan, H. B. (2001). Intergenerational transmission of constructive parenting. *Journal of Marriage and Family*, 63(1), 17–31. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2001.00017.x>

Cheung, A. K.-L., & Lui, L. (2022). Does live-in domestic help reduce unpaid household labor? The paradox of intensive parenting and domestic outsourcing. *Current Sociology*, 70(6), 921–942. <https://doi.org/10.1177/001139212111012744>

Chmelařová, J. (2019). *Spokojenost žen s jejich mateřskou rolí po porodu do jednoho roku věku dítěte* [Bakalářská práce, Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta]. Dostupné z: STAG UPOL.

Christopher, C., Umemura, T., Mann, T., Jacobvitz, D., & Hazen, N. (2015). Marital Quality over the Transition to Parenthood as a Predictor of Coparenting. *Journal of Child and Family Studies*, 24(12), 3636–3651. <https://doi.org/10.1007/s10826-015-0172-0>

Ihmeideh, F. M. (2014). Giving fathers a voice: Towards father involvement in early years settings. *Early Child Development and Care*, 184(7), 1048–1062. <https://doi.org/10.1080/03004430.2013.842562>

Jia, R., Kotila, L. E., & Schoppe-Sullivan, S. J. (2012). Transactional relations between father involvement and preschoolers' socioemotional adjustment. *Journal of Family Psychology*, 26(6), 848–857. <https://doi.org/10.1037/a0030245>

Kaspříková, K. (2009). *Životní spokojenost žen na mateřské a rodičovské dovolené* [Doctoral dissertation, Masarykova univerzita, Filozofická fakulta]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/hpof9/DP_-_Kasprikova_-_Zivotni_spokojenost_zen_na_MD.pdf

Kerr, M., Stattin, H., & Özdemir, M. (2012). Perceived parenting style and adolescent adjustment: Revisiting directions of effects and the role of parental knowledge. *Developmental Psychology*, 48(6), 1540–1553. <https://doi.org/10.1037/a0027720>

Kim, S. Y., Wang, Y., Orozco-Lapray, D., Shen, Y., & Murtuza, M. (2013). Does “tiger parenting” exist? Parenting profiles of Chinese Americans and adolescent developmental outcomes. *Asian American Journal of Psychology*, 4(1), 7–18. <https://doi.org/10.1037/a0030612>

Kovářová, K. (2012). Životní spokojenost žen na mateřské a rodičovské dovolené [Bakalářská práce, Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií]. Dostupné z: <http://theses.cz/id//9pzl6l//>

Křížková, A., & Hašková, H. (2003). *Průzkum veřejného mínění o postavení žen na trhu práce*. Sociologický ústav AV ČR. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/fss/jaro2009/SPP457/um/7518989/Krizkova_Haskova_Pruzkum_ver_mineni.pdf

Kuppens, S., & Ceulemans, E. (2019). Parenting Styles: A Closer Look at a Well-Known Concept. *Journal of Child and Family Studies*, 28(1), 168–181. <https://doi.org/10.1007/s10826-018-1242-x>

Kutrovátz, K. (2017). *Parental time from the perspective of time pressure: The idea of intensive parenting*. *Szociológiai Szemle*, 27(4), 20-39. Dostupné z: <https://core.ac.uk/download/pdf/158572825.pdf>

Lam, C. B., McHale, S. M., & Crouter, A. C. (2012). Parent-Child Shared Time From Middle Childhood to Late Adolescence: Developmental Course and Adjustment Correlates: Parent-Child Shared Time. *Child Development*, 83(6), 2089–2103. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2012.01826.x>

Lansford, J. E., Godwin, J., Bornstein, M. H., Chang, L., Deater-Deckard, K., Di Giunta, L., Dodge, K. A., Malone, P. S., Oburu, P., Pastorelli, C., Skinner, A. T., Sorbring, E., Steinberg, L., Tapanya, S., Uribe Tirado, L. M., Alampay, L. P., Al-Hassan, S. M., & Bacchini, D. (2018). Parenting, culture, and the development of externalizing behaviors from age 7 to 14 in nine countries. *Development and Psychopathology*, 30(5), 1937–1958. <https://doi.org/10.1017/S0954579418000925>

Lari, N., & Al-Emadi, N. (2022). Measuring Parental Involvement in Dual-Earner Qatari Families. *Journal of Child and Family Studies*, 31(11), 2997–3008. <https://doi.org/10.1007/s10826-021-02183-z>

Laufer, A., & Bitton, M. S. (2021). Parents' Perceptions of Children's Behavioral Difficulties and the Parent-Child Interaction During the COVID-19 Lockdown. *Journal of Family Issues*, 0192513X2110544. <https://doi.org/10.1177/0192513X211054460>

Lee, S. J., Ward, K. P., Chang, O. D., & Downing, K. M. (2021). Parenting activities and the transition to home-based education during the COVID-19 pandemic. *Children and Youth Services Review, 122*, 105585. <https://doi.org/10.1016/j.chilgyouth.2020.105585>

Liu, C., & Wu, X. (2018). Dyadic effects of marital satisfaction on coparenting in Chinese families: Based on the actor-partner interdependence model: MARITAL SATISFACTION AND COPARENTING. *International Journal of Psychology, 53*(3), 210–217. <https://doi.org/10.1002/ijop.12274>

Mancini, A. L., & Pasqua S. (2009). *Asymmetries and interdependencies in time use between Italian spouses* (Working Paper No. 12/2009). Center for Household Income Labor and Demographic Economics, Torino, Italy. Dostupné z: https://ftp.zew.de/pub/zew-docs/sw_2009/ManciniPasqua_AsymmetriesAndInterdependencies.pdf

Masopustová, Z., Daňsová, P., Lacinová, et. al. (2018). *Jak to mají mámy. Psychologický výzkum mateřství*. Brno: Masarykova univerzita. Dostupné z: <https://munispace.muni.cz/library/catalog/book/1158>

Moilanen, K. L., Rasmussen, K. E., & Padilla-Walker, L. M. (2015). Bidirectional Associations Between Self-Regulation and Parenting Styles in Early Adolescence. *Journal of Research on Adolescence, 25*(2), 246–262. <https://doi.org/10.1111/jora.12125>

Moore, S. A., Faulkner, G., Rhodes, R. E., Brussoni, M., Chulak-Bozzer, T., Ferguson, L. J., Mitra, R., O'Reilly, N., Spence, J. C., Vanderloo, L. M., & Tremblay, M. S. (2020). Impact of the COVID-19 virus outbreak on movement and play behaviours of Canadian children and youth: A national survey. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity, 17*(1), 85. <https://doi.org/10.1186/s12966-020-00987-8>

Nárožná, M. (2013). *Imputace chybějících hodnot v rozsáhlých datových souborech* [Diplomová práce, Univerzita Palackého v Olomouci, Přírodovědecká fakulta]. Dostupné z: STAG UPOL.

Nešporová, O., & Hamplová, D. (2014). Souvislost mezi rodičovstvím a životní spokojeností v České republice a zemích Evropské Unie. *Demografie, 56*(3), 185-202. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20555387/13005314q3.pdf/d2fc4c66-582f-406e-81dd-59f4924f6a4b?version=1.0>

Ozturk Eyimaya, A., & Yalçın Irmak, A. (2021). Relationship Between Parenting Practices and Children's Screen Time During the COVID-19 Pandemic in Turkey. *Journal of Pediatric Nursing*, 56, 24–29. <https://doi.org/10.1016/j.pedn.2020.10.002>

Padilla-Walker, L. M., & Nelson, L. J. (2012). Black hawk down?: Establishing helicopter parenting as a distinct construct from other forms of parental control during emerging adulthood. *Journal of Adolescence*, 35(5), 1177–1190. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2012.03.007>

Paquette, D. (2004). Theorizing the Father-Child Relationship: Mechanisms and Developmental Outcomes. *Human Development*, 47(4), 193–219. <https://doi.org/10.1159/000078723>

Pedro, M. F., Ribeiro, T., & Shelton, K. H. (2012). Marital satisfaction and partners' parenting practices: The mediating role of coparenting behavior. *Journal of Family Psychology*, 26(4), 509–522. <https://doi.org/10.1037/a0029121>

Peltz, J. S., Rogge, R. D., & Sturge-Apple, M. L. (2018). Transactions within the family: Coparenting mediates associations between parents' relationship satisfaction and the parent-child relationship. *Journal of Family Psychology*, 32(5), 553–564. <https://doi.org/10.1037/fam0000413>

Pivarč, J. (2022). Osobní pohoda dětí a dospívajících: Psychosociální koreláty štěstí a životní spokojenosti. *Československá psychologie*, 66(3), 186–211. <https://doi.org/10.51561/cspsych.66.3.186>

Pöthe, P. (2017). *Otcovská a mateřská péče je čím dál lepší*. Věda 24, Studio 6. Dostupné 2022-02-15 z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/veda/2316805-rodice-dnes-travi-s-detmi-dvakrat-vic-casu-nez-pred-50-lety-az-na-francii>

Prguda, E., & Burke, K. (2020). All eyes on me as a parent: Professionals' and Offenders' views on parenting challenges and barriers to accessing parenting services. *Child abuse & neglect*, 99, 104226. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2019.104226>

Raley, S., Bianchi, S. M., & Wang, W. (2012). When Do Fathers Care? Mothers' Economic Contribution and Fathers' Involvement in Child Care. *American Journal of Sociology*, 117(5), 1422–1459. <https://doi.org/10.1086/663354>

Rana, R., Sood, R., & Bhardwaj, S. (2021). Women and children's well-being in Indian nuclear families during the COVID-19 pandemic. *Journal of Childhood, Education & Society*, 2(2), 178–193. <https://doi.org/10.37291/2717638X.202122108>

Riazi, N. A., Wunderlich, K., Gierc, M., Brussoni, M., Moore, S. A., Tremblay, M. S., & Faulkner, G. (2021). “You Can't Go to the Park, You Can't Go Here, You Can't Go There”: Exploring Parental Experiences of COVID-19 and Its Impact on Their Children's Movement Behaviours. *Children*, 8(3), 219. <https://doi.org/10.3390/children8030219>

Schiffirin, H. H., Liss, M., Miles-McLean, H., Geary, K. A., Erchull, M. J., & Tashner, T. (2014). Helping or Hovering? The Effects of Helicopter Parenting on College Students' Well-Being. *Journal of Child and Family Studies*, 23(3), 548–557. <https://doi.org/10.1007/s10826-013-9716-3>

Smetana, J. G. (2017). Current research on parenting styles, dimensions, and beliefs. *Current Opinion in Psychology*, 15, 19–25. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2017.02.012>

Stárková, A. (2022). *Pohled rodičů na vzdělávání v oblasti rodičovství* [Bakalářská práce, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta]. Dostupné z: https://theses.cz/id/0z1am0/Bakalarska_prace_Starkova_Anna.pdf

Stejskalová, N. (2019). *Čas rodičů věnovaný dětem – postoje současných dětí*. [Bakalářská práce, Katedra sociální pedagogiky, Pedagogická fakulta, Univerzita Hradec Králové]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/bot7uy/31878382>.

Sullivan, O., Billari, F. C., & Altintas, E. (2014). Fathers' Changing Contributions to Child Care and Domestic Work in Very Low-Fertility Countries: The Effect of Education. *Journal of Family Issues*, 35(8), 1048–1065. <https://doi.org/10.1177/0192513X14522241>

Šimková, D. (2021). *Co budeme dělat zítra? Pokusíme se přežít! (vzdělávání doma v době koronavirové pandemie z perspektivy matek)* [Diplomová práce, Masarykova univerzita, Filozofická fakulta]. Dostupné 2022-12-12 z: <https://is.muni.cz/th/bh6fo/>

Toran, M., & Özden, B. (2022). Are there any changes in mothers' attitudes? Analysis of the impact of the COVID-19 quarantine on child-rearing attitudes. *Children and Youth Services Review*, 134, 106372. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2022.106372>

Tvarogová, I. (2011). *Prožívání a životní spokojenost žen na mateřské dovolené* [Bakalářská práce, Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta]. Dostupné z: <http://theses.cz/id//14uc87//>

Vágnerová, M. (2012). *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Praha: Univerzita Karlova, Karolinum. Vyd. 2., dopl. přeprac. s. 17-19.

Van Holland De Graaf, J., Hoogenboom, M., De Roos, S., & Bucx, F. (2018). Socio-demographic Correlates of Fathers' and Mothers' Parenting Behaviors. *Journal of Child and Family Studies*, 27(7), 2315–2327. <https://doi.org/10.1007/s10826-018-1059-7>

Van Lissa, C. J., & Keizer, R. (2020). Mothers' and fathers' quantitative and qualitative parenting in relation to children's emotional adjustment: A between – and within-family investigation. *Developmental Psychology*, 56, 1709–1722. <https://doi.org/10.1037/dev0001042>

Vařečková, M. (2021). *Sociální izolace žen na mateřské a rodičovské dovolené* [Bakalářská práce, Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta]. Dostupné 2023-01-17 z: <https://is.muni.cz/th/oah8y/>

Walper, S., & Kreyenfeld, M. (2022). The Intensification of Parenting in Germany: The Role of Socioeconomic Background and Family Form. *Social Sciences*, 11(3), 134. <https://doi.org/10.3390/socsci11030134>

Wang, J., Yang, Y., Tang, Y., Wu, M., Jiang, S., & Zou, H. (2021). Longitudinal links among parent-child attachment, emotion parenting, and problem behaviors of preadolescents. *Children and Youth Services Review*, 121, 105797. <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2020.105797>

Wang, M.-T., Hill, N. E., & Hofkens, T. (2014). Parental Involvement and African American and European American Adolescents' Academic, Behavioral, and Emotional Development in Secondary School. *Child Development*, n/a-n/a. <https://doi.org/10.1111/cdev.12284>

Wray, D., Ingenfeld, J., Milkie, M. A., & Boeckmann, I. (2021). Beyond childcare: Changes in the amount and types of parent-child time over three decades. *Canadian Review of Sociology/Revue Canadienne de Sociologie*, 58(3), 327–351. <https://doi.org/10.1111/cars.12356>

Zemanová, V., & Dolejš, M. (2015). *Životní spokojenost, sebehodnocení a výskyt rizikového chování u klientů nízkoprahových zařízení pro děti a mládež*. Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-4492-5

Zerle-Elsäßer, C., & Gniewosz, G. (2021). Linking mothers' well-being to a subsequent birth: The mediating role of coparenting and personal income. *Journal of Family Psychology*, 35(3), 366–376. <https://doi.org/10.1037/fam0000789>

SEZNAM TABULEK A OBRÁZKŮ

Tabulka 1 Otázky v dotazníku pro rodiče na téma Rodičovství a životní spokojenost.....	52
Tabulka 2 Deskriptivní charakteristiky souboru (n=400), počet, pohlaví, věk	58
Tabulka 3 Sociodemografická data – vzdělání, bydliště, zaměstnání dle pohlaví.....	59
Tabulka 4 Údaje o rodině: <i>S kým vychováváte dítě/děti ve společné domácnosti?</i>	60
Tabulka 5 Údaje o rodině: <i>Kolik vychováváte děti ve společné domácnosti?</i>	60
Tabulka 6 Údaje o rodině: <i>Kolik, jaké pohlaví a jak staré děti vychováváte ve společné domácnosti?</i>	61
Obrázek 1: Množství společně stráveného času rodičů s dětmi ve všední den – srovnání žen a mužů.....	62
Obrázek 2: Množství společně stráveného času rodičů s dětmi v den víkendu/dovolené – srovnání žen a mužů	62
Obrázek 3: Podíl jednotlivých aktivit na trávení času rodičů s dětmi – srovnání všední den a víkend/dovolená.....	64
Obrázek 4: Podíl jednotlivých aktivit na trávení času rodičů s dětmi ve všední den – srovnání žen a mužů	65
Obrázek 5: Podíl jednotlivých aktivit na trávení času rodičů s dětmi v den víkendu/dovolené – srovnání žen a mužů	66
Obrázek 6: Znázornění skóru za aktivito-hodinu rodičů v týdnu pomocí četnosti.....	68
Obrázek 7: Znázornění skóru za aktivito-hodinu rodičů v den víkendu nebo o dovolené pomocí četnosti	68
Obrázek 8: Podíl [%] čtyř kategorií spokojenosti na celkové životní spokojenosti u matek	72
Obrázek 9: Podíly [%] jednotlivých výsledků z kategorií životní spokojenosti u matek	72
Obrázek 10: Podíl [%] čtyř kategorií spokojenosti na celkové životní spokojenosti u otců	73
Obrázek 11: Podíly [%] jednotlivých výsledků z kategorií životní spokojenosti u otců.....	73

PŘÍLOHY

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA 1 – ABSTRAKT DIPLOMOVÉ PRÁCE

PŘÍLOHA 2 – ABSTRACT OF THESIS

PŘÍLOHA 3 – DOTAZNÍK

PŘÍLOHA 1

ABSTRAKT DIPLOMOVÉ PRÁCE

Název práce: Společně strávený čas rodičů s dětmi a životní spokojenost rodičů v kontextu doby

Autor práce: Mgr. Lucie Polcarová, Ph.D.

Vedoucí práce: PhDr. Marek Kolařík, Ph.D.

Počet stran a znaků: 113 stran, 183 393 znaků

Počet příloh: 3

Počet titulů použité literatury: 100

Abstrakt (1074 znaků):

Děti jsou faktorem ovlivňujícím životní spokojenost rodičů. Práce analyzuje, jakým způsobem se na tom podílí to, jak a kolik času rodiče s dětmi tráví a zda je jejich vnímání životní spokojenosti zasaženo dobou s koronavirem. Práce je sondou do českých rodin optikou rodičů, kteří se považují za rodiče bez vážných problémů, žijících ve vztahu a vychovávajících alespoň jedno dítě ve věku 3–11 let. Data do kvantitativní studie byla sbírána pomocí dotazníku vlastní konstrukce. Výzkumný soubor tvoří 400 rodičů, jejich odpovědi byly vyhodnoceny pomocí programu Statistica 13, bylo ověřeno 10 hypotéz. Ukázalo se, že 54 % žen tráví s dětmi 5 a více hodin denně. U mužů je to 81 %, co tráví s dětmi 1–4 hodiny denně ve všední den. Rodiče tráví nejčastěji s dětmi čas u aktivit jako povídání si, mazlení se a hraní si. Potvrzuje se předpoklad, že rodičovství má na životní spokojenost velký vliv. Množství času stráveného s dětmi ovlivňuje životní spokojenost matek, u kvality času toto nelze potvrdit. Existuje rovněž souvislost mezi životní spokojeností rodičů a koronavirem.

Klíčová slova: rodičovství, čas s dětmi, aktivity s dětmi, spokojenost, koronavirus

PŘÍLOHA 2

ABSTRACT OF THESIS

Title: Parenting time and parents' well-being in context of time

Author: Mgr. Lucie Polcarová, Ph.D.

Supervisor: PhDr. Marek Kolařík, Ph.D.

Number of pages and characters: 113 pages, 183 393 characters

Number of appendices: 3

Number of references: 100

Abstract (1 136 characters):

Children are a factor influencing parents' well-being. The present study analyzes the connection between time spent with children and well-being and what if well-being is affected by the coronavirus. The result is the parents' view, who consider themselves to be parents without serious problems, living in a relationship and raising at least one child between the ages of 3–11. Data for the quantitative study were collected using a self-designed questionnaire. The research group consists of 400 parents, their answers were evaluated using the Statistica 13 program, 10 hypotheses were verified. It was found that 54 % of women spend 5 or more hours a day with their children. For men, 81 % spend 1–4 hours a day with their children on weekdays. Parents spend most of their time with their children in activities such as talking, hugging, and playing. The assumption that parenthood has a great influence on parents' well-being is confirmed. The amount of time spent with children affects mothers' well-being, but this cannot be confirmed for the quality of time. There is a connection between parents' well-being and the coronavirus.

Key words: parenting; time with children; activities with children; well-being; coronavirus

PŘÍLOHA 3

DOTAZNÍK

Univerzita Palackého v Olomouci

Rodičovství a životní spokojenost v době plné výzev

Vážení rodiče,

Vaše odpovědi na tento dotazník budou cenným materiálem pro výzkum rodičovství v rámci bakalářské práce, spadáte-li do popsané kategorie:

Jste rodičem jednoho a více dětí ve věku 3–11 let a vychováváte dítě/děti v rodičovském páru bez trvalých problémů (trvalým problémem rozumějte závažnou životní situaci, jako je vážná nemoc, nevěra, rozvodové řízení, exekuce, závislosti atd.).

Vyplnění dotazníku Vám zabere cca 15–20 minut. Obsahuje 89 otázek ve 14 sekcích.

Odevzdáním souhlasíte se zpracováním uvedených osobních údajů, což zahrnuje zejména archivaci, vyhodnocení a prezentaci odpovědí v rámci zveřejnění závěrečné práce. Vaše odpovědi budou chráněny před zneužitím.

Celý průzkum a dotazník jsou zcela anonymní a zapojení do výzkumu vyplněním dotazníku je dobrovolné a bez nároku na odměnu.

Odpovídejte pouze sami za sebe. V ideálním případě odpovídají nezávisle oba rodiče, každý ve vlastním dotazníku. Proto Vás prosím, požádejte o vyplnění i partnera/ku, pokud tak ještě neučinil/a.

Nejsou správné ani špatné odpovědi.

Pokud se rozhodnete zapojit, prosím, odpovídejte upřímně a otevřeně, podle pravdy, ideálně na všechny otázky.

Odměnou Vám může být alespoň to, že si popřemýšlíte o svém životě, uděláte pro mě dobrý skutek a pomůžete výzkumu rodičovství.

Děkuji předem za Váš čas a ochotu sdílet Vaše zkušenosti s rodičovstvím.

Lucie Polcarová, Studentka psychologie, Filozofická fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci

Poznámka: Následují pouze otázky, které byly použity k vyhodnocení v této bakalářské práci. Celkový počet otázek je tedy 51 v devíti sekcích, kde je zahrnutý i výše zmíněný úvod s informovaným souhlasem a závěrečné poděkování.

Základní údaje o Vás

Označte jednu odpověď, či vepište slovně nebo číselně, dle bližších instrukcí.

1. Jaké je vaše pohlaví? (Jedna odpověď)

Žena

Muž

Jiná ...

- 2. Kolik je Vám let?** (Uvedte celé zaokrouhlené číslo) ...
- 3. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?** (Jedna odpověď)
Základní vzdělání
Vyučený na učilišti
Vzdělání s maturitou – gymnázium nebo střední škola
Vyšší vzdělání – vyšší odborná škola
Vysokoškolské vzdělání
- 4. Kde žijete?** (Jedna odpověď)
V hlavním městě Praze
V krajském městě
V hlavním městě okresu – dříve okresní město
V jiném městě nebo městysi – v obci s rozšířenou působností
V jiné obci nebo na vesnici
Jiná ...
- 5. Co v současné době děláte?** (Můžete vybrat více možností)
Jsem na mateřské/rodičovské dovolené
Jsem zaměstnanec
Dělám na brigádách
Podnikám / jsem OSVČ / mám živnost apod.
Jsem v důchodu
Jsem nezaměstnaná/ý
Studuji/jsem v rekvalifikaci
Jsem v domácnosti
Jiná ...

Dotazník pokračuje otázkami o Vaší rodině

Označte jednu odpověď, či vepište slovně nebo číselně, dle bližších instrukcí.

- 6. S kým vychováváte společně děti v jedné domácnosti?** (Jedna odpověď)
S manželem/partnerem, otcem našich dětí
S manželkou/partnerkou, matkou našich dětí
S manželem/partnerem, který není biologickým otcem dětí
S manželkou/partnerkou, která není biologickou matkou dětí
Jiná ...
- 7. Jaký je počet dětí, které vychováváte společně s uvedeným partnerem/partnerkou ve společné domácnosti?** (Uvedte číslo) ...
- 8. Uvedte pohlaví a věk dítěte/všech dětí – D=dívka/CH=chlapec a věk zaokrouhleně, celé číslo v letech, Např.: D8, CH5, D3.**

Další otázky se týkají času, který trávíte se svými dětmi

Označte jednu odpověď, či vepište slovně nebo číselně, dle bližších instrukcí.

9. Kolik času trávíte aktivně společně se svými dětmi denně, v pro Vás normálním režimu všedního dne? (Vyjma prázdniny, víkend, spánek)

Nevidím dítě/děti každý den

Vidím dítě/děti každý den, ale netrávíme spolu čas, každý si děláme to své

1–2 hodiny

3–4 hodiny

5–7 hodin

8 a více

Jiná ...

10. Jak trávíte společně volný čas se svými dětmi v pro Vás normálním režimu všedního dne? (Vyjma prázdniny, víkend, spánek)

Co je potřeba udělat v domácnosti/na zahradě/a podobně
Sportujeme/chodíme na hřiště
Vyrážíme do přírody nebo na vycházky/výlety
Díváme se na TV (spolu)
Děláme něco na počítači/tabletu/telefonu (spolu)
Chodíme nakupovat
Chodíme na výstavy/do divadla/do kina/a podobně
Hrajeme si doma s hračkami/stavebnicemi/ něco tvoříme
Děláme domácí úkoly
Mazlíme se
Povídáme si
Děláme něco jiného
Odpovědi: 1 – vůbec neděláme, 2 – spíš neděláme, 3 – spíš děláme, 4 – děláme často

11. Kolik času trávíte společně se svými dětmi denně, v pro Vás normálním víkendovém

režimu nebo o dovolené? (Vyjma spánek)

Nevidím dítě/děti každý den

Vidím dítě/děti každý den, ale netrávíme spolu čas, každý si děláme to své

1–2 hodiny

3–4 hodiny

5–7 hodin

8 a více

Jiná ...

12. Jak trávíte společně čas se svými dětmi v pro Vás normálním víkendovém režimu nebo o dovolené?

Co je potřeba udělat v domácnosti/na zahradě/a podobně
--

Sportujeme/chodíme na hřiště
Vyrazíme do přírody nebo na vycházky/výlety
Díváme se na TV (spolu)
Děláme něco na počítači/tabletu/telefonu (spolu)
Chodíme nakupovat
Chodíme na výstavy/do divadla/do kina/a podobně
Hrajeme si doma s hračkami/stavebnicemi/ něco tvoříme
Děláme domácí úkoly
Mazlíme se
Povídáme si
Děláme něco jiného
Odovědi: 1 – vůbec neděláme, 2 – spíš neděláme, 3 – spíš děláme, 4 – děláme často

Následující otázky se týkají obzvláště důležitých informací o Vašem rodičovství a spokojenosti s ním.

13.	Jsem spokojená/ý se vztahem, který mám s dětmi.
14.	Když myslím na úspěchy svých dětí, jsem spokojená/ý.
15.	Když myslím na to, kolik radosti mám ze svých dětí, jsem spokojená.
16.	Když myslím na námahu a výdaje, které mě mé děti stály, jsem spokojená/ý.
17.	S vlivem, jaký mám na své děti, jsem spokojená/ý.
18.	Jsem spokojená/ý s tím, jak děti berou moji výchovu.
19.	Jsem spokojená/ý s našimi společnými aktivitami s dětmi.
20.	Jsem spokojen/á s množstvím času, jaký mám na svoje děti.
21.	Sama/sám (bez partnera/partnerky) s dětmi trávím dost času.
22.	Společně s partnerem/partnerkou trávíme s dětmi dost času.
23.	Rodičovství má na moji životní spokojenost velký vliv.
O:	1– zcela nesouhlasím, 2 – spíš nesouhlasím, 3 – spíš souhlasím, 4 – zcela souhlasím

Následující otázky se týkají obzvláště důležitých informací o Vaší životní spokojenosti.

24.	Jsem spokojen/á s mým vzhledem/tělem.
25.	Jsem spokojen/á s mojí duševní kondicí.
26.	Jsem spokojen/á s duševní kondicí mých dětí.
27.	Jsem spokojen/á s duševní kondicí mé/ho partnera/ky.
28.	S mým tělesným zdravotním stavem a s mojí obranyschopností proti nemoci jsem spokojen/á.
29.	S tělesným zdravotním stavem mých dětí a s obranyschopností proti nemoci mých dětí jsem spokojen/á.
30.	S tělesným zdravotním stavem mé/ho partnera/ky a s jeho/její obranyschopností proti nemoci jsem spokojen/á.

31.	S tím, co dělám ("zaměstnání" uvedeno v otázce 5) jsem celkově spokojen/á.
32.	S tím, co dělá můj/moje partner/ka ("zaměstnání") jsem celkově spokojen/á.
33.	Se mojí finanční situací jsem spokojen/á.
34.	S finanční situací mojí rodiny jsem spokojen/á.
35.	S možnostmi, které mohu vzhledem ke své finanční situaci nabídnout své rodině, jsem spokojen/á.
36.	Jsem spokojen/á s využitím mého volného času.
37.	S množstvím mého volného času jsem spokojen/á.
38.	V manželství/partnerství jsem spokojen/á.
39.	Jsem spokojen/á s mým sexuálním životem.
40.	Jsem spokojen/á sám/sama se sebou.
41.	Jsem spokojen/á se vztahy s mojí původní rodinou (s mými rodiči, sourozenci).
42.	Jsem spokojen/á se vztahy s rodinou manžela/ky / partnera/ky (s jeho/jejími rodiči, sourozenci).
43.	Jsem spokojen/á s přátelskými vztahy.
44.	Jsem spokojený s mým společenským životem.
O:	1– zcela nesouhlasím, 2 – spíš nesouhlasím, 3 – spíš souhlasím, 4 – zcela souhlasím

Následující otázky se týkají změn, které jsou spojeny s rodičovstvím a s dobou spojenou s koronavirem a životní spokojeností.

45.	Rodičovství moji životní spokojenost ...
46.	Moje výchovné metody se s vlivem karantén (dobou s koronavirem) ...
47.	Moje vztahy s dětmi se s vlivem karantén/izolací (dobou s koronavirem)
48.	Moje rodičovství se celkově dobou s koronavirem ...
49.	Můj partnerský vztah se dobou s koronavirem ...
50.	Moje celková životní spokojenost se s dobou s koronavirem ...
O:	1– zcela zhoršuje/í, 2 – spíš zhoršuje/í, 3 – spíš zlepšuje/í, 4 – zcela zlepšuje/í

V závěru prosím o vyplnění konkrétních slovních odpovědí.

Odpovídejte v krátkých větách či slovech.

51. Cokoliv chcete dodat k tématu, co podle Vás souvisí s Vaší výchovou, rodičovstvím, životní spokojeností a proměnou v době koronaviru a nebylo zmíněno:

Jste u konce dotazníku. Děkuji Vám velice za vyplnění všech odpovědí, za Váš čas a ochotu sdílet Vaše zkušenosti s rodičovstvím.

V případě otázek či připomínek mne můžete kontaktovat na emailové adrese lucie.polcarova01@upol.cz

S přáním šťastného rodičovství Lucie Polcarová